

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE’DEKİ ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANE WEB
SİTELERİNİN İÇERİK ANALİZİ

Fatma TOPRAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Çağdaş ÇAPKIN

Çankırı – 2025

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE’DEKİ ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANE WEB
SİTELERİNİN İÇERİK ANALİZİ

Fatma TOPRAK
ORCID: 0009-0007-0999-4960

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Çağdaş ÇAPKIN

ankırı – 2025

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	iii
TEZ KABUL VE ONAY	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
KISALTMALAR	viii
TABLO LİSTESİ.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın konusu	1
1.2. Literatür değerlendirmesi	6
1.3. Araştırma sorunu	12
1.4. Araştırmanın amacı ve hipotezleri	14
1.5. Araştırmanın yöntemi.....	14
1.6. Araştırmanın düzeni	15
2. YÖNTEM	16
2.1. Veri toplama.....	16
2.2. Veri analizi	18
3. BULGULAR	22
3.1. Web sitelerinin görünüm ve tasarımı	22
3.2. Web sitelerinin içeriği	24
3.3. Web siteleri içinde dolaşım	25
3.4. Kütüphane ile ilgili genel bilgiler	26
3.5. Kütüphane ile ilgili teknik hizmetler	32
3.6. Bilgi edinme araçları	36
3.7. Eğitim ve öğretim bilgileri	42
3.8. Kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu.....	44
3.9. Katma değerli hizmet	46
3.10. Ölçüt bulunurluğu	50
4. TARTIŞMA	53
4.1. Web sitelerinin görünüm ve tasarımı	53
4.2. Web sitelerinin içeriği	56
4.3. Web siteleri içinde dolaşım	57
4.4. Kütüphane ile ilgili genel bilgiler	59
4.5. Kütüphane ile ilgili teknik hizmetler	70
4.6. Bilgi edinme araçları	75
4.7. Eğitim ve öğretim bilgileri	79
4.8. Kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu.....	82

4.9. Katma değerli hizmet	85
4.10. Ölçüt bulunurluğu	88
5. SONUÇ	90
KAYNAKÇA	93
ÖZGEÇMİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *Türkiye’deki Üniversite Kütüphane Web Sitelerinin İçerik Analizi* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

15/01/2025

İmza

Fatma TOPRAK

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Fatma TOPRAK tarafından hazırlanan *Türkiye’deki Üniversite Kütüphane Web Sitelerinin İçerik Analizi* başlıklı bu çalışma, 06.02.2025 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *oybirliğiyle* başarılı bulunarak jürimiz tarafından *Bilgi ve Belge Yönetimi* Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Dr. Öğretim Üyesi Çağdaş ÇAPKIN	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Kasım BİNİCİ	İmza:
Üye	: Dr. Öğretim Üyesi E. Burak EROĞLU	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 03/02/2025 tarih ve 2025-05/01 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ersoy YILMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında, Türkiye’deki üniversite kütüphane web sitelerinin içerik analizini yapmak amacıyla ulusal ve uluslararası literatür taranmıştır. Kullanıcılara sunulan içerik ve hizmetleri tespit edilerek, Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde yer alıp almadığı saptanmış ve mevcut durum ortaya konmuştur. Sunulan tez çalışmasıyla, Türkiye’deki üniversite kütüphanesi web sitelerinde güncel içerik ve hizmetleri arttırmayı hedeflemektedir.

Çalışmanın gerçekleştirilmesi sürecinde bilgi ve tecrübesiyle desteklerini esirgemeyen, gösterdiği sabırla bana rehberlik eden danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Çağdaş ÇAPKIN’a teşekkür ederim.

15/01/2025

Fatma TOPRAK

ÖZET

Tezin Başlığı : Türkiye'deki Üniversite Kütüphane Web Sitelerinin İçerik Analizi
Tezin Yazarı : Fatma TOPRAK
Danışman : Dr. Öğretim Üyesi Çağdaş ÇAPKIN
Anabilim Dalı : Bilgi ve Belge Yönetimi
Tezin Türü : Yüksek Lisans
Kabul Tarihi : 06.02.2025

Bu araştırma, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde sunulan içerik ve hizmetleri, literatürde yer alan güncel ölçütler doğrultusunda keşfetmeyi etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın kapsamını, Türkiye'deki 128 devlet ve 78 vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 208 üniversitenin kütüphane web sitesi oluşturmaktadır. Araştırmada betimsel içerik analizi kullanılmış olup, verilerin toplanması için ulusal ve uluslararası literatürden yararlanılarak dokuz başlık altında 88 alt ölçütten oluşan kontrol listesi geliştirilmiştir. Toplanan verilere, IBM SPSS Statistics 20 programıyla Ki-kare bağımsızlık testi, normallik testi (Kolmogorov-Smirnov), Mann-Whitney U testi ve Spearman sıra korelasyon analizi yapılmıştır. Bulgular, devlet üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde 24 ölçütün, vakıf üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde ise iki ölçütün istatistiksel olarak daha sık yer aldığını göstermiştir. Ek olarak, devlet üniversitelerinin web sitelerinde, vakıf üniversitelerine göre istatistiksel olarak daha fazla ölçüte yer verildiği saptanmıştır. Öte yandan, web site içeriği, kütüphaneyle ilgili teknik hizmetler ile bilgi edinme araçları başlıklarının altında yer alan ölçütlerde üniversite türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Üniversitelerin kuruluş yılı ile üniversitelerin kütüphane web sitelerinde yer alan ölçüt sayısı arasında negatif korelasyon saptanmış olmakla birlikte, etki büyüklüğü ile %4,12 ile %17,47 arasında değişmiştir. Bu çalışma, kütüphane yöneticilerine ve web tasarımcılarına kullanıcı ihtiyaçlarını daha iyi karşılamaları için güncel bir ölçüt listesi sunmakta; Türkiye'deki kütüphane web sitelerinin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyarak, kullanıcı deneyimini iyileştirmeye yönelik somut bulgular ve analizler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kütüphanelerde web içeriği, üniversite kütüphaneleri, web siteleri, web içerik analizi

ABSTRACT

Thesis Title : Content Analysis of University Library Websites in Turkey
Author : Fatma TOPRAK
Supervisor : Asst. Prof. Dr. Çağdaş ÇAPKIN
Department : Information and Records Management
Thesis Type : Master's Thesis
Date : 06.02.2025

This study aims to explore the content and services offered on the library websites of public and foundation universities in Turkey based on current criteria found in the literature. The scope of the study consists of the library websites of a total of 208 universities in Türkiye, including 128 state and 78 foundation. In the research, descriptive content analysis was employed, and a checklist consisting of 88 criteria organized under nine main headings was developed through the utilization of both national and international literature for data collection. The collected data were analyzed using IBM SPSS Statistics 20, applying the Chi-square independence test, normality test (Kolmogorov-Smirnov), Mann-Whitney U test, and Spearman's rank correlation analysis. The results showed that 24 criteria were statistically more frequently included on the library websites of state universities, compared to two criteria on those of foundation universities. In addition, it was determined that statistically more criteria were included on the websites of state universities compared to foundation universities. On the other hand, no statistically significant difference was found between university types in the criteria under the titles of website content, library-related technical services and information tools. Although a negative correlation was found between the foundation year of the universities and the number of criteria on the university library websites, the effect sizes varied between 4.12% and 17.47%. This study provides library administrators and web designers with an up-to-date checklist to better meet user needs, while also revealing the strengths and weaknesses of library websites in Turkey and offering concrete findings and analyses to improve user experience.

Keywords: Web content in libraries, university libraries, websites, content analysis

KISALTMALAR

KBB	: Kütüphane ve Bilgi Bilimi
TDK	: Türk Dil Kurumu
SSS	: Sıkça Sorulan Sorular
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
SSS	: Sıkça Sorulan Sorular

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo No:</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: Üniversite türüne göre kütüphane web sitelerinin görünüm ve tasarımına ilişkin tanımlayıcı istatistik	23
Tablo 2: Üniversite türüne göre dil seçenekleri	24
Tablo 3: Üniversite türüne göre kütüphane web sitelerinin içeriğine ilişkin tanımlayıcı istatistik	25
Tablo 4: Üniversite türüne göre kütüphane web site içinde dolaşıma ilişkin tanımlayıcı istatistik	26
Tablo 5: Üniversite türüne göre kütüphane ile ilgili genel bilgilere ilişkin tanımlayıcı istatistik	30
Tablo 6: Üniversite türüne göre kütüphane ile ilgili teknik hizmetlere ilişkin tanımlayıcı istatistik	35
Tablo 7: Üniversite türüne göre kütüphane bilgi edinme araçlarına ilişkin tanımlayıcı istatistik	40
Tablo 8: Üniversite türüne göre kütüphane eğitim ve öğretim bilgilerine ilişkin tanımlayıcı istatistik	43
Tablo 9: Üniversite türüne göre kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonuna ilişkin tanımlayıcı istatistik	46
Tablo 10: Üniversite türüne göre kütüphane katma değerli hizmetine ilişkin tanımlayıcı istatistik	49
Tablo 11: Ana ölçütlerin normal dağılım test sonuçları	50
Tablo 12: Ana ölçütlerin üniversite türlerine göre dağılımına ilişkin tanımlayıcı istatistik	51
Tablo 13: Üniversite kuruluş yılı ile ana ölçütler arasındaki korelasyon ilişkisi	52

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın konusu

Web siteleri, kullanıcı odaklı tasarımıyla günümüz iletişim ve bilgi paylaşımının önemli bir parçasıdır. Bilişim sistemleri, bilgi teknolojileri ve bilgi sistemleri, bu süreçteki temel bileşenlerdir ve birbirleriyle etkileşim içindedir. Teknolojinin gelişimiyle birlikte, bilgi artık hızla toplanıp işlenerek elektronik ortamlarda yer almaya başlamıştır. Bu şekilde, kullanıcıların ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilen, etkileşimli ve erişilebilir web sitelerinin ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. Web tasarımı, bu bağlamda kullanıcı deneyimini ön planda tutarak daha işlevsel ve kullanıcı dostu platformlar oluşturmayı hedeflemektedir (Bayraktar ve Bayraktar, 2017, s.3479). İletişim teknolojisinin ve internetin bu denli gelişip yaygınlaşması, küreselleşmeyi hızlandırarak kurumların pazardaki rekabet gücünü artırma ihtiyacına neden olmuştur. Bu süreç, şirketlerin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlarken, aynı zamanda değişen toplum yapısına uyum sağlama mecburiyetini doğurmuştur (Koç, 2015, s.58). Web siteleri, işletmelerin, şirketlerin ve markaların dünyaya açılan kapısı konumundadır. Rekabetin her alanda yoğunlaştığı günümüzde, web sitelerinin önemi giderek artmaktadır. Bu nedenle, işletmelerin platformlarda kendilerini etkili bir şekilde ifade etmeleri ve kullanıcıların tüm ihtiyaçlarına pratik çözümler sunmaları büyük bir gereklilik haline gelmiştir (Baskın, 2022, s.98)

Kütüphaneler, bilişim teknolojilerini hızlı bir şekilde uygulayan kuruluşlar arasında yer almaktadır. Yenilikçi web teknolojileri aracılığıyla, sahip olunan elektronik ve basılı bilgi kaynaklarına erişimi kolaylaştırmanın yöntemlerini araştırmaktadırlar. Aynı zamanda, güncel teknolojileri kullanarak etkileşimli bir şekilde hizmetlerine entegre etmektedir (Gürdal ve diğerleri, 2012, s.1). İnternet ve web, zamansal ve mekânsal kısıtlamaları gidermekte, kullanıcılara her alanda bilgi hizmetlerine 7/24 erişim olanağı sağlamaktadır (Tonta, 2009, s.744).

Üniversite kütüphaneleri, temel olarak öğrenci ve öğretim üyelerinin bilgi ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, eğitimde fırsat eşitliğini sağlama, yaşam boyu öğrenmeye teşvik etme ve eğitimin kalitesini artırma gibi görevleri de üstlenmektedir

(Odabaş ve Odabaş, 2009, s.7). Üniversite kütüphaneleri bu amaç ve hedeflere ulaşmasında üniversitelere yardımcı olan birimlerden biridir. İyi organize edilmiş ve etkin bir işleyişe sahip üniversite kütüphanesi, bağlı olduğu üniversitenin vazgeçilmez bir ögesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Akkaya, 2013, s.602). Kaliteli bir hizmet sunan kütüphane, üniversitenin imajını ve prestijini arttırmada kritik bir rol üstlenmesinin yanı sıra, üniversitenin kendi geleneğinin ve kurumsal yapısının oluşumuna da doğrudan katkı sağlar (Akkaya, 2013, s.602). Özellikle yeni kurulan kütüphaneler, üniversiteler için akademik prensip sağlama ve kurumsal kimlik oluşturma açısından önemli rol oynamaktadır. Zira kütüphaneler, üniversitelerin kendini kanıtlamasında en etkili temel unsurlardan biri ve her üniversitenin vazgeçilmez parçasıdır. (Akkaya, 2013, s.602).

Üniversite kütüphaneleri, diğer kütüphane türlerinden farklı yapıya sahip olup, en belirgin fark kullanıcı profilidir (Odabaş, 2016, s.800). Hizmet verdikleri kitlenin özellikleri doğrultusunda üniversite kütüphaneleri, bilgi kaynakları ve hizmetleri bakımından yetkin olmanın ötesinde, gelişmelere uyum sağlama ve bu alanlarda öncü olma hedefi taşımaktadır (Polat ve Odabaş, 2012, s.44). Bu nedenle, üniversitelerin kaliteli bir eğitim ve öğretim sunabilmesi zayıf alanlarını güçlendirme ve sürekli iyileştirme politikalarını benimsemeleriyle mümkün hale gelmektedir. Öğrenci beklentilerini karşılayarak memnuniyet düzeyini artırmak adına stratejik planların doğru bir biçimde düzenlenip uygulanması oldukça önemlidir (Duğan ve Aydın, 2023, s.491). Kütüphane kullanımını yaygınlaştırmayı, kullanıcıların memnuniyetini her koşulda ön planda tutmayı, kullanıcılara çeşitli niteliklere sahip bilgileri ulaştırmayı ve bilimsel gelişmelere katkıda bulunmayı ilke edinen üniversite kütüphaneleri, bulunduğu ortamdan bağımsız olarak çağın gerekliliklerine uygun platformlarda da varlık göstermelidir (Keleş, 2017, s.376). Son dönemlerde üniversite kütüphaneleri, dijital kütüphaneler ve elektronik veri tabanları sayesinde öğrenci ve akademisyenlere bilgiye erişimde önemli olanaklar sunmaktadır (Göçöğlu ve diğerleri, 2017, s.95).

Dünya çapındaki kütüphaneler, koleksiyonlarını dijitalleştirip bu dijital kaynaklara dünyanın dört bir yanından erişim imkânı sunarak, özellikle bilginin hızla elde edilmesiyle daha önemli hale geldiği dijital çağda kullanıcıların yoğun ilgisiyle karşılanmaktadır (Demirtel ve diğerleri, 2023, s.334). Bu kütüphaneler, geleneksel

kütüphanelerin fiziki ortamdaki koleksiyonlarının yanı sıra, dijital kaynaklarını da bünyesinde bulundurmaktadır (Bayter ve Yıldırım, 2023, s.187). Ayrıca, dijital kütüphaneler kullanıcılarına zaman ve mekân gözetmeksizin sunduğu kaynak ve belge sağlama gibi olanaklar, öğrenci ve akademisyenlerin başarılarının arttırırken, bu durum üniversitelerin akademik performansına da olumlu bir izlenim bırakmaktadır (Göçoğlu ve diğerleri, 2017, s.95).

Kütüphaneler, kullanıcıların bulunduğu her alanda sanal binalar oluşturmali ve onlara her türlü kanaldan erişmeyi hedeflemelidir. Bu nedenle, binalar sadece fiziksel yapılarıyla değil, aynı zamanda web sitelerindeki koleksiyonlar, sunulan çevrimiçi hizmetler, mobil uygulamalar ve sosyal medya platformlardaki varlıklarıyla birlikte değerlendirilmeli ve sanal varlık bütünlük içinde düşünölmelidir (Keleş, 2017, s.376). Teknolojik gelişmeler sayesinde kütüphane kaynakları ve hizmetleri kütüphane duvarlarının ötesine geçmiş, kullanıcılar bilgiye erişmek için kütüphaneye gitmek zorunda kalmadan çeşitli dijital araçlar aracılığıyla kütüphane web sitesini kullanabilmiştir (Tonta, 2009, s.744). Kullanıcıların bilgiye erişimi, katılım düzeyi ve deneyimleri üzerinde olumlu etkiler yaratan bu yenilikçi yaklaşımlar, kütüphanelerin işleyişini güçlendirir (Bayter ve Yıldırım, 2023, s.189). Teknolojiyle iç içe yaşayan kullanıcılar, çevrelerindeki hizmetleri teknoloji aracılığıyla alma konusunda daha istekli hale gelmektedir. Bu durum, kütüphaneler için teknoloji kullanımını ve web hizmetlerini bir fırsat olarak değerlendirme imkânı sunmaktadır (Odabaş, 2016, s.800). Ayrıca, bu değişimle birlikte kütüphane web siteleri, kullanıcıların bilgi ve hizmetlere erişiminde temel iletişim aracı olarak öne çıkmaktadır (Henkoğlu, 2021, s.254).

Sahip olunan içeriği hedef kullanıcı kitlesine etkin bir şekilde ulaştırmak, web sitelerinin temel amacıdır. İçeriğin sunumunda dikkat edilmesi gereken en kritik faktörlerden biri ise kullanıcıların bilgiye kısa zamanda ve kolay erişim sağlamasına olan tanıyan ara yüzdür (Uçak ve Çakmak, 2009, s.280). Web siteleri, geniş bir kullanıcı kitlesinin bulunması, amaçları, işlevleri ve hizmet verdikleri hedef kitlenin özelliğine göre çeşitlenmektedir. Bu çeşitlilik içinde kütüphane web siteleri, kullanıcıların ihtiyaç duyduğu bilgi kaynaklarına erişim konusunda önemli bir rehberlik rolü üstlenmektedir (Ersen, 2004, s.1).

Bilgi kaynaklarının giderek elektronik formata geçmesi ve kullanıcıların bilgisayar okuryazarlığına yönelik taleplerinin artması, bilgi hizmetlerinin elektronik ortamda nasıl sunulduğu sorusunu daha da önemli hale getirmiştir (Tekin, 2009, s.237). Üniversite kütüphane web siteleri, bu teknolojileri destekleyerek dijital bilgiyi yaymada merkezi bir rol oynamaktadır. Sanal kullanıcılar için ana giriş noktası ve kütüphanelerin imajlarını yansıtan etkili bir pazarlama aracı işlevi görür (Al-Qallaf ve Ridha, 2019, s.1). Dolayısıyla, internet sayfalarının güncel teknolojik gelişmelere uyum sağlaması ve kullanıcıya kullanım kolaylığı sağlaması giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Aydın, 2020, s.300).

Web sitelerinin içerikleri her kurumda ve alanda farklılıklar görülse de bu içeriklerin nasıl sunulacağına dair rehberlik sağlayan yöntemler ve değerlendirme ölçütleri belirlemek mümkündür (Baskın, 2022, s.98). Kurum web sayfaları, sanal ortamda kurumların dışa açılan pencereleri olup, hedef kitle tarafından sıkça ziyaret edilen platformlardır. Etkili ve verimli bir web tasarım, hedef kitlenin kurum algısını olumlu etkiler (Duğan ve Aydın, 2023, s.494). Bu yüzden, kullanıcının web sitesiyle ilk etkileşim anında karşılaştığı ara yüzün, birbiriyle uyumlu ve tutarlı bir biçimde, bilgiyi paylaşmayı amaçlayan web sitelerinin içerik ve görsel tasarımı kütüphaneler için giderek daha çok önemli bir unsur haline gelmektedir (Tekin, 2009, s.231).

Üniversite kütüphanesi, elektronik ortamda varlığını web sitesi aracılığıyla temsil etmektedir. İçeriği zengin ve iyi tasarıma sahip bir kütüphane web sitesi kuşkusuz, kullanıcıların kütüphaneye dair algısında olumlu bir etki bırakacaktır. Ayrıca, kütüphanenin sunduğu en temel kaynak olan bilgiye, web üzerinden hızlı erişim sağlanmaktadır (Al, 2002, s.5). Ancak bu zenginliğin, konuyla alakasız bilgilerin yer aldığı bir yapı olarak düşünülmesi de doğru değildir. Aşırı bilgi paylaşımı, aradığınız bilgilere ulaşmayı zorlaştırabilir. Kütüphane web sitesinde, kütüphane ve hizmetlere dair temel bilgiler (çalışma saatleri, ödünç verme bilgileri vb.) bulunmalı ve kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda sayfalar oluşturulmalıdır (Al, 2002, s.5). Bundan ötürü, web sitelerindeki başarılı görsel ve içerik tasarım uygulamaları kullanıcı talepleriyle büyük oranda eşleşecektir. Bu durum, kütüphanelerin hedeflerine erişiminde modern iletişim kanalı özelliği barındıran web sitelerinin etkin bir şekilde kullanılmasını gerektirir (Tekin, 2009, s.237). Özellikle de kurumsal web sitelerinde

iletilen bilginin etkin bir şekilde kullanıcıya ulaşabilmesi amacıyla, bu web sitelerinin analizinin yapılması ve kullanıcı isteklerine göre düzenlemelerin gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir (Aydın, 2020, s.300).

Web sitelerine yönelik içerik analizleri uygulayan üniversite kütüphanelerinin, geleneksel hizmetlerin dijital ortamda kullanılabilirliği, kullanıcıların güncel bilgi ihtiyacını karşılama yetisi, web sitenin güncelliği ve güvenilirliği, kullanıcı odaklı yaklaşımı, karşılıklı iletişimin sağlanması gibi kriterler üzerinde durulabilir. Kütüphanelerin hedeflerine uygun bir şekilde tasarlanan ve geliştirilen içeriklerin, kullanıcılar üzerinde pozitif etkiler yaratacağı dikkate alınmalıdır (Tekin, 2009, s.238).

Al ve Bahşıoğlu (2000) web sitelerinin analizi sürecinde, tasarım ve içerik unsurlarının önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Tasarım değerlendirmesi sırasında tipografiler, grafik ve tablo, çerçeve, arka plan, tercih edilen renklerin yanı sıra sayfanın diğer bileşenleri de göz önünde bulundurulmaktadır (Al ve Bahşıoğlu, 2000, s.313). İçerik değerlendirmesinde ise sitenin hedefi, sunduğu bilgi ve hizmetlerle ilgili bağlantılar ön plana çıkmaktadır (Al ve Bahşıoğlu, 2000, s.313). Kütüphane web sitelerinin kaliteli bir görsel tasarımı, kullanıcıyı çekmekte ve sitede gezinirken olumlu bir duyuşsal deneyim sağlamaktadır. Bu tasarım, kullanıcıların siteyi tekrar tercih edip etmeyecekleri veya öncelikleri arasında yer alıp almayacakları üzerinde belirleyici bir etki yaratır (Tekin, 2009, s.232). Web sitelerinin içerik yönetim sistemi ile hazırlanması ve yönetilmesi daha etkin ve etkili bir şekilde tasarım yapmaya ve içeriklerin yönetilmesine olanak sağlayabilir (Akbaytürk ve diğerleri, 2014, s.21). Kullanıcı odaklı iyi tasarlanmış ve mantıklı bir yapıya sahip kütüphane web sitesine erişen kullanıcılar, bu siteyi kullanmaktan memnuniyet duyacak ve gelecekte de tekrar kullanmaya teşvik edileceklerdir (Clausen, 1999, s.83). Bu koşul, sanal ortamda sunulan hizmetlerin yaygınlaşması ve iş birliği odaklı çalışmalarının artışıyla birlikte, uzakta olan kullanıcıların üniversite kütüphanesine rahatlıkla erişim sağlaması bakımından önemlidir (Al ve Bahşıoğlu, 2000, s.314).

Bir sonraki aşamada, gerekli teknik alt yapı sağlanarak site testi ve kullanıcılardan gelen geribildirimler doğrultusunda aksaklıklar giderilmelidir (Kurulgan ve Bayram, 2006, s.3). Kullanıcıların belirli özelliklerine dayanarak tasarlanmış web siteleri, daha

etkili bir içerik sunumu gerçekleştirerek, kullanıcıların site içinde kaybolmalarını önlemek ve gereksiz işlemlere ihtiyaç duymadan bilgiye ulaşmalarını mümkün kılmaktadır (Uçak ve Çakmak, 2009, s.280). Kütüphane web sitelerinin içeriklerinin belirli aralıklarla incelenmesi, yalnızca sitelerin kalite standartlarını yükseltmekle kalmayıp, kullanıcıların güncel bilgilere erişim imkânı da sunar. (Bajpai ve Verma, 2021, s.337).

1.2. Literatür değerlendirmesi

Al ve Bahşışoğlu (2000) çalışmasında, Türkiye’deki 37 üniversitenin kütüphane web sitesinin içeriği incelenmiştir. Üniversite kütüphane web sitesi tasarlanırken bulunması gereken içerikler belirlenerek beş ana başlık altında 19 ölçüt üzerinden değerlendirmelerde bulunulmuştur. Üniversite web sitelerinin kütüphanelerin web sitelerine bağlantı olup olmadığına, web sitelerinin sorumlularının bilgileri, son güncelleme tarihi; temel kütüphane bilgilerini oluşturan adres, iletişim bilgileri, çalışma saatleri, kullanım kuralları ve ödünç verme kuralları; web sitesi üzerinden verilen bilgi hizmetleri ile ilgili çevrimiçi katalog, süreli yayın listesi, yeni yayınların duyurulması, abone olunan e-dergi ve veri tabanlarına; kütüphane web sitelerindeki etkileşimli arama motoru, belge sağlama hizmeti, sıkça sorulan sorular, geribildirim olanağı; kütüphane web sitesinde kullanıcı açısından yararlı olabilecek bağlantıların olup olmaması belirlenen ölçütler doğrultusunda incelenmiştir. Buna göre, yalnız bir web sitesinin 19 ölçütten 18’ini, 10 web sitesinin 15-18, 15 web sitesinin 10-14, 12 web sitesinin iki-dokuz arasında ölçütleri karşılayan veriler tespit edilmiştir. Kütüphane hizmetlerinin tanıtımında web sitelerinin etkin bir rol oynadığı bu nedenle her üniversite kütüphanesinin web sitelerini oluşturması, web sitelerinin tasarımı, içerik ve hizmetlerin sunulması bakımından zenginleştirilmesi gerektiği gibi önemli hususlara değinilmiştir.

Kurulgan ve Bayram (2006) ise Türkiye’deki 77 üniversite kütüphanesinin web sitesini biçim ve içerik açısından karşılaştırmalı olarak (devlet - vakıf) incelenmiştir. Web sitelerin içerik analizi iki grup altında toplanarak 44 ölçüt üzerinden değerlendirmelerde bulunulmuştur. İlk grup dokuz ana ölçüt (kütüphane web sitesi tasarımı ile ilgili bilgi, zemin rengi, ziyaretçi sayısı, son güncelleme tarihi,

kütüphaneye ilişkin fotoğraf, iletişim bilgileri, dil seçeneği, site içerisindeki bağlantılar, site içinde dolaşım) ve kütüphane web sitesinin genel özelliklerinin olduğu 17 alt ölçütten oluşmaktadır. İkinci grupta ise dört ana ölçüt (kütüphane ile ilgili genel bilgi, hizmetlerle ilgili bilgi, kütüphaneden bağımsız bilgiler) ve web sitesinde bulunan bilgilerle 27 ölçüt üzerinden çıkarımlarda bulunulmuştur. Çevrimiçi katalog ve veri tabanları %96 oranında erişim olanağı sunulduğu görülmüştür. Bu çalışmanın bulguları, içerik açısından yapılan karşılaştırmada, devlet üniversitelerinin kütüphane web sitelerinin vakıf üniversitelerine kıyasla daha fazla ölçüte (örneğin, web sitesinin bulunabilirliği, son güncelleme tarihi, çevrimiçi danışma hizmeti, kullanıcı geri bildirimi, haberler/duyurular ve çevrimiçi kataloga erişim gibi) yer verdiğini ortaya koymuştur. Öte yandan, web sitelerinin oluşumunda hedef kullanıcı kitlesine göre içerik düzenlenmelerin yapılması, web sitelerinin sıklıkla güncellenmesi, bütçe ayrılarak biçim ve içerik açısından geliştirilmesini sağlayacak yetkin bir web site yöneticisinin gerekliliği vurgulanmıştır. Al ve Bahşısoğlu (2000) çalışmasından yararlanılarak oluşturulan ölçütler detaylı olarak değerlendirme yapılan ikinci çalışmadır. Bu çalışmadan farklı olarak biçim açısından değerlendirilmiş ve üniversite kütüphane web sitesi sayısı artarak üniversite türü açısından karşılaştırma yapılmıştır. Kurulgan ve Bayram (2006) araştırması doğrultusunda, devlet üniversitesi kütüphane web sitelerinin oluşumu altı yıl içinde web sitesine sahip olma, son güncelleme bilgisi, çevrimiçi katalog ve veri tabanlarına erişim bakımından belirgin bir gelişmenin yaşandığı tespit edilmiştir.

Aharony (2012) çalışmasında, internet arşivinde ve mevcut kütüphane web sitelerinde yer alan 2000 ve 2010 yıllarına ait akademik kütüphane web sitelerini tanımlamayı ve analiz etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada kütüphanenin güncel ana sayfasının olup olmadığı ve kütüphane ana sayfası 2000 yılında İnternet arşivinde yer alıp almadığı kriterleri göz önüne alınarak toplam 31 üniversite kütüphanesi seçilmiştir. Kütüphane ve bilgi bilimi alanında pek çok teknolojik yenilik ve kavramsal değişikliğin yer aldığı değişim, gelişme ve eğilimlerinin takibi için on yıllık bir sürenin uygun olduğu değerlendirilmiştir. Çalışmada sekiz ana başlık altında 42 ölçüt sunulmuştur. Bulgular incelendiğinde, metin sürümünden grafik görünümü sunan web sitelerinin yaygınlaşmasının hızla gelişen teknolojinin yansımaları olduğu sonucuna varılmıştır. Telif hakkı bilgisi süreç içerisinde artarak sunulduğu ancak son güncelleme bilgisinin

çok az değişkenlik gösterdiği vurgulanmıştır. Her iki dönemde de kütüphane hizmetleri ve kütüphane kaynakları hakkındaki genel bilgilerin yaygın olduğu ve süreç içerisinde artarak geliştiği ortaya konulmuştur. 2010 yılında kütüphanelerin diğer referans kaynaklarına, çevrimiçi kataloğa ve bibliyografik veri tabanlarına bağlantı sağladığı, bu da kütüphanelerin sunduğu kaynakların çeşitliliğini göstermiştir. 2000 yılında kütüphanelerin, esas olarak bibliyografik veri tabanlarına odaklanarak, çok daha sınırlı bir kaynak kapsamı sunduğu belirtilmiştir. Diğer birçok web hizmetinin sunduğu çeşitli hizmetlerle rekabet edebilmek için gerekli olan katma değerli hizmetler, iki dönem arasında büyük bir fark olduğunu ve 2010 yılında en yaygın katma değerli hizmetin Web 2.0 bağlantıları olduğu belirtilmiştir. Bulgular, 2000 ve 2010 yıllarında akademik kütüphane web sitelerinin içeriğinin son on yılda çok değiştiğini, e-dergilerin (%96), e-kitapların (%74), veri tabanlarının (%93) ve referans araçlarının (%90) aşamalı olarak arttığı saptanmıştır.

Mohammed ve diğerleri (2016) çalışmasında, Nijerya'da bulunan işlevsel web sitesine sahip rastgele seçilmiş 10 üniversite kütüphane web sitesinin kapsamını ve kalitesini belirlenen kriterlere göre değerlendirmektedir. Önceden yapılan çalışmalardan yararlanılarak 43 ölçütlü kontrol listesi oluşturulmuştur. Bunlar, kütüphane ile ilgili genel bilgiler 12, kütüphanenin fiziksel koleksiyonuna ilişkin bilgiler dokuz, kütüphane hizmetlerine ilişkin bilgiler sekiz, kütüphanenin e-kaynaklarına ilişkin bilgiler yedi, ücretsiz e-kaynaklara bağlantılar yedi ölçüt üzerinden değerlendirilen web sitelerinin özellikleri ve içeriğinin uluslararası eğilimlerle karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Bulgular incelendiğinde, Nijerya üniversite kütüphanelerinin web siteleri emekleme aşamasında olduğu saptanmıştır. Web sitelerinin içeriği incelendiğinde yalnızca bir üniversite kütüphanesinin ana kurumu hakkında bilgi verdiği diğerlerinin kendi kütüphanenin ana kurumu, kütüphane komitesi, yıllık rapor/istatistik gibi önemli bilgilere yer vermediği saptanmıştır. Kütüphanenin fiziksel koleksiyonları gazete, e-dergi, ulusal ve uluslararası kuruluşların yayınları, yıllık raporlar, konferans bildirileri ile ilgili bilgileri vermekte yetersiz kalmıştır. Ücretsiz bilgi kaynakları olmasına rağmen hiçbir web sitesinin açık erişim depolarının herhangi birine bağlantı vermediği saptanmıştır. Sadece bir üniversite kütüphanesinin arama motorlarına, eğitim yazılımlarına bağlantılar verdiği ve içerik kullanılabilirliği açısından en iyi kütüphane web sitesi olduğu tespit edilmiştir. Kütüphanecilerin; kütüphane web sitelerini

geliştirmesinde katkıda bulunması gerektiği ve bunun için sürekli olarak seminerler, çalıştaylar ve konferanslar düzenlenmesi gerektiği önemine değinmiştir. Üniversite kütüphaneleri web sitelerinde idari bilgiler vermek yerine kullanıcıların bilgiye erişebilme ihtiyacını karşılanması gerektiği vurgu yapılmıştır.

Devi ve Verma (2018) çalışmasında, mühendislik alanındaki 19 Hindistan Teknoloji Enstitüleri (HTE) ve 29 Ulusal Teknoloji Enstitüleri (NIT) kütüphane web sitesi üzerine 172 parametre ve beş puanlık derecelendirme ölçütü kullanılmıştır. “Evet” ve “Hayır” cevapları üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Şartlara göre koşullu ve ek cevaplar sunulmuştur. 19 HTE’den 14’ünün, 29 NIT’den ise sadece beşinin ayrı bir kütüphane web sitesinin olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma HTE ve NIT kütüphane web sitelerinin en iyilerini belirlenmesi amaçlanmıştır. Ancak HTE ve NIT kütüphane web sitesinin mükemmel (141’den fazla) ve çok iyi (106-140) derecelendirmelerine girmediği saptanmıştır. Enstitülerin sıralaması, web içeriğinin kullanılabilirliğine göre puanlama yapılarak tespit edilmiştir. HTE’ler arasında en yüksek puanı IIT Kanpur’un (102,5) aldığı, onu HTE Bombay’ın (95) izlediği, NIT’ler arasında ise birinciliği alan NIT Rourkela kütüphane web sitesinin aldığı ve tüm mühendislik enstitüleri arasında dokuzuncu sırada yer aldığını tespit etmiştir. Web sitelerinde yer alan web içeriği ile ilgili çalışmaların sıklıkla yapılması gerektiğine değinilmiştir.

Al-Qallaf ve Ridha (2019) çalışmasında, Gulf Cooperative Council (GCC) akademik kurumlardaki kütüphane web sitelerinin mevcut durumunu analiz ederek standart web sitelerinin uygulamalarına uygunluğu tespit etmek amaçlanmıştır. GCC ülkelerinin 110 akademik kütüphane web sitesinin içerik analizi beş başlık altında yapılmıştır. Bunlar; web sitelerinin tasarımı (10), dolaşım (12), kütüphane içeriği (38) ve web tabanlı kütüphane hizmetleri (17), Web 2.0 araçlarıdır (sekiz). Çalışmada toplam 83 ölçüt ele alınarak geniş bir değerlendirme çerçevesi oluşturulmuştur. Her bir web sitesi için ölçütlerin kullanılabilirliğinin tespiti kütüphane web sitesi (L-WEC) olarak adlandırılan kontrol listesi aracı oluşturulmuş ve sonuçlar elde edilerek çıkarımlarda bulunulmuştur. Bulgulara göre, incelenen 110 akademik kütüphane web sitesinin hiçbirisi tüm 83 ölçütü karşılamamıştır. Yalnızca üç web sitesi, sırasıyla %84,3, %78,3 ve %76 oranında ölçütleri karşılamaktadır. 40 web sitesi %51 ile %75 arasındaki ölçütleri, 45 web sitesi ise %26 ile %50 arasındaki ölçütleri karşılamaktadır. Son

olarak, 22 web sitesi %25 ve altında ölçütleri karşılamıştır. Bu sonuçlar, GCC ülkelerindeki akademik kütüphane web sitelerinin genel olarak standart web uygulamalarına uyum sağlamada eksikliklerin olduğunu göstermektedir. Kütüphane hizmetlerinin web ortamında ilkel kaldığı canlı sohbet, metin mesajı ve Web 2.0 uygulamalarının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, internet erişiminin artırılması, web sitelerinin kullanıcı merkezli tasarım ilkelerini kullanması, içerik açısından zengin ve katma değerli hizmetler sunması gerektiği vurgulanmıştır. Bu amaç doğrultusunda kullanıcıların dikkatini çeken web sayfalarının, Y kuşağı dostu aynı zamanda mobil cihazlarda uyumlu olmasını sağlayarak kullanıcının geribildirim yapmasıyla akademik kütüphane web siteleri hizmetlerini iyileştirilebileceği ve kütüphane içerik ve hizmetlerinin kullanımında artış olacağı öngörülmüştür. Kütüphaneciye sor, üniversite kütüphanelerinin ana sayfada bağlantıların oluşturulması, bilgi okuryazarlığı temel eğitim programları ve web tabanlı eğitimlere yer verilerek kullanıcı ve üniversite arasında etkileşim sağlanacağı düşünülmüştür. Bu çalışmanın, oluşturulan L-WEC genel ve belirli bir bölgeye veya kütüphane türüne özgü olmadığı, web sitelerinin tasarımı, gezinme, içerik ve hizmetler açısından kalitesini artırmaya çalışan dünya genelindeki tüm kütüphanelere uygulanabileceğini de belirtilmiştir.

Bajpai ve Verma (2021) çalışmasında, Uttar Pradesh ve Delhi Hindistan’da bulunan dokuz Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Enstitüleri Konseyi (CSIR) enstitü kütüphane web sitelerinde temel bilgileri ortaya çıkarmayı amaçlanmıştır. CSIR enstitülerinin sıralamalarını belirlemek için daha önceki çalışmalardan yararlanarak karşılaştırmalı kontrol listesi hazırlanmıştır. Derecelendirme sistemi üzerinden kütüphane web sitelerinde bulunmayanlar için sıfır, kütüphane web sitesinde bulunanlar için bir belirlenerek yüzdelik oranlar oluşturulmuştur. Kütüphane temel bilgileri 11, kütüphane web sitelerinin CSIR kurum bağlantısı dokuz, kütüphane koleksiyonu 14, kütüphane hizmetleri 13, elektronik kaynaklar ile ilgili bilgiler beş, kütüphane web sitesinin özellikleri beş, etkileşimli kullanıcı arayüzü dört, Covid-19 sürecinde yapılan değişiklikler beş olmak üzere belirlenen toplam 58 ölçüt üzerinden tablo olarak sunulmuştur. Yapılan içerik analizinde NISCAIR kütüphane web sitesinin 56 puan üzerinden 46 puan alarak birinci sırada yer almıştır. İkinci sırada IGIP’den 35 puan, üçüncü sırada NBRI 28 puan, dördüncü sırada CDRI 26 puan, beşinci sırada

CRRI 24 puan, altıncı Sırada NPL 20 puan, yedinci sırada IITR 18 puan, sekizinci sırada NISTADS 13 puan, dokuzuncu sırada CIMAP sıfır puan olarak sonuncu olmuştur. CIMAP dışında CSIR enstitülerinin web bağlantısı, e-dergi aboneliği, OPAC hizmeti bulunduğu görülmüştür. CDRI ve NISCAIR enstitüleri bibliyometrik ve bilimetrik hizmetleri bulunmaktadır. Sadece NISCAIR kütüphanesinin web sitesinde sosyal ağ ve geri bildirim seçeneği bulunmaktadır. Pandemi ile ilgili bilgi içeren tek web sitesi IGIP'tir. CDRI, CIMAP, NBRI dışında tüm kütüphane web siteleri çift dillidir. Web 2.0 uygulamaları kütüphanenin gelişimi açısından değerlendirildiğinde web sitelerinde kullanımı görülmemiştir. CSIR web sitelerinin enstitülerinin araştırma ve geliştirme bakımından iyi durumda olduğu söylenebilir.

Ullah (2021) çalışmasında, Pakistan'daki 45 tıp fakültesi kütüphane web sitesi içeriğinin kalitesini ölçmek için belirlediği 40 ölçüt üzerinden değerlendirmelerde bulunmuştur. Bu çalışmada, 114 üniversite kütüphanesinin 52'sinin kütüphane bilgilerinin bulunmadığı, 17'sinin ise yetersiz bilginin olması nedeniyle çalışmaya 45 kütüphane web sitesi dahil edilmiştir. Oluşturulan 40 ölçütten yalnızca 27'sini karşılayan iki, 20'sini karşılayan üç kütüphane web sitesi bulunmuştur. Web sitelerinin grafik tasarımı, kütüphane ile ilgili temel bilgiler, son güncelleme tarihi, kütüphaneciye sor, mobil uyumlu web site bağlantısı, geribildirim, sıkça sorulan sorular, e-referans hizmeti, bilgi okuryazarlığı programları, elektronik veri tabanlarına bağlantılar, sıkça sorulan sorular, geribildirim, site haritası, site içi arama araçlarının ve kütüphanecilerin tasarım becerisinin bulunmaması gibi sorunların web sitelerinin gelişiminde yetersiz kaldığına değinilmiştir. Kütüphanecilerin, web yöneticisiyle koordineli çalışıp daha verimli bir web sitesi oluşturabileceğini belirtmektedir.

Rafiq ve diğerleri (2021) çalışmasında, dünyanın sıralamasında ilk 50 üniversite konu sınıflaması altında tıp disiplinine sahip kütüphanelerinin web sitelerinin kalitesini, kaynaklarını, bilgi yayma araçlarını ve kullanıcılara yönelik eğitim fırsatlarını ve uzaktan erişilebilen Covid-19 kaynaklarını incelemiştir. Bu çalışmayla mevcut durumu tespit etmek ve kütüphane kullanıcılarına daha iyi hizmet verilmesini sağlamak için web sitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Web içerik analizi ile dokuz ana başlık altında web sitelerinin içeriğinin görünüm/tasarım dört, web sayfasının sorumluluk bildirimi iki, kütüphane ile ilgili genel bilgiler 13,

kütüphane hizmetleri/teknik hizmetler 14, katma değerli hizmet altı, tıbbi e-kaynaklar 19, bilgi yayma araçları 15, eğitim ve öğretim bilgi araçları altı, kütüphane bilgi kaynakları/koleksiyon sekiz ölçüt olmak üzere daha önceden yapılmış çalışmalardan yararlanılarak toplam 87 ölçütten oluşan kontrol listesi oluşturulmuştur. Web sitesi kalite değerlendirme puanı, hiçbir üniversite kütüphanesinin %100 almadığını ancak iki üniversite kütüphanesinin (QS sıralaması üç olan Cambridge Üniversitesi ve QS sıralaması 24 olan Washington Üniversitesi) %90'dan fazla puan aldığı tespit edilmiştir. Çoğunluğun %80 üzerinden puan alması iyi kütüphane hizmeti ve kaynağı sunduğu anlamına gelmesi olarak değerlendirilmiştir. Bulgular incelendiğinde bazı üniversitelerin (%14) ana sayfalarının Covid 19 ile ilgili başlık, bağlantı, ayrıntı vermediği tespit edilmiştir. Tıp üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerine erişen kütüphane kullanıcıları için içerik ve hizmetlerin (sanal turları, kütüphane misyonu ve hedefleri, konu rehberleri, mobil uygulamalar, video dersler, kütüphane eğitim-öğretim) eksik olduğu ortaya çıkmıştır. Kütüphanelerin kullanıcı odaklı edinim, bilgi okuryazarlığı programları, mobil uyumlu hizmetler/mobil öğrenme, araştırma veri hizmetleri vb. gibi yeni hizmetleri çevrimiçi olarak başlatmaları gerekliliği vurgulanmıştır.

1.3. Araştırma sorunu

Web siteleri üzerine yapılan araştırmalar, genellikle web tasarımına odaklanmakta ve spesifik olarak belirli alanlara ilişkin siteler ve sayfalar hakkında yazılar ve araştırmalar şeklinde ortaya çıkmaktadır (Al ve Bahşıoğlu, 2000, s.311). Üniversite kütüphanelerinin web ortamında sunduğu içerik ve hizmetlerin, kullanıcıların güncel gereksinimlerine yanıt verecek biçimde, zamana bağlı olarak farklılaşmaktadır. Literatürde, kullanıcı merkezli web sitelerinin nasıl tasarlanması gerektiği, bu alanda Türkiye’de ve dünyada gerçekleştirilen uygulamalar ve kullanıcı beklentileri ile ilgili birçok çalışma ele alınmış ve yeni çalışmalarda sürdürülmektedir (Bayraktar ve Bayraktar, 2017, s.3480). Öte yandan, web sitelerinin kullanılabilirliği (örn. Akın, 2015; Gürses, 2006; Henkoğlu ve Demirkol, 2018; Kılıç ve Güngör, 2006; Uçak ve Çakmak, 2009) ve erişilebilirliği (örn. Cengiz, 2016; Henkoğlu, 2021) ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır.

Kütüphane ve bilgi bilimi (KBB) ulusal literatürde kütüphane web sitelerinin içerik analiziyle ilgili Al ve Bahşışoğlu (2000) ile Kurulgan ve Bayram (2006) tarafından yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Öte yandan, üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin içerik analiziyle ilgili sınırlı sayıdaki bu çalışmalar güncelliğini yitirmiştir. Ayrıca, Akbaytürk ve diğerleri (2014, ss.20-22) tarafından sunulan raporda web sitelerinin içeriğiyle ilgili sorunların olduğu ve geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Tez kapsamında, Türkiye'deki üniversite kütüphaneleri web sitelerinin içerik analizi ele alınmıştır. Üniversite kütüphaneleri; öğrenci, öğretim elemanları, personel ve araştırmacıların ihtiyaçları doğrultusunda bilimsel çalışmalarını destekleyecek her türlü bilgiyi hızlı, kolay ve güncel bir şekilde erişimin sağlandığı alanlardır. Üniversite kütüphanelerinin web üzerinden sundukları içerik ve hizmetler, kullanıcıların ortaya çıkan güncel ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde, zamanla çeşitlenmektedir. Kullanıcıların ihtiyaçları, teknolojik gelişmelerle birlikte sürekli değişim ve artış içerisindedir. Dolayısıyla, kütüphaneler ve bilgi merkezleri için kullanıcının talepleri de çeşitlilik göstermektedir. Günümüzde kullanıcıların en önemli ihtiyaçlarından biri, elektronik ortamda hizmet alabilmek ve bilgi kaynaklarına yer ve zaman sınırlaması olmadan uzaktan erişebilmek olduğundan, kütüphaneler 7/24 hizmet sunarak bu talepleri karşılamayı hedeflemektedir (Işık, 2013, s.102).

Teknolojinin gelişmesi ve yaygınlaşması ile üniversite kütüphanelerinin değerlendirilmesi web tabanlı hizmet sunumu, kütüphanenin imajı açısından önemli hale gelmiştir. Dijital çağda bilginin hızla değişimi üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin, bilgiye erişimde önemli bir köprü işlevi görür. Bu nedenle, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bu sitelerin etkin bir şekilde içerik ve hizmetlerin düzenli olarak güncellenmesi gerekmektedir. Bu araştırma ile Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde, uluslararası literatüre bağlı olarak güncel kullanıcı ihtiyaçlarına cevap verme potansiyeline sahip hizmet ve içerikler ulusal literatüre kazandırılacağı gibi web sitelerindeki durum da tespit edilmektedir.

1.4. Araştırmanın amacı ve hipotezleri

Bu araştırmanın temel amacı, ulusal ve uluslararası literatürü tarayarak üniversite kütüphanesi web sitelerinde kullanıcılara sunulan güncel içerik ve hizmetleri tespit etmek ve tespit edilenlerin Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde yer alıp almadığını karşılaştırmalı olarak saptayarak mevcut durumu ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinin web siteleri üzerinden sunulan hizmet ve içerik çeşitliliğinin artırılmasına katkı sağlanması beklenmektedir.

Bu araştırmanın Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin içerik ve hizmet bakımından güçlü ve zayıf yönleri ortaya konularak zayıf yönlerin güçlendirilmesine katkı sağlanması beklenmektedir. Böylece, üniversite kullanıcı gruplarının kolay, hızlı ve güncel bilgiye erişim sağladığı kütüphanelerin 7/24 kullanımını sağlamak amacıyla güncel içerik ve hizmetler ulusal literatüre ve uygulamaya kazandırılacaktır. Aynı zamanda, Türkiye'deki üniversite kütüphanesi web sitesi üzerinden sunulan hizmet ve içerik çeşitliliğinin web hizmetlerinin artırılmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir. Bu çerçevede araştırmada test edilecek hipotezler aşağıdaki biçimde belirlenmiştir:

Araştırma hipotezi 1: Devlet ve vakıf üniversitesi kütüphane web siteleri arasında dokuz ana başlık altında değerlendirilen ölçütlerin varlık durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma hipotezi 2: Devlet ve vakıf üniversitesi kütüphane web siteleri arasında dokuz ana başlık altında değerlendirilen ölçütlerin varlık durumu ortalamaları veya ortancaları arasında anlamlı bir fark vardır.

Araştırma hipotezi 3: Üniversite kuruluş yılı ile karşılanan ölçüt sayısı arasında negatif bir korelasyon ilişkisi vardır.

1.5. Araştırmanın yöntemi

Araştırmada betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi araştırmalarında, analiz soruları, veri analizi yöntemleri ve verilerin açıklanması

sistemli bir şekilde belirlenmelidir (Ültay ve diğerleri, 2021, s.190). Bu çerçevede, Rafiq ve diğerlerinin (2021) en güncel ölçütleri ile Brahma ve Verma (2022), Bajpai ve Verma (2021), Ullah (2021), Al-Qallaf ve Ridha (2019), Aharony (2012), Al ve Bahşışoğlu (2000) ile Kurulgan ve Bayram'ın (2006) çalışmasından derlenen 88 ölçüt yer almaktadır.

Türkiye’de türlerine göre devlet ile vakıf olmak üzere toplam 208 adet yükseköğretim kurumu mevcuttur (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023). İki üniversitenin kütüphane web sitesi olmadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Bunun sonucunda 206 üniversitenin kütüphane web sitesi çalışmanın kapsamını oluşturmuştur.

Araştırma verileri, Türkiye’deki üniversite kütüphanelerinin web sitelerinden 20 Mart – 27 Kasım 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Dokuz ana başlık altındaki 88 ölçüt her bir üniversite için analiz edilmiş ve ölçütler “var” veya “yok” olarak değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında toplanan veri MS Excel dosyasına kaydedilmiş ve IBM SPSS Statistics 20 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Hipotezlerin test edilmesinde X^2 , normallik testi, ortalama/ortanca karşılaştırma ve korelasyon testleri kullanılmıştır. Araştırmanın yöntemine ilişkin ayrıntılı bilgi ise bir sonraki bölümde sunulmuştur.

1.6. Araştırmanın düzeni

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın ilk bölümünde; araştırma konusu, literatür değerlendirmesi, araştırma sorunu, araştırmanın amacı ve hipotezleri, araştırma yöntemi ve araştırmanın düzeni ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde yöntemle ilgili yer verilmiştir. Bu bölümde ise veri toplama ve analiz ile ilgili bilgi sunulmuştur. Üçüncü bölümde çalışmada elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bölümde, elde edilen bulgular analiz edilmiş, tanımlayıcı istatistikler ve istatistiksel test sonuçları sunulmuştur. Dördüncü bölümünde tartışmaya yer verilmiştir. Bu bölümde, elde edilen bulgular mevcut literatürle ilişkilendirilerek, bulguların literatürdeki yeri ortaya konulmuştur. Beşinci ve son bölüm olan sonuç kısmına yer verilmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Veri toplama

Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversiteleri araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. 31 Ekim 2023 tarihi itibarıyla Türkiye’de 129’u devlet ve 79’u vakıf olmak üzere toplam 208 üniversite bulunmaktadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023). Çalışmanın yapıldığı sırada iki üniversitenin (Türkiye Uluslararası İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ile Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi) kütüphane web sitesi mevcut olmadığından çalışmaya dahil edilmemiştir. Bu çerçevede, 128’i devlet ve 78’i vakıf olmak üzere toplam 206 üniversite kütüphane web sitesi araştırmanın kapsamını oluşturmuştur.

Araştırma verisi, Türkiye’deki üniversite kütüphanelerinin web sitelerinden üç ayrı aşamada ve farklı tarihlerde toplanmıştır. İlk aşamada, veri toplamak için öncelikle ölçüt kontrol listesi oluşturulmuştur. Ölçüt kontrol listesinin oluşturulmasında Rafiq ve diğerlerinin (2021) literatürden derledikleri en güncel ölçütlerden faydalanılmıştır. Faydalanılan bu çalışmada tıp kütüphaneleri analiz edildiği için, tıp kütüphanelerine özgü ölçütler çalışmaya dahil edilmemiştir. Ayrıca, Covid 19’a ilişkin ölçütler de pandemi sona erdiği için çalışmaya dahil edilmemiştir. Buna ek olarak, Aharony (2012), Al ve Bahşışoğlu (2000), Al-Qallaf ve Ridha (2019), Bajpai ve Verma (2021), Kurulgan ve Bayram (2006) ve Ullah’ın (2021) çalışmasında yer alan ölçütlerden de faydalanılmıştır. Bu yedi çalışmadan derlenen 75 ölçüte 13 ölçüt daha eklenmiştir. Ortaya çıkan 88 ölçüte Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında kullanılan dokuz ana başlık altında aşağıdaki biçimde yer verilmiştir:

1. Web sitelerinin görünüm ve tasarımı: (1) Ana sayfa grafik görünümü, (2) ana sayfa metin görünümü, (3) Grafik ve metin görünümü, (4) üniversite ana sayfanın kütüphane web sitesine bağlantısı, (5) kütüphane ana sayfanın üniversite web site bağlantısı, (6) farklı dil olanağı ve (7) dil seçeneği.
2. Web sitelerinin içeriği: (1) Son güncelleme bilgileri ve (2) telif hakkı bilgileri
3. Web siteleri içinde dolaşım: (1) Site içi arama, (2) site haritası ve (3) sayfalar arası yönlendirme işareti.

4. Kütüphane ile ilgili genel bilgiler: (1) Misyon ve vizyon, (2) bölümler ile ilgili bilgiler, (3) koleksiyon, (4) hizmetler, (5) politika ve kurallar, (6) personel bilgisi, (7) çalışma saatleri, (8) fotoğraf/galeri, (9) sanal tur, (10) üyelik, (11) kullanım rehberleri/eğitseller, (12) sergiler, (13) kütüphane bülteni, (14) üniversite yayınları, (15) kütüphane planı, (16) rapor ve (17) devam eden projeler.
5. Kütüphane ile ilgili teknik hizmetler: (1) Kütüphaneciye sor, (2) kütüphaneler arası ödünç verme, (3) ders rezervleri, (4) çalışma oda/masa rezervasyonu, (5) öğrenciler için kütüphane hizmeti, (6) öğretim üyeleri için kütüphane hizmeti, (7) mezunlar için kütüphane hizmeti, (8) dış kullanıcılar için kütüphane hizmeti, (9) kütüphane irtibat hizmetleri, (10) materyal yenileme, (11) kütüphane para cezası, (12) araştırma danışmanlık hizmeti, (13) e-referans hizmeti, (14) kullanıcı odaklı edinim/satın alma ve (15) belge sağlama hizmeti.
6. Bilgi edinme araçları: (1) WhatsApp, (2) Facebook, (3) Twitter, (4) Instagram, (5) Youtube, (6) blog, (7) LinkedIn, (8) e-posta uyarı hizmetleri, (9) Pinterest, (10) Flickr, (11) Podcast, (12) Forsquare, (13) Myweb, (14) RSS, (15) Webex, (16) GoogleMeet, (17) Zoom, (18) Canvas, (19) GoToMeeting ve (20) Microsoft Teams.
7. Eğitim ve öğretim bilgileri: (1) Eğitimler ve çalıştaylar, (2) seminerler/web seminerleri, (3) konu rehberleri/kullanıcılar için araştırma, (4) bilgi okuryazarlığı programları, (5) referans araçları eğitimi ve (6) intihal kılavuzu.
8. Kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu: (1) Dergi/e-dergi, (2) e-kitaplar, (3) e-tezler, (4) e-veri tabanları, (5) diğer başvuru kaynakları (sözlük, ansiklopedi, vd.), (6) çevrimiçi katalog (OPAC), (7) kurumsal açık arşiv, (8) video dersler,
9. Katma değerli hizmet: (1) Haberler, (2) duyurular, (3) etkinlik takvimi, (4) yeni eklenen e-kaynaklar, (5) mobil kütüphane uygulaması, (6) mobil web sitesi, (7) sıkça sorulan sorular (SSS), (8) geribildirim, (9) bize ulaşın ve (10) canlı sohbet.

Veri toplamanın ilk aşamasında, tez yazarı ve danışmanı bir araya gelerek ölçüt kontrol listesinin içeriğinin kapsamı hakkında istişarede bulunmuştur. Ardında, yazar ve danışman rastgele seçilen üçer devlet ve vakıf üniversitesi kütüphanesi web sitesinden sesli düşünerek analiz ettikleri veriyi ölçüt kontrol listesine işlemiştir. İçeriğe ilişkin analiz yapılırken belirlenmiş dokuz ana başlık altındaki 89 ölçüt “var” veya “yok” olarak değerlendirilmiştir. Ardından, tez yazarı ve danışman tekrar rastgele seçtikleri

üçer devlet ve vakıf üniversitesi kütüphanesi web sitesinden birbirinden bağımsız olarak analiz ettikleri veriyi ölçüt kontrol listesine işlemiştir. Oluşturulan iki ölçüt kontrol listesi karşılaştırılmış ve toplam altı veride farklı kararlar verildiği saptanmıştır. Farklı karar verme nedenleri istişare edilerek ortak karar üzerinde uzlaşmıştır. Ardından, 20 Mart – 11 Haziran 2023 tarihleri arasında geri kalan veri toplanmıştır. Ayrıca, veri toplama sürecinde olası hataları gidermek ve toplanan verinin tutarlılığını artırmak için veriler tekrar toplanmıştır. Toplanan iki veri dosyası üzerinden karşılaştırma yapılmış ve tutarsız veriler saptanmıştır. Veri tutarlılığını sağlamak için tez yazarı ve danışmanı tekrar bir araya gelerek istişare yapmış ve ortak karara varılmıştır. Üçüncü aşamada, 31 Ekim – 27 Kasım 2023 tarihleri arasında veriler tekrar kontrol edilmiştir. Veriler analiz edilmek üzere dokuz ana başlık altındaki 88 ölçüt olarak bir MS Excell dosyasına kaydedilmiştir.

Kütüphane web sitelerinin, mobil web sitesi özelliğinin var olup olmadığını tespit amacıyla MobiReady aracından yararlanılmıştır. MobiReady, geliştiriciler, tasarımcılar ve pazarlamacılar için web sitesi performansını mobil cihazlarda test etmeye yönelik ücretsiz bir araçtır (MobiReady, 2021).

2.2. Veri analizi

Araştırmada içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, zamanla yeni teknikler ve uygulamalarla değişim göstermektedir (Koçak ve Arun, 2006, s.21). Kurulgan ve Bayram'a (2006, s.144) göre içerik, sitenin tasarım amacına göre sayfalarda sunulan bilgilerin, kullanıcıların ihtiyaçlarıyla ne derece örtüştüğünü, aradıkları bilgilerin işlevselliğini ve erişim sağladıkları bilgilerin derinliğinin yeterli düzeyde olup olmadığını ifade eder. Hepkül'a (2002) göre içerik analizi, sosyal iletişimin kanıtı olan mesajların sistematik ve nesnel olarak incelenmesidir. Araştırmacılar, bu mesajların spesifik özelliklerini anlamlandırarak iletişimin kaynakları ve durumları hakkında çıkarımda bulunurlar. Mesajlar genellikle yazılı belgeler ve sesli iletişimin yazıya dökülerek çözümlemeleridir (Hepkül, 2002, s.2). Arıkan'a (2011) göre içerik analizi, her türdeki yayın ve dokümanın yanı sıra iletişim araçları üzerinde de uygulanabilir. Basılı, görsel ve sesli yayınlar ilgili ürünler, sosyal ve ekonomik hayatta kullanılan iletişim biçimleri (film, ilan, afiş, poster, bildiri ve konuşma vb.) insanları etkileme ve

ikna etme amacı taşır. Ancak, bireyler aynı içeriği farklı görme ve algılama eğilimindedir. İçerik analizi, bu farklı algıların daha sağlıklı sonuçlar üretmesine yardımcı olur (Arıkan, 2011, s.55). Gül ve Nizam'a (2021) göre de içerik analizi diğer bir ifadeyle içerik çözümlemesi, kayıt altına alınan her türlü iletişim şeklinin içeriğine odaklanır. Bu iletişim şekli, yazılı metinler, sözlü anlatım ya da görsel öğeler olabilir (Gül ve Nizam, 2021, s.182). Brahma ve Verma (2022), içerik analizini, web sitelerinin kelimeler, grafikler ve animasyonlar gibi unsurların farklı bağlantılarla ilişkilendirilerek, kullanıcıya kısıtlı arayüzde ihtiyaç duyduğu bilgilerin ana temasını ve sunumunu olarak ifade etmektedir. Bu analiz, web sitelerinin boyutunu, hızını ve metin, ses, görüntü ve video gibi özellikleri değerlendirerek web içeriğinin yapısını ve kavramlarını ortaya koyan webometri uygulamalarından biridir (Brahma ve Verma, 2022, ss.443-444).

Son yıllarda her türlü yayınlara ve iletişim biçimlerine içerik analizi yapılmaktadır. Bu bağlamda içerik analizi, farklı kişilerin ifade ettiği iletişim araçlarının içerdiği mesaj, karakter, simge, kimlik, bilgi, slogan ve daha fazlasının çeşitli boyutlarıyla değerlendirilmesi ve sayısallaştırılmasıdır (Arıkan, 2004, s.88). İçerik analizinin amacı, problemleri sistematik bir çerçevede ve tarafsız bir şekilde sunmaktır (Koçak ve Arun, 2006, s.22). Farklı bir ifadeyle, kavramların sınırlarını netleştirmek, kavramları ölçebilecek ve kavramların var olup-olmadıklarını tanımlayacak göstergeleri belirlemektir (Öztürk ve diğerleri, 2016, s.366).

İçerik analizi araştırmalarının amacı, incelenen konuyla ilgili, yapılacak sonraki akademik araştırmalara yol gösterilmesi ve konuya ilişkin eğilimlerin tespit edilmesidir (Ültay ve diğerleri, 2021, s.190). Bu nedenle, içerik analizi belge formatında kanıt niteliğindeki belgelere bilimsel metotların uygulanmasıdır (Hepkül, 2002, s.3).

Çalık ve Sözbilir (2014, s.34), içerik analizini meta-analiz, meta sentez ile betimsel içerik analizi olarak üç temel kategoriye ayırmaktadır. Arıkan'a (2011) göre betimsel araştırma, incelenen konuyla ilgili mevcut durumun tespit edilmesi ve bu durum tanımlanarak sorunu anlama amacı taşır (Arıkan, 2011, s.30). Öte yandan, belirlenmiş konuyla veya alanla ilgili yapılmış bağımsız olarak yürütülen nitel ve nicel

araştırmaların derinlemesine irdelenmesinde düzenli olarak ifade edilen yöntem, betimsel içerik analizidir (Ültay ve diğerleri, 2021, s.189). Betimsel içerik analizi araştırmaları yapılırken, uygulanacak analiz sorularının kesin olarak belirlenmesi, veri analizi için kullanılacak yöntemler ve verilerin açıklanmasına ilişkin sistemli bir anlayış açık bir şekilde sunulmalıdır (Ültay ve diğerleri, 2021, s.190).

  erik analizinde öncelikli olarak, konular ve söylemler üzerine betimleme ve kodlama işlemleri gerçekleştirilir. Sonrasında nitel ve nicel verilerin göstergelerine dayanarak çıkarım yapılır (Arıkan, 2011, s.57).   erik analizi sürecinde, değerlendirilen verilerin yüklediği mesajların nesnel bir şekilde analizinin yapılması açıkça belirlenmiş ilkelere göre gerçekleştirilir. Bu ilkeler, verilerin analizine başlamadan önce biçimsel yapı halinde belirlenmelidir. Bu ilkeler, araştırmalarda kullanılacak kategorileri şekillendirir.   eriklerin sınıflandırılarak kategorilere ayrılması ile genel bir tanımlama yapılmasının yanı sıra, bütüne dair çıkarımlar da yapılabilir (Hepkül, 2002, s.2). Betimsel içerik analizinin uygulandığı araştırmalarda, toplanan bilgilerin doğru bir biçimde ve sistemli olarak sunulması, analiz edilmesi, yorumlanması ve sonuçların açıkça ifade edilmesi gerekmektedir (Ültay ve diğerleri, 2021, s.190).

Araştırma hipotezlerini test etmek için istatistiksel testlerden yararlanılmıştır. İstatistiksel testleri yapmak içinse IBM SPSS Statistics 20 yazılımı kullanılmıştır. İki kesintili veya kategorik değişken arasındaki ilişkiyi test etmek için ki-kare (X^2) bağımsızlık testi kullanılmıştır (Pallant, 2017, s. 237; Tabachnick ve Fidell, 2015. s.58). Örneğin,  niversite türleri (devlet-vakıf) ve web sitelerinde bir  l t n bulunup bulunamaması (var-yok) arasındaki ilişkiyi incelemek için X^2 bağımsızlık testi kullanılmıştır. X^2 testinin varsayımlarından olan “hücrelerin en az yüzde 80’inin 5 ya da daha fazla beklenen frekansa sahip olması” (Pallant, 2017, s. 239) ihlal edildiğinde ilgili veri setinin test için uygun olmadığına karar verilmiştir.

Araştırmada, iki  niversite türü (devlet ve vakıf)  l t lere yer verme bakımından da karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalara ilişkin sunulan araştırma hipotezlerinin test edilmesinde kullanabilecek parametrik ve parametrik olmayan testler mevcuttur. Bu testlerden parametrik olanı bağımsız örneklem t testi (Pallant, 2017, s. 265-266), parametrik olmayanı ise Mann-Whitney U testidir (Pallant, 2017, s.249). Bu testlerden

arasından seçim yapılırken verilerin normal dağılım sergileyip sergilemedikleri kontrol edilmiştir. Normallik testi için Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Normal dağılım sergileyen veri için parametrik, normal dağılım sergilemeyen veri içinse parametrik olmayan test kullanılmıştır (Pallant, 2017, s.69).

Son olarak üniversitelerin kuruluş yılları ile ölçütlere yer verme sayıları arasında anlamlı bir korelasyon ilişkisinin olup olmadığı test edilmiştir. Pallant'a (2017, s.144) göre, korelasyon analizinde verinin normal dağılım sergileyip sergilemediği önemlidir ve veri normal dağılım sergilerse Pearson momentler çarpımı, sergilemezse Spearman sıra frekansları korelasyon analizi yapılmazdır. Analiz sonucunda ortaya çıkan anlamlı ilişkilerde korelasyon katsayısı (r) küçük ($\pm 0,1 - 0,29$), orta ($\pm 0,3 - 0,49$) ve yüksek ($\pm 0,5 - 1$) olarak yorumlanır (s. 150). Ayrıca, iki değişkenin paylaştığı varyansı saptamak için $r^2 * 100$ formülünden yararlanılır (s.151).

3. BULGULAR

3.1. Web sitelerinin görünüm ve tasarımı

Üniversite kütüphanelerinin web siteleri görünüm ve tasarım bakımından analiz edildiğinde (bkz. Tablo 1), hem devlet hem de vakıf üniversitesi kütüphanesi web sitelerinin tamamında grafik görünüm sunulduğu ortaya çıkmaktadır. Öte yandan, metin ile “grafik ve metin” sürümün her iki üniversite türünün kütüphane web sitelerinde sunulmadığı dikkat çekmektedir.

Üniversite ana sayfasından kütüphane web sitesine bağlantı verme ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 1), üniversite ana sayfalarının %99’unda kütüphane web sitesine bağlantı verdiği saptanmıştır. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, devlet üniversitelerinin tamamında bağlantı verildiği fakat iki vakıf üniversitesinde (%2,6) bağlantı verilmediği görülmektedir.

Kütüphane ana sayfasından üniversite web sitesine bağlantı verme ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 1), üniversite kütüphanelerinin %82’sinin üniversite web sitesine bağlantı verdiği ortaya çıkmıştır. Öte yandan, 23 (%18) devlet ve 14 (%17,9) vakıf üniversitesi kütüphanesi üniversite web sitesine bağlantı vermemiştir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile üniversitesi ana sayfasına bağlantı verme arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde farklı dil olanağı sunma ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 1), web sitelerinin %39’unda en az ikinci bir dil seçeneğinin sunulduğu ortaya çıkmıştır. Devlet üniversitesi kütüphanelerinin %32’sinde web siteleri farklı dil olanağı sunarken, vakıf üniversitelerinde bu oran %51 yükselmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile farklı dil olanağı sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Web sitelerinin tasarım ve görünümüne ilişkin ayrıntılı tanımlayıcı istatistik ve ilişki testlerinin sonuçları Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Üniversite türüne göre kütüphane web sitelerinin görünüm ve tasarımına ilişkin tanımlayıcı istatistik

Ölçüt	Durum	Devlet		Vakıf		Toplam		χ^2 testi sonucu
		f	%	f	%	f	%	
Grafik görünümü	Var	128	100	78	100	206	100	Veri test için uygun değildir.
	Yok	0	0	0	0	0	0	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Metin sürümü	Var	0	0	0	0	0	0	Veri test için uygun değildir.
	Yok	128	100	78	100	206	100	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Grafik ve metin görünümü	Var	0	0	0	0	0	0	Veri test için uygun değildir.
	Yok	128	100	78	100	206	100	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Üniversite ana sayfanın kütüphane web sitesine bağlantısı	Var	128	100	76	97,4	204	99	Veri test için uygun değildir.
	Yok	0	0	2	2,6	2	1	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Kütüphane ana sayfanın üniversite web site bağlantısı	Var	105	82	64	82,1	169	82	$\chi^2 (1, N=206) = 0,000, p = 0,997$
	Yok	23	18	14	17,9	37	18	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Faklı dil olanağı*	Var	41	32	40	51,3	81	39,3	$\chi^2 (1, N=206) = 7,528, p = 0,006$
	Yok	87	68	38	48,7	125	60,7	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	

Açıklama notu. * χ^2 testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde dil seçenekleri analiz edildiğinde (bkz. Tablo 2), üniversite kütüphanelerinin %61,7'sinin İngilizce dil seçeneği sunduğu tespit edilmiştir. Devlet üniversitelerinin 77'si (%60,2) ve vakıf üniversitelerinin ise 50'sinin (%64,1) kütüphane web sayfalarında İngilizce dil seçeneği sunduğu ortaya çıkmaktadır. Arapça dil seçeneği ise yalnızca %3,4 oranında sunulmaktadır (devlet: n= 5, %3,9; vakıf: n=2, %2,6). Fransızca ve Almanca gibi diğer yaygın diller, toplamda %1,5 oranında sunulmaktadır. Devlet üniversitelerinden ikisi (%1,6) ve vakıf üniversitelerinden ise biri (%1,3) bu dilleri sunmuştur. Rusça, İtalyanca, Portekizce, İspanyolca, Çince ve Kürtçe gibi dillerin ise %0,5 ile %1 arasında değişen oranlarda yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 2: Üniversite türüne göre dil seçenekleri

Dil Seçeneği	Durum	Devlet		Vakıf		Toplam	
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>F</i>	%
İngilizce	Var	77	60,2	50	64,1	127	61,7
	Yok	51	39,8	28	35,9	79	38,3
	Toplam	128	100,0	78	100,0	206	100,0
Arapça	Var	5	3,9	2	2,6	7	3,4
	Yok	123	96,1	76	97,4	199	96,6
	Toplam	128	100,0	78	100,0	206	100,0
Fransızca	Var	2	1,6	1	1,3	3	1,5
	Yok	126	98,4	77	98,7	203	98,5
	Toplam	128	100,0	78	100,0	206	100,0
Almanca	Var	2	1,6	1	1,3	3	1,5
	Yok	126	98,4	77	98,7	203	98,5
	Toplam	128	100,0	78	100,0	206	100,0
Rusça	Var	1	0,8	1	1,3	2	1,0
	Yok	127	99,2	77	98,7	204	99,0
	Toplam	128	100,0	78	100,0	206	100,0
İtalyanca	Var	1	0,8	0	0,0	1	0,5
	Yok	127	99,2	78	100,0	205	99,5
	Toplam	128	100,0	78	100,0	206	100,0
Portekizce	Var	1	0,8	0	0,0	1	0,5
	Yok	127	99,2	78	100,0	205	99,5
	Toplam	128	100,0	78	100,0	206	100,0
İspanyolca	Var	1	0,8	0	0,0	1	0,5
	Yok	127	99,2	78	100,0	205	99,5
	Toplam	128	100,0	78	100,0	206	100,0
Çince	Var	1	0,8	0	0,0	1	0,5
	Yok	127	99,2	78	100,0	205	99,5
	Toplam	128	100,0	78	100,0	206	100,0
Kürtçe	Var	1	0,8	0	0,0	1	0,5
	Yok	127	99,2	78	100,0	205	99,5
	Toplam	128	100,0	78	100,0	206	100,0

3.2. Web sitelerinin içeriği

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerini içerik bakımından analiz edildiğinde (bkz. Tablo 2), üniversite kütüphanelerinin %79,6'sında telif hakkı bilgisine yer verildiği görülmektedir. Öte yandan, devlet üniversitelerinin %84,4'ü ile vakıf üniversitelerinin ise %71,8'inin web sitelerinde telif hakkı bilgisine yer verdiği ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile telif hakkı bilgileri sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde son güncelleme bilgileri verme ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 3), üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde %76,7'sinde son güncelleme bilgileri belirtilmiştir. Üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 103 (%80,5) devlet ve 55 (%70,5) vakıf üniversitesi kütüphanesinin web sitelerinde son güncelleme bilgilerinin bulunduğu görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile son güncelleme bilgilerini verme arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Web sitelerinin içeriğine ilişkin ayrıntılı tanımlayıcı istatistik ve ilişki testlerinin sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Üniversite türüne göre kütüphane web sitelerinin içeriğine ilişkin tanımlayıcı istatistik

Ölçüt	Durum	Devlet		Vakıf		Toplam		X^2 testi sonucu
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	
Telif hakkı bilgileri*	Var	108	84,4	56	71,8	164	79,6	$X^2 (1, N=206) = 4,725511, p = 0,030$
	Yok	20	15,6	22	28,2	42	20,4	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Son güncelleme bilgileri	Var	103	80,5	55	70,5	158	76,7	$X^2 (1, N=206) = 2,688048, p = 0,101$
	Yok	25	19,5	23	29,5	48	23,3	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	

Açıklama notu. * X^2 testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.3. Web siteleri içinde dolaşım

Üniversite kütüphanelerinin web site içinde dolaşımı bakımından analiz edildiğinde (bkz. Tablo 4), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %92,2'si sayfalar arası yönlendirme işareti ölçütünün sağlandığı görülmektedir. Öte yandan, beş (%3,9) devlet ve 11 (%14,1) vakıf üniversitesi kütüphanesinin web sitelerinde sayfalar arası yönlendirme işaretinin sağlanamadığı ortaya çıkmaktadır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile sayfalar arası yönlendirme işareti sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde site içi arama ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 3), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %30,6'sında site içi arama yapılabilmektedir. Vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinin %23,1'i site içi

arama yapmayı sağlarken, devlet üniversitelerinde bu oran %35,2 yükseldiği görülmektedir. Öte yandan, bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile site içi arama yapma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde site haritası sunma ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 4), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %9,2'sinin site haritasını sunduğu ortaya çıkmaktadır. Öte yandan, 114 (%89,1) devlet ve 73 (%93,6) vakıf üniversitesi kütüphanesinin site haritasına yer verilmediği görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile site haritası sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Web site içinde dolaşıma ilişkin ayrıntılı tanımlayıcı istatistik ve ilişki testlerinin sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Üniversite türüne göre kütüphane web site içinde dolaşıma ilişkin tanımlayıcı istatistik

Ölçüt	Durum	Devlet		Vakıf		Toplam		X^2 testi sonucu
		f	%	f	%	f	%	
Sayfalar arası yönlendirme işareti*	Var	123	96,1	67	85,9	190	92,2	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	5	3,9	11	14,1	16	7,8	$7,034, p = 0,008$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Site içi arama	Var	45	35,2	18	23,1	63	30,6	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	83	64,8	60	76,9	143	69,4	$3,331046, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,068$
Site haritası	Var	14	10,9	5	6,4	19	9,2	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	114	89,1	73	93,6	187	90,8	$1,186436, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,276$

Açıklama notu. * X^2 testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.4. Kütüphane ile ilgili genel bilgiler

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde kütüphane ile ilgili genel bilgiler sunması bakımından analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %68,4'ünde misyon ve vizyon ölçütüne ait bilgiler yer almaktadır. Üniversite türlerine göre ele alındığında, 24 (%18,8) devlet ve 41 (%52,6) vakıf üniversitesi kütüphanesinin web sitelerinde misyon ve vizyon bilgisine yer verilmediği ortaya

çıkmaktadır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile misyon ve vizyon sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde bölümler ile ilgili bilgiler ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %75,2'sinde bölümler ile ilgili bilgilerin olduğu görülmektedir. Öte yandan, 25 (%19,5) devlet ve 26 (%33,3) vakıf üniversitesi kütüphanesinin web sitelerinde bölümler ile ilgili bilgiler bulunmamaktadır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile bölümler ile ilgili bilgiler verme arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde koleksiyon ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanesinin web sitelerinde %20,9'u koleksiyon bilgisi bulundurmaktadır. Üniversite türlerine göre ele alındığında, 106 %82,8 devlet ve 57 %73,1 vakıf üniversitesi kütüphanesinin web sitelerinde koleksiyon bilgisinin olmadığı görülmüştür. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile koleksiyon bilgisi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web siteleri hizmetler ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 4), üniversite kütüphanelerinin %85'i hizmetlere ilişkin bilgileri web sitesinde sunmaktadır. Öte yandan, 15 (%11,7) devlet ve 16 (%20,5) vakıf üniversitesi kütüphanesinin web sitelerinde hizmetlere ilişkin bilgilerin olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile hizmetlere ilişkin bilgi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web siteleri politika ve kurallar ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanelerinin %86,9'u politika ve kurallara web sitelerinde yer vermiştir. Üniversite türlerine göre ele alındığında, 13 (%10,2) devlet ve 14 (%17,9) vakıf üniversitesi kütüphanesinin web sitelerinde politika ve kurallara ilişkin bilgiler yer almadığı görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile politika ve kurallara ilişkin bilgi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin personel bilgisi ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %91,3'ü personel bilgisine yer vermektedir. Öte yandan, 6 (%4,7) devlet ve 12 (%15,4) vakıf üniversitesi web sitelerinde personel bilgisinin olmadığı görülmüştür. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile personel bilgisi verme arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde çalışma saatleri ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin %88,8'inde çalışma saatlerinin belirtildiği görülmüştür. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 15 (%11,7) devlet ve 8 (%10,3) vakıf üniversitesi kütüphanelerinin çalışma saatlerine ilişkin bilgileri web sitelerinde bulundurmamıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile çalışma saatleri bilgisi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde fotoğraf/galeri ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin %26,2'si fotoğraf/galeri bulundurduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan, 91 (%71,1) devlet ve 61 (%78,2) vakıf üniversitesinin web sitelerinde fotoğraf/galeri olmadığı görülmüştür. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile fotoğraf/galeri sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde sanal tur ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), web sitelerinin %2,9'unda sanal tur hizmetinin olduğu saptanmıştır. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, dördü (%3,1) devlet ve ikisi (%2,6) vakıf üniversitesi olmak üzere web sitelerinin bu hizmetin sunulduğu dikkat çekmektedir.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde üyelik ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanelerinin %92,2'si üyelik bilgisine yer verdiği görülmüştür. Öte yandan, yedi (%5,5) devlet ve dokuz (%11,5) vakıf üniversitesi web sitelerinde üyelik bilgisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test

edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile üyelik hakkında bilgi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde kullanım rehberleri/eğitseller ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanelerinin %50,5'i kullanım rehberleri/eğitseller bilgisini web sitelerinde bulundurmaktadır. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 53 (%41,4) devlet ve 49 (%62,8) vakıf üniversitesinin web sitesinde bu içeriği bulundurmadığı ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile kullanım rehberleri/eğitseller arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde sergiler ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), web sitelerinin %2,9'unda sergilere yer verildiği saptanmıştır. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 126 (%98,4) devlet ve 74 (%94,9) vakıf üniversitesi web sitelerinin sergileri sunmadığı dikkat çekmektedir.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde kütüphane bülteni ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %6,3'ü kütüphane bülteni sunduğu görülmüştür. Öte yandan, 124 (%96,9) devlet 69 (%88,5) vakıf üniversitesi web sitelerinin kütüphane bülteninin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde üniversite yayınları ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanelerinin %35,9'u üniversite yayınlarını web sitesinde bulundurmuştur. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 78 (%60,9) devlet ve 54 (%69,2) vakıf üniversitesinin web sitelerinde olmadığı görülmüştür. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile üniversite yayınlarına ilişkin bilgi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde kütüphane planı ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), üniversite kütüphanelerinin yalnızca %11,2'sinin kütüphane planını web sitesinde sunduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan, 113 (%88,3) devlet ve 70 (%89,7) vakıf üniversitesinin web sitelerinde kütüphane planına yer verilmediği görülmektedir.

Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile kütüphane planı sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde rapor ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), web sitelerinin %43,7'sinde raporların sunulduğu ortaya çıkmıştır. Vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde raporlar %3,8 oranında yer alırken, devlet üniversitelerinde bu oran %87'ye yükselmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile rapor sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde devam eden projeler ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 5), web sitelerinin %8,7'sinin devam eden projeler bilgisine yer verildiği görülmüştür. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, vakıf üniversitelerin %7,7'sinin devam eden projelerin bilgisini sunduğu, devlet üniversitesinde ise bu oran %9,4'e yükseldiği görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile devam eden projeler hakkında bilgi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Web sitelerinin kütüphane ile ilgili genel bilgilere ilişkin ayrıntılı tanımlayıcı istatistik ve ilişki testlerinin sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Üniversite türüne göre kütüphane ile ilgili genel bilgilere ilişkin tanımlayıcı istatistik

Ölçüt	Durum	Devlet		Vakıf		Toplam		X2 testi sonucu
		f	%	f	%	f	%	
Misyon ve vizyon*	Var	104	81,3	37	47,4	141	68,4	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	24	18,8	41	52,6	65	31,6	$25,658724, p = 0,000$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Bölümler ile ilgili bilgiler*	Var	103	80,5	52	66,7	155	75,2	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	25	19,5	26	33,3	51	24,8	$4,956319, p = 0,026$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Koleksiyon	Var	22	17,2	21	26,9	43	20,9	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	106	82,8	57	73,1	163	79,1	$2,932, p = 0,095$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Hizmetler	Var	113	88,3	62	79,5	175	85	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	15	11,7	16	20,5	31	15	$2,931919, p = 0,087$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	

Politika ve kurallar	Var	115	89,8	64	82,1	179	86,9	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	13	10,2	14	17,9	27	13,1	$2,584075, p = 0,108$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Personel bilgisi*	Var	122	95,3	66	84,6	188	91,3	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	6	4,7	12	15,4	18	8,7	$6,954642, p = 0,008$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Çalışma saatleri	Var	113	88,3	70	89,7	183	88,8	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	15	11,7	8	10,3	23	11,2	$0,104494, p = 0,747$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Fotoğraf/galeri	Var	37	28,9	17	21,8	54	26,2	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	91	71,1	61	78,2	152	73,8	$1,267191, p = 0,260$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Sanal tur	Var	4	3,1	2	2,6	6	2,9	Veri test için uygun
	Yok	124	96,9	76	97,4	200	97,1	değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Üyelik	Var	121	94,5	69	88,5	190	92,2	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	7	5,5	9	11,5	16	7,8	$2,492495, p = 0,114$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Kullanım	Var	75	58,6	29	37,2	104	50,5	$X^2 (1, N=206) =$
rehberleri/eğitseller*	Yok	53	41,4	49	62,8	102	49,5	$8,890876, p = 0,003$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Sergiler	Var	2	1,6	4	5,1	6	2,9	Veri test için uygun
	Yok	126	98,4	74	94,9	200	97,1	değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Kütüphane bülteni	Var	4	3,1	9	11,5	13	6,3	Veri test için uygun
	Yok	124	96,9	69	88,5	193	93,7	değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Üniversite yayınları	Var	50	39,1	24	30,8	74	35,9	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	78	60,9	54	69,2	132	64,1	$1,448164, p = 0,229$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Kütüphane planı	Var	15	11,7	8	10,3	23	11,2	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	113	88,3	70	89,7	183	88,8	$0,104494, p = 0,747$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Rapor*	Var	87	68	3	3,8	90	43,7	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	41	32	75	96,2	116	56,3	$81,001580, p = 0,000$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Devam eden projeler	Var	12	9,4	6	7,7	18	8,7	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	116	90,6	72	92,3	188	91,3	$0,172088, p = 0,678$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	

Açıklama notu. * X^2 testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.5. Kütüphane ile ilgili teknik hizmetler

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin kütüphane ile ilgili teknik hizmetler bakımından analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), üniversite kütüphanelerinin kütüphaneciye sor hizmetinin %30,1 oranında sunulduğu görülmüştür. Devlet üniversitesi kütüphanelerinin %28,1'i web sitelerinde kütüphaneciye sor hizmetini sunarken, vakıf üniversitelerinde bu oran %33,3'e yükselmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile kütüphaneciye sor hizmeti sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde kütüphaneler arası ödünç verme ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), web sitelerinin %89,3'ü kütüphaneler arası ödünç vermenin sağlandığı ortaya çıkmaktadır. Öte yandan, 10 (%7,8) devlet ve 12 (%15,4) vakıf üniversite kütüphanesinin web sitesinde kütüphaneler arası ödünç verme hizmetinin bulunmadığı görülmüştür. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile kütüphaneler arası ödünç verme arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde ders rezervleri ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %32'si ders rezervlerine yer vermiştir. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 93 (%72,7) devlet ve 47 (%60,3) vakıf üniversitesinin ders rezervlerine ilişkin bilgi sunmadığı ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile ders rezervleri arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde çalışma oda/masa rezervasyonu ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), web sitelerinin %28,6'sının çalışma oda/masa rezervasyonu hizmetinin sunulduğu görülmüştür. Üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, %18'inin (23) devlet ve %46,2'sinin (36) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde bu hizmetin yer aldığı ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile çalışma oda/masa rezervasyonu sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde öğrenciler için kütüphane hizmeti ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), hem devlet (%3,1) hem vakıf (%5,1) üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinin yalnızca dördü öğrenciler için kütüphane hizmetine yer verdiği görülmüştür. Öte yandan, öğrenciler için kütüphane hizmeti her iki üniversite türünün web sitelerinde %96,1 oranında sunulmadığı ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile öğrenciler için kütüphane hizmeti arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde öğretim üyeleri için kütüphane hizmeti ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), web sitelerinin sadece %2,9 bu hizmete ilişkin bilgi sunmaktadır. Bu ölçüt, devlet için %2,3 ve vakıf içinse %3,8 oranında yer almıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde mezunlar için kütüphane hizmeti ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), web sitelerinin %5,3'ünde mezunlar için kütüphane hizmeti bilgisine verildiği saptanmıştır. Üniversite türüne göre incelendiğinde, devlet üniversitelerinde yalnızca bir web sitesinde %0,8 oranında bu hizmet bulunurken, vakıf üniversitelerinde bu oran %12,8'e çıkarak on web sitesinde görülmüştür.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde dış kullanıcılar için kütüphane hizmeti ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), üniversitesi kütüphanelerinin %60,7'si dış kullanıcılar için kütüphane hizmetine ilişkin bilgiyi web sitelerinde sunmuştur. Öte yandan, 45 (%35,2) devlet ve 36 (%46,2) vakıf üniversitesi kütüphanesinin dış kullanıcılar için kütüphane hizmeti bilgisini vermediği ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile dış kullanıcılar için kütüphane hizmetlerine ilişkin bilgisi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde kütüphane irtibat hizmetleri ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), web sitelerinin %86,4'ü kütüphane irtibat hizmetlerine yer vermiştir. Üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 9 (%7) devlet ve 19 (%24,4) vakıf üniversitesi kütüphanesi web sitesinde kütüphane irtibat hizmetlerinin olmadığı görülmüştür. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü

(devlet ve vakıf) ile kütüphane irtibat hizmetleri sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde materyal yenileme ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %86,9'unda materyal yenileme hizmetine ilişkin bilgi sunulduğu görülmüştür. Öte yandan, 15 (%11,7) devlet ve 12 (%15,4) vakıf üniversitesinin web sitelerinde materyal yenileme hizmetine ilişkin bilgiye yer verilmediği ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile materyal yenileme bilgisi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde kütüphane para cezası ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), web sitelerinin %81,1'i kütüphane para cezası bilgisini sunduğu görülmüştür. Bu veri üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 23 (%18,0) devlet ve 16 (%20,5) vakıf üniversitesinin web sitelerinde para cezası ölçütünün yer almadığı görülmüştür. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile kütüphane para cezası arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde belge sağlama hizmeti ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %71,4'ü belge sağlama hizmetine ilişkin bilgi sunmaktadır. Öte yandan, 23 (%18,0) devlet ve 36 (%46,2) vakıf üniversitesinin web sitelerinde bu ölçüte yer verilmediği ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile belge sağlama hizmetine ilişkin bilgi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde araştırma danışmanlık hizmeti ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), toplam 12 üniversite kütüphane web sitesi araştırma danışmanlık hizmetine ilişkin bilgi sunmuştur. Bunlardan beşi (%3,9) devlet ve yedisi (%9,0) vakıf üniversitesi kütüphanesidir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile araştırma danışmanlık hizmetine ilişkin bilgi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde e-referans hizmeti ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %57,3'ü e-referans hizmetin ilişkin bilgi sunmaktadır. Öte yandan, 48 (%37,5) devlet ve 40 (%51,3) vakıf üniversitesinin web sitelerinde e-referans hizmetine ilişkin bilgi sunulmamıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile e-referans hizmeti hakkında bilgi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin kullanıcı odaklı edinim/satın alma ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 6), web sitelerinin %68'inin kullanıcı odaklı edinim/satın alma hizmeti hakkında bilgi sunduğu görülmüştür. Üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 34 (%26,6) devlet ve 32 (%41,0) vakıf üniversitesi kütüphanesinin web sitesinde kullanıcı odaklı edinim/satın alma bilgisine yer vermediği görülmüştür. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile kullanıcı odaklı edinim/satın alma bilgisi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Web sitelerinin kütüphane ile ilgili teknik hizmetlere ilişkin ayrıntılı tanımlayıcı istatistik ve ilişki testlerinin sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6: Üniversite türüne göre kütüphane ile ilgili teknik hizmetlere ilişkin tanımlayıcı istatistik

Ölçüt	Durum	Devlet		Vakıf		Toplam		χ^2 testi sonucu
		f	%	f	%	f	%	
Kütüphaneciye sor	Var	36	28,1	26	33,3	62	30,1	$\chi^2 (1, N=206) = 0,625, p = 0,429$
	Yok	92	71,9	52	66,7	144	69,9	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Kütüphaneler arası ödünç verme	Var	118	92,2	66	84,6	184	89,3	$\chi^2 (1, N=206) = 2,913169, p = 0,088$
	Yok	10	7,8	12	15,4	22	10,7	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Ders rezervleri	Var	35	27,3	31	39,7	66	32	$\chi^2 (1, N=206) = 3,422409, p = 0,064$
	Yok	93	72,7	47	60,3	140	68	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Çalışma oda/masa rezervasyonu*	Var	23	18	36	46,2	59	28,6	$\chi^2 (1, N=206) = 18,838290, p = 0,000$
	Yok	93	72,7	41	52,6	134	65	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
	Var	4	3,1	4	5,1	8	3,9	

Öğrenciler için kütüphane hizmeti	Yok	124	96,9	74	94,9	198	96,1	$X^2 (1, N=206) = 0,521, p = 0,470$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Öğretim üyeleri için kütüphane hizmeti	Var	3	2,3	3	3,8	6	2,9	Veri test için uygun değildir.
	Yok	125	97,7	75	96,2	200	97,1	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Mezunlar için kütüphane Hizmeti	Var	1	0,8	10	12,8	11	5,3	Veri test için uygun değildir.
	Yok	127	99,2	68	87,2	195	94,7	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Dış kullanıcılar için kütüphane hizmeti	Var	83	64,8	42	53,8	125	60,7	$X^2 (1, N=206) = 2,456814, p = 0,117$
	Yok	45	35,2	36	46,2	81	39,3	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Kütüphane irtibat hizmetleri*	Var	119	93	59	75,6	178	86,4	$X^2 (1, N=206) = 12,390157, p = 0,000$
	Yok	9	7	19	24,4	28	13,6	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Materyal yenileme	Var	113	88,3	66	84,6	179	86,9	$X^2 (1, N=206) = 0,572, p = 0,450$
	Yok	15	11,7	12	15,4	27	13,1	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Kütüphane para cezası	Var	105	82,0	62	79,5	167	81,1	$X^2 (1, N=206) = 0,204, p = 0,651$
	Yok	23	18,0	16	20,5	39	18,9	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Belge sağlama hizmetleri *	Var	105	82,0	42	53,8	147	71,4	$X^2 (1, N=206) = 18,838, p = 0,000$
	Yok	23	18,0	36	46,2	59	28,6	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Araştırma danışmanlık hizmeti	Var	5	3,9	7	9,0	12	5,8	$X^2 (1, N=206) = 2,269, P=0,132$
	Yok	123	96,1	71	91,0	194	94,2	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
E-referans hizmeti	Var	80	62,5	38	48,7	118	57,3	$X^2 (1, N=206) = 3,762139, p = 0,052$
	Yok	48	37,5	40	51,3	88	42,7	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Kullanıcı odaklı edinim/ Satın alma*	Var	94	73,4	46	59,0	140	68	$X^2 (1, N=206) = 4,656, p = 0,031$
	Yok	34	26,6	32	41,0	66	32	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	

Açıklama notu. * X^2 testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.6. Bilgi edinme araçları

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin bilgi edinme araçları bakımından analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), üniversite kütüphanelerinin %1,5'inin WhatsApp bilgisini

web sitesinde sunduğu saptanmıştır. Bu ölçüt üniversite türüne göre analiz edildiğinde, ikisi (%1,6) devlet ve yalnızca biri (%1,3) vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde WhatsApp bilgisi sunmuştur.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde Facebook ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), web sitelerinin %44,2'sinin Facebook bilgisi sunduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan, 62 (%48,4) devlet ve 29 (%37,2) vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde Facebook bilgisine yer vermediği ortaya çıkmaktadır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile Facebook bilgisi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde Twitter ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), kütüphanelerin %44,2'sinin Twitter bilgisi sunduğu saptanmıştır. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 55 (%43) devlet ve 30 (%38,5) vakıf üniversitesi kütüphanesi web sitesinde Twitter bilgisinin sunulduğu tespit edilmiştir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile Twitter kullanımı bilgisi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde Instagram ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), üniversite kütüphanelerinin %42,7'sinin Instagram aracına ilişkin bilgi sunduğu ortaya çıkmıştır. Bu ölçüt üniversite türüne göre analiz edildiğinde, 54 (%42,2) devlet ve 34 (%43,6) vakıf üniversitesi kütüphanesi web sitesinde yer aldığı ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile Instagram kullanımı bilgisi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde Youtube ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), web sitelerinin %20,9'unun Youtube aracını hakkında bilgi sunduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan, 101 (%78,9) devlet ve 62 (%79,5) vakıf üniversitesi kütüphanesinin web sitesinde Youtube aracı hakkında bilgi sunmadığı saptanmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile Youtube aracı hakkında bilgi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde blog ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), üniversite kütüphanelerinin %2,4'ünün web siteleri blog aracına yer verdiği görülmüştür. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, biri (%0,8) devlet ve dördü (%5,1) vakıf üniversitesi kütüphanesi blog aracının olduğu saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde LinkedIn ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), web sitelerinin %6,3'ünün LinkedIn bilgisi sunduğu saptanmıştır. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, beş (%3,9) devlet ve sekiz (%10,3) vakıf üniversitesi kütüphanesi web sitesinde LinkedIn hakkında bilgi sunulduğu ortaya çıkmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde e-posta uyarı hizmeti ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), üniversite kütüphanelerinin %99'unda e-posta uyarı hizmetinin olmadığı görülmüştür. Öte yandan, devlet (%0,8) ve vakıf (%1,3) üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde her iki üniversite türünde de yalnızca birinde e-posta uyarı hizmetinin sunulduğu görülmektedir.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde Pinterest ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), web sitelerinin %1,5'inde Pinterest aracı bulunmaktadır. Üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, bir devlet ve iki vakıf üniversitesi kütüphanesi web sitelerinin Pinterest aracına yer verdiği saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde Flickr ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), altı (%7,7) vakıf üniversitesinin web sitesinde Flickr aracının sunulduğu görülmüştür. Öte yandan, devlet üniversitesinin tamamında bu ölçütün bulunmadığı dikkat çekmektedir.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde Podcast ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), iki vakıf üniversitesinin (%2,6) Podcast aracına web sitelerinde yer verdiği ortaya çıkmıştır. Öte yandan, devlet üniversitelerinin tamamında Podcast aracı kullanılmadığı dikkat çekmektedir.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin Forsquare ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), vakıf üniversitesi web sitelerinin %3,8'inin Forsquare aracını sunduğu görülmüştür. Devlet üniversitelerinin tamamının ise Forsquare aracına ilişkin bilgi sunmadığı saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin Myweb ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), vakıf üniversitelerinin yalnızca birinde %1,3 oranla Myweb aracına web sitesinde yer verdiği ortaya çıkmıştır. Diğer yandan ise devlet üniversitelerinin tamamının Myweb aracı web sitelerinde görülmemiştir.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin RSS ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %2,9'unda RSS yer aldığı görülmektedir. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, dördü (%3,1) devlet ve ikisi (%2,6) vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde RSS sağlandığı ortaya çıkmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin Webex ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), genel oran %34,5 ile Webex aracını kullandığı görülmüştür. Vakıf üniversitesi kütüphanelerinin %21,8'i web siteleri Webex aracını sunarken, devlet üniversitelerinde bu oran %42,2'ye yükselmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile Webex aracına ilişkin bilgi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin GoogleMeet ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), üniversite kütüphanelerinin %4,9'unun web sitelerinin GoogleMeet aracını kullanımına yer verdiği görülmektedir. Üniversite türüne göre analiz edildiğinde, altı (%4,7) devlet ve dört (%5,1) vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde GoogleMeet aracının kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin Zoom ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), üniversite kütüphanesi web sitelerinin %48,5'inin Zoom aracını kullandığı ortaya çıkmıştır. Öte yandan, 57 (%44,5) devlet ve 49 (%62,8) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde Zoom aracının kullanılmadığı görülmektedir. Bu veri istatistiksel

olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile Zoom aracının kullanımı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin Canvas ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), devlet üniversitelerinin yalnızca birinde (%0,8) Canvas aracının web sitesinde yer aldığı ortaya çıkmıştır. Vakıf üniversitelerinin tamamının ise Canvas aracını bulundurmadığı dikkat çekmektedir.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin GoToMeeting ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), toplam oranın %31,1 ile GoToMeeting aracının web sitelerinde kullanıldığı görülmektedir. Öte yandan, 79 (%61,7) devlet ve 63 (%80,8) vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde GoToMeeting aracına yer verilmediği ortaya çıkmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin Microsoft Teams ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 7), devlet ve vakıf üniversitelerinin %5,8'inin Microsoft Teams aracını kullandığı saptanmıştır. Üniversite türüne göre analiz edildiğinde, dört devlet (%3,1) ve sekiz (%10,3) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde Microsoft Teams aracına yer verildiği görülmektedir. Web sitelerinin bilgi edinme araçlarına ilişkin ayrıntılı tanımlayıcı istatistik ve ilişki testlerinin sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7: Üniversite türüne göre kütüphane bilgi edinme araçlarına ilişkin tanımlayıcı istatistik

Ölçüt	Durum	Devlet		Vakıf		Toplam		X^2 testi sonucu
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	
WhatsApp	Var	2	1,6	1	1,3	3	1,5	Veri test için uygun değildir.
	Yok	126	98,4	77	98,7	203	98,5	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Facebook	Var	62	48,4	29	37,2	91	44,2	$X^2 (1, N=206) = 2,490899, p = 0,115$
	Yok	66	51,6	49	62,8	115	55,8	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Twitter	Var	55	43	30	38,5	85	41,3	$X^2 (1, N=206) = 0,406241, p = 0,524$
	Yok	73	57	48	61,5	121	58,7	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Instagram	Var	54	42,2	34	43,6	88	42,7	
	Yok	74	57,8	44	56,4	118	57,3	

								$\chi^2 (1, N=206) =$
								$0,038945, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,844$
Youtube	Var	27	21,1	16	20,5	43	20,9	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	101	78,9	62	79,5	163	79,1	$0,009903, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,921$
Blog	Var	1	0,8	4	5,1	5	2,4	Veri test için
	Yok	127	99,2	74	94,9	201	97,6	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Linkedin	Var	5	3,9	8	10,3	13	6,3	Veri test için
	Yok	123	96,1	70	89,7	193	93,7	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
E-posta uyarı hizmetleri	Var	1	0,8	1	1,3	2	1,0	Veri test için
	Yok	127	99,2	77	98,7	204	99,0	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Pinterest	Var	1	0,8	2	2,6	3	1,5	Veri test için
	Yok	127	99,2	76	97,4	203	98,5	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Flickr	Var	0	0	6	7,7	6	2,9	Veri test için
	Yok	128	100	72	92,3	200	97,1	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Podcast	Var	0	0	2	2,6	2	1	Veri test için
	Yok	128	100	76	97,4	204	99	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Forsquare	Var	0	0	3	3,8	3	1,5	Veri test için
	Yok	128	100	75	96,2	203	98,5	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Myweb	Var	0	0	1	1,3	1	0,5	Veri test için
	Yok	128	100	77	98,7	205	99,5	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
RSS	Var	4	3,1	2	2,6	6	2,9	Veri test için
	Yok	124	96,9	76	97,4	200	97,1	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Webex*	Var	54	42,2	17	21,8	71	34,5	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	74	57,8	61	78,2	135	65,5	$8,923312, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,003$
GoogleMeet	Var	6	4,7	4	5,1	10	4,9	Veri test için
	Yok	122	95,3	74	94,9	196	95,1	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	

Zoom*	Var	71	55,5	29	37,2	100	48,5	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	57	44,5	49	62,8	106	51,5	$6,490204, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,011$
Canvas	Var	1	0,8	0	0	1	0,5	Veri test için
	Yok	127	99,2	78	100	205	99,5	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
GoToMeeting	Var	49	38,3	15	19,2	64	31,1	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	79	61,7	63	80,8	142	68,9	$8,213256, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,004$
Microsoft Teams	Var	4	3,1	8	10,3	12	5,8	Veri test için
	Yok	124	96,9	70	89,7	194	94,2	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	

Açıklama notu. * X^2 testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.7. Eğitim ve öğretim bilgileri

Üniversite kütüphanelerinin web siteleri kütüphane eğitimi ve öğretim bilgileri bakımından analiz edildiğinde (bkz. Tablo 8), eğitim ve çalıştayların %66 oranında sunulduğu görülmektedir. Öte yandan, 32 (%25) devlet ve 38 (%48,7) vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde eğitimlere ve çalıştaylara yer vermediği ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile eğitimler ve çalıştaylar sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde seminerler/web seminerleri ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 8), devlet ve vakıf üniversitelerinin %61,7'sinde seminerler/web seminerlerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 36 (%28,1) devlet ve 43 (%55,1) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde seminerler/web seminerlerine yer verilmediği görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile seminerler/web seminerleri verme arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde konu rehberleri/kullanıcılar için araştırma ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 8), devlet ve vakıf üniversitelerinin %4,9'unun konu rehberleri/kullanıcılar için araştırmanın sunulduğu saptanmıştır. Üniversite

türlerine göre analiz edildiğinde, devlet üniversitelerinin dördü (%3,1) bu ölçütü sunarken, vakıf üniversitelerinin altısının (%7,7) sunduğu ortaya çıkmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde bilgi okuryazarlığı programları ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 8), devlet ve vakıf üniversitelerinin %47,1'inin bilgi okuryazarlığı programlarına yer verdiği ortaya çıkmıştır. Öte yandan, 56 (%43,8) devlet ve 53 (%67,9) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde bilgi okuryazarlığı programlarına ilişkin bilgi bulunmadığı görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile bilgi okuryazarlığı programları sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde referans araçları eğitimi ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 8), devlet ve vakıf üniversitelerinin %62,1'i referans araçları eğitimi bilgisine yer vermektedir. Vakıf üniversitesi 35 (%44,9) web sitelerinde bu ölçütü sunarken, devlet üniversitelerinde bu sayı 93'e (%71,9) yükselmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile referans araçları eğitimi verme arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde intihal kılavuzu ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 8), devlet ve vakıf üniversitelerinin %66'sının intihal kılavuzu bulundurduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan, 31 (%24,2) devlet ve 39 (%50) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde intihal kılavuzunun olmadığı görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile intihal kılavuzu sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Web sitelerinin kütüphane eğitimi ve öğretim bilgilerine ilişkin ayrıntılı tanımlayıcı istatistik ve ilişki testlerinin sonuçları Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8: Üniversite türüne göre kütüphane eğitim ve öğretim bilgilerine ilişkin tanımlayıcı istatistik

Ölçüt	Durum	Devlet		Vakıf		Toplam		χ^2 testi sonucu
		F	%	f	%	f	%	
Eğitimler ve çalıştaylar*	Var	96	75	40	51,3	136	66	$\chi^2 (1, N=206) = 12,153157, p = 0,000$
	Yok	32	25	38	48,7	70	34	
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Seminerler/web seminerleri*	Var	92	71,9	35	44,9	127	61,7	

	Yok	36	28,1	43	55,1	79	38,3	$X^2 (1, N=206) =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$14,947605, p =$
								$0,000$
Konu rehberleri/kullanıcılar için araştırma	Var	4	3,1	6	7,7	120	4,9	Veri test için
	Yok	124	96,9	72	92,3	10	95,1	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	196	100	
Bilgi okuryazarlığı programları*	Var	72	56,3	25	32,1	97	47,1	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	56	43,8	53	67,9	109	52,9	$11,390906, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,001$
Referans araçları eğitimi*	Var	93	72,7	35	44,9	128	62,1	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	35	27,3	43	55,1	78	37,9	$15,902705, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,000$
İntihal kılavuzu*	Var	97	75,8	39	50	136	66	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	31	24,2	39	50	70	34	$14,359615, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,000$

Açıklama notu. * X^2 testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.8. Kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu bakımından analiz edildiğinde (bkz. Tablo 9), devlet ve vakıf üniversitelerinin %98,1’inde dergi/e-dergi ile e-kitaplar ölçütlerinin aynı oranda sağlandığı saptanmıştır. Öte yandan, bir (%0,8) devlet ve üç (%3,8) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde dergi/e-dergi ile e-kitaplar koleksiyonuna ilişkin bilgi sunulmadığı görülmektedir.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde e-tezler ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 9), devlet ve vakıf üniversitelerinin %92,7’sinin e-tezleri bulundurduğu ortaya çıkmıştır. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, altı (%4,7) devlet ve dokuz (%11,5) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde e-tezlere yer verilmediği görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile e-tezlere yer verme arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde e-veri tabanları ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 9), devlet ve vakıf üniversitelerinin %97,6’sının e-veri tabanlarını sunduğu

ortaya çıkmıştır. İki (%1,6) devlet ve üç (%3,8) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde e-veri tabanlarının yer almadığı saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde diğer başvuru kaynakları (sözlük, ansiklopedi, vd.) ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 9), devlet ve vakıf üniversitelerinin %59,2'si diğer başvuru kaynaklarına ilişkin bilgi sunulduğu görülmektedir. Öte yandan, 35 (%27,3) devlet ve 49 (%62,8) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde diğer başvuru kaynaklarına ilişkin bilginin yer almadığı ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile diğer başvuru kaynaklarını (sözlük, ansiklopedi, vd.) sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde çevrimiçi katalog (OPAC) ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 9), web sitelerinin %96,1'inde OPAC sunduğu görülmektedir. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, biri (%0,8) devlet ve yedisi (%9) vakıf üniversitelerinin web OPAC hizmetine yer vermediği ortaya çıkmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde kurumsal açık arşiv ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 9), devlet ve vakıf üniversitelerinin %91,3'nün kurumsal açık arşivini bulundurduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, yedi (%5,5) devlet ve 11 (%14,1) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde kurumsal açık arşiv hizmetinin sunulmadığı ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile kurumsal açık arşiv sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde video dersler ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 9), devlet ve vakıf üniversitelerinin hiçbirisi video dersler hizmetini web sitelerinde sunulmadığı saptanmıştır. Web sitelerinin kütüphane eğitimi ve öğretim bilgilerine ilişkin ayrıntılı tanımlayıcı istatistik ve ilişki testlerinin sonuçları Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9: Üniversite türüne göre kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonuna ilişkin tanımlayıcı istatistik

Ölçüt	Durum	Devlet		Vakıf		Toplam		X^2 testi sonucu
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	
Dergi/E-dergi	Var	127	99,2	75	96,2	202	98,1	Veri test için
	Yok	1	0,8	3	3,8	4	1,9	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
E-Kitaplar	Var	127	99,2	75	96,2	202	98,1	Veri test için
	Yok	1	0,8	3	3,8	4	1,9	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
E-Tezler	Var	122	95,3	69	88,5	191	92,7	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	6	4,7	9	11,5	15	7,3	$3,369382, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,066$
E-Veri tabanları	Var	126	98,4	75	96,2	201	97,6	Veri test için
	Yok	2	1,6	3	3,8	5	2,4	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Diğer başvuru kaynakları (sözlük, ansiklopedi, vd.)*	Var	93	72,7	29	37,2	122	59,2	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	35	27,3	49	62,8	84	40,8	$25,259261, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,000$
Çevrimiçi katalog (OPAC)	Var	127	99,2	71	91	198	96,1	Veri test için
	Yok	1	0,8	7	9	8	3,9	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	
Kurumsal açık arşiv*	Var	121	94,5	67	85,9	188	91,3	$X^2 (1, N=206) =$
	Yok	7	5,5	11	14,1	18	8,7	$4,530507, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,033$
Video dersler	Var	0	0	0	0	0	0	Veri test için
	Yok	128	100	78	100	206	100	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	

Açıklama notu. * X^2 testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.9. Katma değerli hizmet

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinin katma değerli hizmet bakımından analiz edildiğinde (bkz. Tablo 10), devlet ve vakıf üniversitelerinin %40,3'ünün haberlere yer verdiği ortaya çıkmıştır. Öte yandan, 64 (%50) devlet ve 59 (%75,6) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde haberlere yer verilmediği görülmüştür. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile haberlere yer verme arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde duyurular ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 10), devlet ve vakıf üniversitelerinin %84'ü duyurulara web sitelerinde yer vermiştir. Vakıf üniversitesi kütüphanelerinin 52'si (%66,7) web sitelerinde duyuruları sunarken, devlet üniversitelerinde bu sayı 121'e (%94,5) yükselmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile duyuru sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde etkinlik takvimi ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 10), devlet ve vakıf üniversitelerinin %37,9'u etkinlik takvimini bulundurduğu ortaya çıkmıştır. Üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 57 (%44,5) devlet ve 21 (%26,9) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde etkinlik takvimi sunulduğu görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile etkinlik takvimi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde yeni eklenen e-kaynaklar ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 10), devlet ve vakıf üniversitelerinin %75,2'si yeni eklenen e-kaynaklara yer vermiştir. Öte yandan, 22 (%17,2) devlet ve 29 (%37,2) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde yeni eklenen e-kaynaklara yer verilmediği görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile yeni eklenen e-kaynakları sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde mobil kütüphane uygulaması ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 10), devlet ve vakıf üniversitelerinin %24,8'inde mobil kütüphane uygulamasını bulundurduğu ortaya çıkmaktadır. Bu ölçüt üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 39 (%30,5) devlet ve 12 (%15,4) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde mobil kütüphane uygulamasına yer verildiği görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile mobil kütüphane uygulaması sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde mobil web sitesi ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 10), devlet ve vakıf üniversitelerinin %48,5'inin mobil web sitesine sahip olduğu görülmektedir. Öte yandan, 67 (%52,3) devlet ve 39 (%50) vakıf üniversitelerinin mobil web sitesine uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile mobil web sitesi sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde sıkça sorulan sorular ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 10), devlet ve vakıf üniversitelerinin %53,4'ünün sıkça sorulan sorulara yer verdiği görülmektedir. Bu veri üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 60 (%46,9) devlet ve 36 (%46,2) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde sıkça sorulan soruların olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde, üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile sıkça sorulan sorulara yer verme arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde geribildirim ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 10), üniversitelerin %35'i geribildirim sunmaktadır. Öte yandan, 74 (%57,8) devlet ve 60 (%76,9) vakıf üniversitelerinin web sitelerinde geribildirime yer verilmediği görülmektedir. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile geribildirim sunma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde bize ulaşın ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 10), üniversitelerin %85,9'unun bize ulaşın bilgisine yer verildiği tespit edilmiştir. Bu veri üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, 13 (%10,2) devlet ve 16 (%20,5) vakıf üniversitesinin kütüphanesi web sitesinde bize ulaşın bilgisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu veri istatistiksel olarak test edildiğinde ise üniversite kütüphanesi türü (devlet ve vakıf) ile bize ulaşın bilgisi verme arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde canlı sohbet ölçütü analiz edildiğinde (bkz. Tablo 1*), üniversitelerin %4,9'unda canlı sohbet yer almıştır. Üniversite türlerine göre analiz edildiğinde, beş (%3,9) devlet ve beş vakıf (%6,4) olmak üzere

üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde canlı sohbet hizmetinin olduğu tespit edilmiştir. Web sitelerinin katma değerli hizmetlerine ilişkin ayrıntılı tanımlayıcı istatistik ve ilişki testlerinin sonuçları Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10: Üniversite türüne göre kütüphane katma değerli hizmetine ilişkin tanımlayıcı istatistik

Ölçüt	Durum	Devlet		Vakıf		Toplam		χ^2 testi sonucu
		f	%	f	%	f	%	
Haberler*	Var	64	50	19	24,4	83	40,3	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	64	50	59	75,6	123	59,7	$13,245226, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,000$
Duyurular*	Var	121	94,5	52	66,7	173	84	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	7	5,5	26	33,3	33	16	$27,971571, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,000$
Etkinlik takvimi*	Var	57	44,5	21	26,9	78	37,9	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	71	55,5	57	73,1	128	62,1	$6,386984, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,011$
Yeni eklenen e-kaynaklar*	Var	106	82,8	49	62,8	155	75,2	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	22	17,2	29	37,2	51	24,8	$10,398767, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,001$
Mobil kütüphane uygulaması*	Var	39	30,5	12	15,4	51	24,8	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	89	69,5	66	84,6	155	75,2	$5,919850, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,015$
Mobil web sitesi	Var	61	47,7	39	50	100	48,5	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	67	52,3	39	50	106	51,5	$0,106583, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,744$
Sıkça Sorulan Sorular	Var	68	53,1	42	53,8	110	53,4	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	60	46,9	36	46,2	96	46,6	$0,010129, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,920$
Geribildirim*	Var	54	42,2	18	23,1	72	35	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	74	57,8	60	76,9	134	65	$7,785421, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,005$
Bize Ulaşın*	Var	115	89,8	62	79,5	177	85,9	$\chi^2 (1, N=206) =$
	Yok	13	10,2	16	20,5	29	14,1	$4,297664, p =$
	Toplam	128	100	78	100	206	100	$0,038$
Canlı Sohbet	Var	5	3,9	5	6,4	10	4,9	Veri test için
	Yok	123	96,1	73	93,6	196	95,1	uygun değildir.
	Toplam	128	100	78	100	206	100	

Açıklama notu. * χ^2 testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.10. Ölçüt bulunurluğu

Çalışma kapsamındaki ana ölçütlerin devlet ve vakıf üniversitesi kütüphanelerinde bulunurluğuna ilişkin karşılaştırma yapmak amacıyla öncelikle verilerin normal dağılım sergileyip sergilemedikleri test edilmiştir. Yapılan Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçlarına göre tüm ana ölçüt bulunurluklarının normal dağılım sergilemediği saptanmıştır (bkz. Tablo 11). Normal dağılım sergilemeyen veriye ise parametrik olmayan Mann-Whitney U testi uygulanmamıştır.

Tablo 11: Ana ölçütlerin normal dağılım test sonuçları

Ölçüt ana başlıkları	Kolmogorov-Smirnov testi sonucu
Web sitelerin görünüm ve tasarımı	$D(206) = 0,300, p = 0,00$
Web site içeriği	$D(206) = 0,452, p = 0,00$
Web siteleri içinde dolaşım	$D(206) = 0,351, p = 0,00$
Kütüphaneyle ilgili genel bilgiler	$D(206) = 0,173, p = 0,00$
Kütüphaneyle ilgili teknik hizmetler	$D(206) = 0,143, p = 0,00$
Bilgi edinme araçları	$D(206) = 0,143, p = 0,00$
Eğitim ve öğretim bilgileri	$D(206) = 0,227, p = 0,00$
Kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu	$D(206) = 0,300, p = 0,00$
Katma değerli hizmet	$D(206) = 0,177, p = 0,00$
Tümü	$D(206) = 0,940, p = 0,00$

Devlet ile vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde dokuz ana ölçüt altında yer alsan 88 alt ölçüte yer verme bakımından karşılaştırıldığında, devlet üniversitelerinin vakıf üniversitelerinden istatistiksel olarak anlamlı daha fazla ölçüte yer verdiği saptanmıştır. Ayrıca, web sitelerinin görünüm ve tasarımı, web siteleri içinde dolaşım, kütüphaneyle ilgili genel bilgiler, eğitim ve öğretim bilgileri, kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu ile katma değerli hizmet olmak üzere dokuz ana ölçüt altındaki altı ölçütte devlet üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde vakıf üniversitelerinden istatistiksel olarak daha fazla ölçüte yer vermiştir. Öte yandan, Web site içeriği, kütüphaneyle ilgili teknik hizmetler ve bilgi edinme araçları ana ölçütleri bakımından üniversite türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır. Yapılan karşılaştırma test sonuçlarına ve tanımlayıcı istatistiklere ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12: Ana ölçütlerin üniversite türlerine göre dağılımına ilişkin tanımlayıcı istatistik

Ana ölçüt	Devlet					Vakıf					Test sonucu
	En düşük	En yüksek	Ortalama	Ortanca	Std. sapma	En düşük	En yüksek	Ortalama	Ortanca	Std. sapma	
Web sitelerinin görünüm ve tasarımı*	2	4	3	3	1	1	4	3	3	1	$U(N_{Devlet}=128, N_{Vakıf}=78) = 4177, z=-2,226, p=0,026$
Web site içeriği	0	2	2	2	1	0	2	1	2	1	$U(N_{Devlet}=128, N_{Vakıf}=78) = 4375, z=-1,932, p=0,053$
Web siteleri içinde dolaşım*	0	3	1	1	1	0	3	1	1	1	$U(N_{Devlet}=128, N_{Vakıf}=78) = 4013, z=-2,716, p=0,007$
Kütüphaneye ilgili genel bilgiler*	0	12	9	9	2	0	14	7	7	3	$U(N_{Devlet}=128, N_{Vakıf}=78) = 3358,5, z=-3,973, p=0,000$
Kütüphaneye ilgili teknik hizmetler	0	13	7	8	3	0	15	7	7	4	$U(N_{Devlet}=128, N_{Vakıf}=78) = 4608,5, z=-0,931, p=0,352$
Bilgi edinme araçları	0	9	3	3	2	0	12	3	2	3	$U(N_{Devlet}=128, N_{Vakıf}=78) = 4202,5, z=-1,923, p=0,054$
Eğitim ve öğretim bilgileri*	0	6	4	4	2	0	6	2	1	2	$U(N_{Devlet}=128, N_{Vakıf}=78) = 3284,5, z=-4,225, p=0,000$
Kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu*	0	7	7	7	1	0	7	6	6	1	$U(N_{Devlet}=128, N_{Vakıf}=78) = 2940,5, z=-5,552, p=0,000$
Katma değerli hizmet*	1	8	5	6	2	0	9	4	5	2	$U(N_{Devlet}=128, N_{Vakıf}=78) = 3102, z=-4,627, p=0,000$
Toplam*	11	57	41	41	9	3	68	35	35	13	$U(N_{Devlet}=128, N_{Vakıf}=78) = 3525,5, z=-3,536, p=0,000$

Açıklama notu. * Mann-Whitney U testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Üniversitelerin kuruluş yılları ile kütüphane web sitelerinde ölçütlere yer verme bakımından istatistiksel olarak orta derecede anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bir başka ifadeyle üniversitenin kuruluş yılı yükseldiğinde yer verdiği ölçüt sayısı düşmüştür. Diğer taraftan, üniversitenin yaşı ölçütleri karşılamanın sadece %17,47'sini açıklamaktadır. Bu ilişki alt ölçütler üzerinden analiz edildiğinde, web siteleri içinde dolaşım (küçük), kütüphaneye ilgili genel bilgiler (orta), kütüphaneye ilgili teknik hizmetler (orta), bilgi edinme araçları (orta), eğitim ve öğretim bilgileri (orta), kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu (orta) ile katma değerli hizmet (küçük) ana

ölçütleriyle üniversite kuruluş yılı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir negatif korelasyon ilişkisi saptanmıştır. Etki büyüklükleri ise %4 ile %12 arasında değişmiştir. Üniversite kuruluş yılı ile ana ölçütler arasındaki korelasyon ilişkisine dair testler ve etki büyüklükleri Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13: Üniversite kuruluş yılı ile ana ölçütler arasındaki korelasyon ilişkisi

Ana ölçüt	Korelasyon testi sonucu	Etki büyüklüğü
Web sitelerinin görünüm ve tasarımı	$r = -0,096, p = 0,170$	-
Web site içeriği	$r = 0,044, p = 0,534$	-
Web siteleri içinde dolaşım*	$r = -0,203, p = 0,003$	%4,12
Kütüphaneye ilgili genel bilgiler*	$r = -0,377, p = 0,000$	%14,21
Kütüphaneye ilgili teknik hizmetler*	$r = -0,356, p = 0,000$	%12,67
Bilgi edinme araçları*	$r = -0,330, p = 0,000$	%10,89
Eğitim ve öğretim bilgileri*	$r = -0,349, p = 0,000$	%12,18
Kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu*	$r = -0,343, p = 0,000$	%11,76
Katma değerli hizmet*	$r = -0,260, p = 0,000$	%6,76
Toplam*	$r = -0,418, p = 0,000$	%17,47

Açıklama notu. * Spearman korelasyon analizine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır.

4. TARTIŞMA

4.1. Web sitelerinin görünüm ve tasarımı

Ana sayfa grafik görünümü, ana sayfa metin görünüm ve ana sayfa grafik ve metin görünümü: Mevcut çalışmada hem devlet hem de vakıf üniversite kütüphane web sitelerinin tamamının ana sayfası grafik görünümünde olduğu, metin görünümüne ise yer verilmediği tespit edilmiştir. Web sitelerinin ana sayfa tasarımında metinlerin, grafik veya animasyonlu kutucuklar içinde sunulduğu gözlemlenmiştir. Ana sayfa içerisindeki site içi bağlantılara gidildiğinde, bazı web sitelerinde metin görünümüne rastlanmıştır. Ancak, ana sayfa değerlendirmeye alındığı için bu veri toplama sürecinde “yok” olarak kaydedilmiştir. Örneğin, Hacettepe Üniversitesi'nin kütüphane web sitesinin ana sayfası incelendiğinde metin görünümünün bulunmadığı, ancak site içindeki bağlantılara gidildiğinde metin görünümüne erişildiği gözlemlenmiştir.

Literatürde yer alan Aharony (2012) çalışmasında geçmiş dönemde metin odaklı olan kütüphane web sitelerinin, zamanla grafik odaklı hale dönüştüğü görülmüştür. Bulgular, 2000 yılında 31 kütüphane web sitesinin 27'si metin görünümündeyken, bu durum 2010 yılında değişmiş ve sitelerin büyük çoğunluğunun grafik görünümüne geçiş yapmıştır. Ullah (2021) çalışmasında web sitelerinin %71'inin grafik, %29'unun ise metin görünümünde olduğu saptanmıştır. Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışması göre ise üniversite sıralamasının ilk 50'sinde yer alan üniversitelerin kütüphane web sitelerinin tamamında grafik ve metin görünümüne yer verildiği saptanmıştır.

Bir web sitesine erişim sağlandığında, kullanıcı ilk olarak sayfanın görsel unsurlarıyla karşılaşır. Sayfanın görsel göstergeleri, renkler, şekiller, metin stilleri, görseller, kutular, çerçeveler ve butonlar gibi tüm görsel unsurlar tarafından tanımlanmaktadır (Tekin, 2009, s. 231). Harfler, rakamlar ve noktalama işaretleri gibi karakterleri kapsayan yapı ise yazı olarak tanımlanır. Tipografik bir tasarımın oluşturulmasında yazı tipi, harflerin büyüklüğü ya da küçüklüğü, karakterlerin sabit ya da değişken genişlikte olması gibi çeşitli faktörler göz önünde bulundurulur (Dağıtmaç, 2015, s.66). Bu özellik sayesinde, kullanıcılar gerektiğinde site içindeki metinlerin boyutlarını ayarlayabilir. Ayrıca, sitede yer alan görsellerin uygun bir biçimde

isimlendirilmesi ve alternatif etiketlenmelerin eklenmesi, görme güçlüğü yaşayan kullanıcıların destekleyici bazı yazılımlar aracılığıyla göremeyen kullanıcıların görsel içeriklerin bilgisini sesli dinleyerek öğrenmelerine olanak tanır (Delen ve Abdüsselam, 2015, s.163). Web siteleri, kullanıcıya sundukları deneyimler açısından internetteki bilgi ve grafiklerin kullanıcı deneyiminde önemli ölçüde etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır (Kılıç ve Çakaröz, 2021, s.100). Aşırı metin içeren sayfalar, hedef kitlesini ilgisini kaybetmesine ve ilişkili sayfanın terk edilmesine sebep olmaktadır. Aşırı grafik kullanımı da kurumsal ciddiyetten ödün verildiği izlenimini uyandırabilir. Dolayısıyla, web sayfalarında yazı ve grafik arasındaki denge iyi sağlanmalıdır (Bayraktar, 2019, s.278). Bazı grafikler web sitesinde kullanım kolaylığı sağlarken, bazıları gözle takip etmeyi güçleştirebilir. Sade ve gözü yormayan tasarımlar, kullanıcı deneyimi üzerinde olumlu bir izlenim yarattığı gözlemlenmiştir (Çankırı, 2012, s. 31). Kütüphane web sitelerinin iyi bir görsel tasarıma sahip olması, kullanıcının ilgisini çekmekte ve sitede gezinme esnasında olumlu bir duyuşsal algı oluşturmakta önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum, kullanıcının o siteyi tekrar seçip seçmeyeceği veya öncelikleri arasında yer verip vermeyeceği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Tekin, 2009, s. 232). Amaca uygun şekilde düzenlenen ve tasarlanan grafikler, web sitesinin kimliğini yansıtmada konusunda önemli bir rol oynar (Çankırı, 2012, s. 31). Bu nedenle, Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasının sonuçları göz önünde bulundurularak Türkiye'deki üniversite kütüphane web sitelerinin de grafik ve metin görünümü dengesi sağlanarak ana sayfada tüm kullanıcıların erişimine açık bir tasarım oluşturması oldukça önemlidir. Kullanıcı odaklı tasarımıyla hızlı ve kolay bir şekilde gezinmesini sağlayarak kütüphane içerik ve hizmetlerinin de verimli bir biçimde kullanılmasında etkili olabilir.

Üniversite ana sayfanın kütüphane web sitesine bağlantısı, Kütüphane ana sayfanın üniversite web site bağlantısı: Mevcut çalışmada, Türkiye'deki üniversitelerin ana sayfalarından %99 oranında kütüphane web sitelerine bağlantı sağlandığı tespit edilmiştir. Önceki çalışmalarda Al ve Bahşışoğlu (2000) %67, Kurulgan ve Bayram (2006) ise üniversite web sitesinin ana sayfasının tamamında kütüphane web sitesine bağlantı bulunduğunu belirtmiştir. Kütüphane ana sayfasının, üniversite ana sayfasına bağlantısının ise %82 oranında bağlantı sağlamıştır. Al ve Bahşışoğlu (2000) çalışmasında bu durum %59 oranındadır. Her iki ölçütte de önceki yıllarda yapılmış

çalışmalara göre ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Uluslararası alışmada, Al-Qallaf ve Ridha'nın (2019) araştırma sonuçlarına göre niversite ana sayfanın %85,5'i kütüphane web sitesine bağlantı sağlamıştır. Ancak, bağlantı niversite ana sayfalarının %55,5'inde açıkça görülürken, geriye kalan %44,5'inin kütüphane web sitesine verilen bağlantıların alt sayfalarda yer aldığı veya bağlantı olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum mevcut çalışmada da gözlemlenmiştir. Kullanıcılar, çoğunlukla kütüphane web sitesinin adresini ezberlemek yerine niversite web sitesinin ana sayfasında görmeyi istemektedir (Al ve Bahşışoğlu, 2000, s.314). Ayrıca, niversitelerin ana web sayfalarında yer alan kütüphane web siteleri, farklı konumlarda yer alabilmektedir. Mevcut bağlantıların kütüphane web sitelerine bazı durumlarda açıkça görülürken, bazı durumlarda ise alt sayfalarda görülmüştür (Al ve Bahşışoğlu, 2000, s.314). Kütüphane web sitesine yönelik ana sayfada rahatlıkla fark edilecek veya diğer bağlantılardan ayırt edici renk ve yazı tipiyle ne çıkabilecek bağlantı sağlanmalıdır (Kurulgan ve Bayram, 2006, s.150). Bu nedenle, üniversitelerin ana sayfasında kütüphane web sitesine bağlantı sağlanırken, kullanıcının tekrar niversitenin ana sayfasına geri dönmesi içinde bağlantı sağlaması zaman kaybını engellemesi açısından önemlidir. Kullanıcı deneyimini iyileştirilmesi hem niversite hem de kütüphane web sitelerine erişimini kolaylaştırarak kütüphane içerik ve hizmetlerinin etkinliğini artırabilir ve kullanıcı memnuniyetine de katkı sunabilir.

Farklı dil olanağı: Mevcut çalışmada, vakıf üniversitelerinin (%51,3) devlet üniversitelerinden (%32) daha yüksek oranda dil olanağı sunduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, vakıf üniversitelerinin uluslararası ğrenci ve akademisyenlere hitap etme çabalarının daha güçlü olduğu söylenbilir. Öte yandan, 206 niversite kütüphane web sitesinin yalnızca %39,3'ünün farklı dil olanağı sunması, her iki tür niversite için de bir zayıflık olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle, her iki niversite türünün web sitelerin dil olanağını artırmasıyla hem kullanıcı deneyimini iyileştirmek hem de uluslararası alanda rekabeti artırmak için oldukça önemlidir. Kurulgan ve Bayram'ın (2006) alışması ile mevcut çalışma bulguları karşılaştırıldığında, 77 niversite kütüphane web sitesinin %36'sının farklı dil olanağına sahip olduğu, dolayısıyla zaman içinde belirgin bir artış olmadığı dikkat çekmektedir. Uluslararası kullanıcıların kütüphane web sitesindeki bilgileri kullanabilmesi için farklı dil alternatifleri sağlamak, kullanıcının değer algısını artırmada etkili bir strateji olarak

değerlendirilmektedir (Kurulgan ve Bayram, 2006, s.153). Farklı dil olanağının yetersiz olması, uluslararası öğrenci ve araştırmacıların bilgi kaynaklarına erişimini zorlaştırmakta ve bu durum üniversitelerin uluslararası düzeyde rekabet edebilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Kütüphane web sitelerinin farklı dil olanağı sunmasıyla, bilgi erişiminin geniş bir kullanıcı kitlesine ulaştırılması ve uluslararası öğrenci ve akademik topluluklarla daha etkin bir iletişim kurulabilmesi üniversitenin imajını da olumlu yönde etkileyebilir.

Dil seçeneği: Kurulgan ve Bayram'ın (2006) çalışmasında, kütüphane web sitelerinin %36'sının farklı dil seçeneği (İngilizce) sunulduğu, %64'ünde ise bu seçeneğin bulunmadığı saptanmıştır. Bu durum, kütüphane web sitelerinin uluslararası kullanıcıların bilgiye erişimini sınırlandırmıştır. Mevcut çalışmada ise Türkçe dışında sunulan dil seçenekleri daha detaylı incelenmiştir. Bulgulara göre, İngilizce %61,7 oranla en sık kullanılan dil olarak öne çıkmaktadır. Önceki çalışmaya göre, kütüphane web sitelerinin dil seçeneği sunma konusunda bir gelişme gösterdiği görülse de bu durum hala yetersiz sayılabilir. Devlet üniversitelerinin %60,2'si ve vakıf üniversitelerinin %64,1'i İngilizce dil seçeneği sunmaktadır.

Arapça, toplamda %3,4 oranında sunmakta iken, devlet üniversitelerinde %3,9, vakıf üniversitelerinde ise %2,6 oranında yer almaktadır. Fransızca ve Almanca gibi diğer yaygın diller ise toplamda %1,5 oranında sunulmaktadır. Her iki üniversite türü de bu dillerde benzer oranlarda (devlet: %1,6; vakıf: %1,3) hizmet sunmaktadır. Rusça, İtalyanca, Portekizce, İspanyolca, Çince ve Kürtçe ise daha az yer alan diller %0,5-%1 arasında düşük oranlarla sunulmuştur.

4.2. Web sitelerinin içeriği

Son güncelleme bilgisi: Al ve Bahşıoğlu'nun (2000) çalışmasında son güncelleme bilgisinin %16 oranında sunulduğu belirlenmiştir. Mevcut çalışmada bu oran %76,7'ye yükselmiştir. Üniversite türüne göre değerlendirildiğinde, Kurulgan ve Bayram (2006) son güncelleme bilgisinin devlet üniversitelerinde %29, vakıf üniversitelerinde ise %33 oranında saptamıştır. Mevcut çalışmada bu oranın devlet üniversitelerinde %80,5'e vakıf üniversitelerinde ise %70,5'e yükseldiği dikkat

çekmektedir. Bu veriler her iki üniversite türünde, web sitelerindeki son güncelleme bilgilerini sunmasında önemli ilerleme kaydettiğini göstermektedir. Ancak, devlet üniversitelerinin son güncelleme bilgisini sunulmasında daha aktif olmuştur. Uluslararası literatürde ise Al-Qallaf ve Ridha (2019) %30, Rafiq ve diğerlerinin (2021) ise %76'lık oranla son güncelleme bilgisine yer vermiştir. Web sitelerindeki içeriklerin oluşturulma ve güncellenme tarihleri kullanıcılara sunulmalı, zamanı geçmiş içeriklerin ise kaldırılması gerekmektedir (Delen ve Abdüsselam, 2015, s.161). Ulusal ve uluslararası literatürde yer alan son güncelleme bilgisinin eksik olduğu web sitelerinin varlığı dikkat çekmektedir. Bu durum, kullanıcıların en güncel bilgilere erişimini sınırlandırmaktadır. Kullanıcıların web sayfalarını güncel ve güvenilir bilgiye erişmek amacıyla ziyaret etmesi, içeriğin güncelliğini en önemli unsurlardan biri haline getirmektedir. (Delen ve Abdüsselam, 2015, s.161). Güncellik, kullanıcıların siteden olumlu bir deneyimle ayrılmasını ve siteyi tekrar ziyaret etme eğilimini artıran temel faktörlerden biridir (Kurulgan ve Bayram, 2006, s.152). Web sitelerinin düzenli olarak güncellenmesi, kütüphanenin hem web sitesine hem de kullanıcılarına verdiği önemi ve özeni gösteren önemli bir göstergedir (Kurulgan ve Bayram, 2006, s.152).

Telif hakkı bilgisi: Kurulgan ve Bayram'ın (2006) çalışmasında telif hakkı bilgisi sunma oranı %52 iken mevcut çalışmada bu oranın %79,6'ya yükseldiği görülmektedir. Uluslararası literatürde ise %75,5 (Al-Qallaf ve Ridha, 2019) ile %96 (Rafiq ve diğerleri, 2021) arasında değişmektedir.

4.3. Web siteleri içinde dolaşım

Sayfalar arası yönlendirme işareti: Kurulgan ve Bayram (2006) tarafından yapılmış ulusal çalışmada oran %21 iken, mevcut çalışmada bu oran %92,2'ye yükselerek önemli bir gelişme gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Sayfalar arası yönlendirmelerin etkili bir şekilde yapılması, kullanıcıların bilgiye erişimin kolay olması ve web sitesi içerisinde kaybolmaması oldukça önemlidir (Kurulgan ve Bayram, 2006, s.154). Mevcut çalışma verileri toplanma sürecinde dikkat çeken hususlardan biri sayfalar arasına yönlendirmelerde hata vermesi ya da boş bağlantılara yönlendirmesidir. Kullanıcı dilediği bilgiye bağlantı çalışmadığı için erişemiyorsa, bilgi elde etmek için

çalışmayan bağlantıyı terk edip başka bir web sitesine yönelmesine yol açabilir. Bağlantıların çalışmaması, kurumun teknik açıdan yetersiz olduğu algısı yaratarak akılda olumsuz bir prestij bırakabilir (Bayraktar, 2019, s.278). Dolayısıyla kullanıcılar herhangi bir sayfada bulundukları sırada ana sayfaya dönmesi ve diledikleri sayfalara zorlanmadan geçiş yapabilmesi önemli bir faktördür (Delen ve Abdüsselam, 2015, s.161). Öte yandan, bağlantıların web sitesindeki tüm bilgilerle birlikte sürekli güncellenmesi büyük önem taşımaktadır (Alat, 2018, s.100).

Site içi arama: Ulusal literatürde yer alan Al ve Bahşışoğlu'nun (2000) çalışması site içi aramanın web sitelerinin %8'inde, Kurulgan ve Bayram'ın (2006) çalışmasında %24'ünde sunulduğunu, mevcut çalışmada ise bu oranın %30,6'ya yükseldiği ortaya çıkmıştır. Ancak, zaman içinde ölçütün yer verilmesinde bir gelişim görülse de sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu oranın düşük olması, sitelerin kendi içinde arama gerçekleştirecek alt yapının yetersizliği veya web tasarımcılarının bu tür hizmetlere gereken önemi vermemesi gibi nedenlere dayandırılabilir (Al ve Bahşışoğlu, 2000, s.319). Uluslararası çalışmalarda ise Aharony (2012) 2000'de internet arşivinde %51,61 olan oranın 2010'da %96,77'e yükseldiğini ortaya koymuştur. Diğer uluslararası çalışmalarda bu oran %24 (Ullah, 2021) ile %63,6 (Al-Qallaf ve Ridha, 2019) arasında değişmektedir. Ulusal ve uluslararası literatür değerlendirildiğinde, site içi arama motoru kullanımında gelişme kaydedilmiş olsa da sınırlıdır. Geniş kapsamlı bilgilerin yer aldığı üniversite kütüphane web sitelerinde birden fazla sayfa ve bağlantıların bulunması aranan sayfaya veya bilgiye erişimini giderek güçleştirmektedir. Ayrıca, mevcut çalışma verisini toplama sürecinde, site içi aramaya yer veren birçok kütüphane web sitesinin hiçbir sonuç vermediği ya da sayfadan ayrılarak Google aramasına yönlendirdiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle, kütüphane web sitelerinde site içi arama eklentisinin altyapısının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması önemlidir. Sorunsuz çalışacak arama motorlarının varlığı, kullanıcıların kütüphane web sitelerini etkin olarak faydalanmasına önemli katkı sağlayabilir. Web sitelerinde yer alan her sayfa için, sayfa içeriğiyle uyumlu, özgün başlıklar, anahtar kelimeler ve açıklama metinleri yazmak, arama motorlarında ilgili sayfanın en başında görünmesini sağlamak için etkili bir yaklaşım olacaktır. Arama motorlarında bilgilerin kısa özetleri, sayfa bağlantılarının altında listelenerek kullanıcıların istedikleri sayfaya sorunsuz bir şekilde erişimini kolaylaştırmaktadır

(Delen ve Abdüsselam, 2015, s.164). Arama motorları, bu tür bağlantıları dikkate alarak indeksleme işlemini gerçekleştirir ve sitenin görünürlüğüne katkı sağlar. Ayrıca, web sitesini görme güçlüğü yaşayan ve metni sesli dinleyerek kullanan kullanıcılar için de kolaylık sağlamaktadır (Delen ve Abdüsselam, 2015, s.165). Bu nedenle, site içinde arama imkânı sunulması, kullanıcıların aradıkları bilgiye daha kolay erişmesini sağlayabilir (Al ve Bahşışoğlu, 2000, s.319).

Site haritası: Birden fazla sayfaya sahip web sitelerinde, her sayfa ve alt sayfa başlıklarını ve bu başlıklara erişim sağlayacak bağlantıları içeren site haritaları, içindekiler tablosu olarak da ifade edilmektedir (Alat, 2018, s.99). Site haritaları, kullanıcıların sitede aradıkları bilgilere rahatlıkla erişimini sağlayan önemli bir araçtır (Kurulgan ve Bayram, 2006, s.167). Kullanıcı, site haritasını inceleyerek aradığı bilginin ilgili sayfa başlığının olup olmadığını bulabilmekte ve tek bir tıklama ile o sayfaya kolayca erişebilmektedir (Alat, 2018, s.99). Özellikle, geniş kapsamlı ve karmaşık sitelerde site haritalarının yer alması, kullanıcı deneyiminin iyileştirilmesinde etkili bir araçtır. Site içerisinde zaman kaybını en aza indirerek bilgiye erişimi hızlandırması dikkate değer görülmektedir. Ulusal literatürde yer alan Kurulgan ve Bayram'ın (2006) çalışmasında site haritasının %9 oranında sunulduğu, mevcut çalışmada ise bu oranın sınırlı bir artışla %9,2 oranına yükseldiği saptanmıştır. Uluslararası literatürde ise 2000 yılında site haritası web sitelerinde %38,70 oranında bulunurken, 2010 yılında bu oran %35,48'e düşmüştür (Aharony, 2012). Diğer uluslararası güncel çalışmalarda ise bu oran yaklaşık %22 olarak tespit edilmiştir (Al-Qallaf ve Ridha, 2019; Ullah, 2021).

4.4. Kütüphane ile ilgili genel bilgiler

Çalışma bulgularına göre misyon ve vizyon, bölümler ile ilgili bilgiler, hizmetler, politika ve kurallar, personel bilgisi, kullanım kılavuzu/rehberler, üyelik bilgisi, çalışma saatleri ölçütlerinin hem devlet hem de vakıf üniversite kütüphaneleri tarafından web sitelerinde sunulan başlıca genel bilgilerin yer aldığı ortaya çıkmaktadır. Ancak, her iki üniversite türünde kütüphane ile ilgili genel bilgilerin yüksek olduğu oranlarda devlet üniversitelerinin kütüphane web siteleri öne çıkmaktadır. Üniversite türü arasında büyük bir farkla öne çıkan raporlar ölçütünde

yine devlet üniversiteleridir. Her iki üniversite türünde düşük olan bulgular galeri, sanal tur, kütüphane planı, devam eden projeler, üniversite yayınları devlet üniversitelerinde daha çok tercih edilirken; koleksiyon bilgisi, kütüphane bülteni ve sergiler ise vakıf üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde tercih edilmiştir. Genel bir ifadeyle, web sitelerinde kütüphane ile ilgili genel bilgilerin erişilebilir olduğu söylenebilir. Kütüphane ile ilgili genel başlıklar altında yer alan ölçütler devlet ve vakıf olarak değerlendirilmiştir. Hem ulusal hem de uluslararası literatürle de karşılaştırılarak tartışılmaktadır.

Misyon ve vizyon: Türk Dil Kurumu'na göre misyon “amaç” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2024a). Vizyon ise “ileri görüş” olarak ifade edilmektedir. (TDK, 2024b). Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %81,3'ü, vakıf üniversitelerinin ise %47,4'ünde misyon ve vizyon bilgisinin kütüphane web sitelerinde yer aldığı ortaya çıkmıştır. Kurulgan ve Bayram'ın (2006) çalışmasında misyon ve vizyon bilgisinin %43 oranında sunduğu, mevcut çalışmada ise bu oranın %68,4'e yükseldiği ortaya çıkmıştır. Bu oran uluslararası literatürdeki çalışmalarda ortaya çıkan oranlarından yüksektir. Örneğin, uluslararası literatürde web sitelerinin misyon ve vizyon sunma oranlarını Bajpai ve Verma (2021) %11, Ullah (2021) %27, Al-Qallaf ve Ridha (2019) %54,5 olarak saptamıştır. Öte yandan, Rafiq ve diğerleri (2021) çalışmasında ise kütüphane web sitelerinde misyon ve vizyon bilgisine %86 gibi yüksek bir oranla yer verdiği dikkat çekmektedir. Web ana sayfalarında misyon ve vizyon değerlerinin paylaşılması, kurum imajının artmasında olumlu katkı sunması beklendiği için ana sayfada ya da ana sayfanın içinde kolayca erişilebilir olması gerekmektedir (Aktaran: Bakmaz ve Görkemli, 2018, s.202).

Bölümler ile ilgili bilgiler: Mevcut çalışmada, kütüphane bölümleri bilgisine devlet üniversiteleri %80,5 ve vakıf üniversiteleri %66,7 oranında kütüphane web sitelerinde yer vermiştir. Genel oran ise %75,2'dir. Ancak bu bilgiler yetersiz olsa da varlığı oldukça önemlidir. Bölümlerle ilgili bilgiler, kütüphanedeki okuma salonları, grup çalışma odaları, teknik hizmetler, süreli yayınlar, konferans salonları ve referans gibi fiziksel alanları tanıtmaları bakımından önemlidir. Bu bilgiler, kullanıcıların kütüphaneyi daha iyi anlamalarına ve ihtiyaçlarına uygun hizmetleri bulmalarına yardımcı olmaktadır. Kullanıcıların kütüphane hizmetlerinden en iyi şekilde

yararlanabilmesi için bu bilgilerin daha açık ve erişilebilir bir şekilde sunulması kullanıcı deneyimi açısından gereklidir. Veri toplama sürecinde gözlemlenen sorunlardan biri, kütüphane bölümleriyle ilgili bilgilerin web sitelerinde farklı başlıklar altında karmaşık bir şekilde ve ilgisiz başlıkların içerisinde yer almasıdır. Bu durum, kullanıcıların aradıkları bilgilere ulaşmalarını zorlaştırabilir. Ulusal literatürde yer alan çalışmalarda bu ölçüt daha önce ele alınmadığı için mevcut çalışmayla karşılaştırma yapılamamaktadır. Uluslararası literatürde ise Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında kütüphane bölümleriyle ilgili bilgilerin %94 oranında kütüphane web sitelerinde yer aldığı dikkat çekmektedir. Ullah'ın (2021) çalışmasında ise bu oran %44'tür.

Koleksiyon: Kütüphaneler için en değerli unsurlarından biri olan koleksiyon, yazılı, basılı ve dijital ortamda kaydedilmiş kaynakları içerir (Akbaytürk ve diğerleri, 2015, s.13). Koleksiyonun kapsamı, üniversitenin akademik hedefleri ve kullanıcı ihtiyaçlarına göre şekillendirilmelidir (Çelik ve Uçak, 1993, s.117). Elektronik bilgi kaynakları, yer ve zaman sınırlamasını ortadan kaldırmakta ve uzaktan eğitim gören kullanıcılar, elektronik ortamdaki koleksiyonlardan eşit koşullarda faydalanabilmektedir (Akbaytürk ve diğerleri, 2015, s.13). Kütüphanenin temel hizmetlerinden biri, kullanıcılara içerdiği koleksiyonu tanıtmaktır (Al ve Bahşıoğlu, 2000, s.317). Mevcut çalışmada, kütüphane koleksiyon bilgisi devlet üniversitelerinde %17,2 ve vakıf üniversitelerinde %26,9 gibi oldukça düşük oranlarla karşımıza çıkmaktadır. Devlet ve vakıf üniversiteleri birlikte değerlendirildiğinde, bu oran %20,9 olarak saptanmıştır. Uluslararası çalışmalarda, Al-Qallaf ve Ridha'nın (2019) raporladığı oran (%18), mevcut çalışmayla (%20,9) benzerlik gösterirken, diğer çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin, Aharony (2012) on yıl aralıklarla incelediği çalışmasında 2000 yılında %93,54 olan koleksiyon bilgisi, 2010 yılında %80,64'e düşmüştür. Ullah (2021) bu oranı %60 olarak raporlarken, Rafiq ve diğerleri (2021) ise %94 olarak raporlamıştır.

Hizmetler: Mevcut çalışmada, devlet üniversiteleri %88,3 ve vakıf üniversiteleri %79,5 oranda hizmetlere ilişkin bilgilere yer vermiştir. Al ve Bahşıoğlu'nun (2000) çalışmasında %65 olan bu oran, mevcut çalışmada %85'e yükselmiştir. Uluslararası literatürde ise, Aharony (2012) on yıl aralıklarla yaptığı çalışmasında hizmetlerle ilgili

bilgilerin 2000 yılında %96,77 olan oranının 2010 yılında %100'e yükselerek tüm kütüphane web sitelerinde eksiksiz sunduğunu saptamıştır. Aynı şekilde, Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında %100 oranında yer vermiştir. Öte yandan, Bajpai ve Verma (2021) %78, Al-Qallaf ve Ridha (2019) %57,3 ve Ullah (2021) %40 oranlarını raporlamıştır. Çağdaş üniversite kütüphaneleri, öğrenciler, öğretim elemanları ve araştırmacıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü olup, bu kullanıcılar en güncel, güvenilir ve hızlı bilgiye erişim sağlamayı beklemektedir (Çelik ve Uçak, 1993, s.117). Dolayısıyla, hizmetler ölçütü ele alınarak üyelik bilgisi, ödünç alma-iade, kütüphane para cezası, kütüphaneler arası ödünç verme sistemi, rezerv hizmeti ve referans hizmetleri gibi kullanıcı açısından önemli görülen hizmetlerin açık bir şekilde sunulmasında yarar vardır.

Politika ve kurallar: Türk Dil Kurumu'na göre politika, “davranış biçimi, düşünce yapısı” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Yılmaz (2004)'a göre ise politika, “yaklaşım, kavrayış, algılayış, tutum ve tavır” olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2004, s.3). Politika, kütüphane planlamalarını ve amaçlarını destekleyerek, çalışanların bilgi edinmesini sağlar. Ayrıca, kararları şekillendirir, eşit hizmet sunar, kullanıcıların eğitimini destekler, doğru kaynak kullanımını sağlar, hukuki dayanak sunar ve acil durumlarda etkili müdahaleyi hızlandırır (Aras, 2019, s.10). Kütüphane politika ve kurallarının, kütüphane hizmetlerinden ve materyalinden yararlanırken web sitelerinde açık bir şekilde belirlenmesi, kütüphane personeli ve kullanıcıların olası yaşanacak problemleri önlemeleri açısından oldukça önemlidir. Öte yandan veri toplama aşamasında dikkat çeken önemli hususlardan biri, kütüphane web sitelerinin yalnızca kütüphane politikasına yer vermesidir. Bazı kütüphane web sitelerinde ise kütüphane politikası, bağış, satın alma ve koleksiyon geliştirme ve sosyal medya politikası gibi kapsamlı politika ve kurallar oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu çeşitlilik, kullanıcıların kütüphane ile olan etkileşimlerini daha tutarlı hale getirerek kütüphane hizmet kalitesini artırılmasında ve kullanıcı deneyiminin iyileştirilmesini olumlu yönde etkileyebilir. Kütüphane hedeflerini yansıtan bir politikanın güncel olması, geniş kapsamda ve tutarlılık göstermesi, basit erişim imkânı sunması, yer aldığı bölge ve bağlı olduğu kurumun dikkate alınarak, kanun ve yönetmeliklere uyumlu olması önemlidir. Ayrıca, üst kurum yöneticilerinin desteği de vurgulanmaktadır (Aras, 2019, s.12). Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinde %89,8 ve vakıf üniversitelerinde

%82,1 oranlarıyla politika ve kuralların kütüphane web sitelerinde sunumunda benzer oranlar saptanmıştır. Uluslararası literatürde, Aharony'nin (2012) on yıl aralıklarla yaptığı çalışmasında 2000'de %45,16 olan oran, 2010'da %58,06'ya yükselmiştir. Bu oranı Al-Qallaf ve Ridha (2019) %67,3, Ullah (2021) %49 ve Bajpai ve Verma (2021) %33 olarak saptamıştır. Rafiq ve diğerleri (2021) ise %90 oranıyla politika ve kuralları en yüksek oranda raporlamıştır.

Personel bilgisi: Mevcut çalışmada, devlet üniversiteleri %95,3 ve vakıf üniversiteleri ise %84,6 oranında kütüphane web sitelerinde personel bilgisine yer verilmiştir. Bu oranı Al ve Bahşıoğlu (2000) %73, Kurulgan ve Bayram (2006) %91 olarak raporlamıştır. Mevcut çalışmada ise oran küçük bir farkla %91,3'e ulaşmıştır. Kurulgan ve Bayram (2006) ve mevcut çalışma arasında belirgin bir artışın olmadığı ve önceki çalışmada yer alan eksikliklerin henüz giderilmediği izlenimi yaratmaktadır. Uluslararası çalışmalarda ise Aharony'nin (2012) çalışması 2000'de %22,58 oranını sunarken, 2010'da bu oran %74,19'a yükselmiş ve önemli bir artış göstermiştir. Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında mevcut çalışmaya yakın bir oran (%96) raporlanmıştır. Bu oranı Bajpai ve Verma (2021) %55, Ullah (2021) ise %27 olarak raporlamıştır. Literatürde yer alan çalışmalarda personel bilgisinin sunulmasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Kütüphane personel bilgisinin sorumlu olduğu birim, kurumsal iletişim numarası, e-posta adresi gibi bilgilerin açık olması, kullanıcıların bilgi kaynakları ve hizmetlerin kullanımında iletişim kurarak rehberlik etmesinde oldukça önemlidir. Bazı web sitelerinde detaylı personel bilgisine yer verilirken, bazılarında ise eksik bilgilerin yer aldığı gözlemlenmiştir. Personel bilgisinin erişilebilir olması, kütüphane kullanıcılarının bilgiyi elde etme sürecinde iletişim kurmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Başarılı bir kütüphanenin ilk şartı, yeterli sayıda ve uygun donanımına sahip personelin bulundurulmasıdır. Kütüphanenin hizmet birimlerinin tümünde özellikle Bilgi ve Belge Yönetimi'nden eğitimini tamamlamış kişilerin yer alması önemlidir (Akkaya, 2013, s.603). Kütüphanecilerin bilgi ortamındaki hızlı değişimlere ayak uydurma kapasitesi, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılama, iletişim becerisi yüksek, araştırma yöntemlerine hâkim, teknolojik gelişmelere açık ve zengin kültürel bilgi niteliklerin bulunması kritik bir rol taşımaktadır (Çelik ve Uçak, 1993, ss.116-117). Bu profesyonel nitelikler, kütüphane

hizmetlerinin etkinliğini artırarak kullanıcı memnuniyetinin sağlanmasında etkili olacaktır.

Çalışma saatleri: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerin %88,3'ünün, vakıf üniversitelerinin ise %89,7'sinin çalışma saati bilgisi sunulduğu tespit edilmiştir. Önceki ulusal çalışmalarda, Al ve Bahşıoğlu (2000) %62, Kurulgan ve Bayram (2006) %76 oranını raporlarken, mevcut çalışmada bu oran %88,8'e yükselmiştir. Uluslararası çalışmalarda, Aharony (2012) 10 yıl aralıklarla yaptığı çalışmasında üniversitelerin kütüphane web sitelerinde çalışma saati bilgisini 2000'de %80,64 oranında sunduğunu raporken, 2010 yılında bu oran %100'e ulaşarak önemli bir yükseliş göstermiştir. Rafiq ve diğerleri (2021) de çalışmasında bu oranı %100 olarak raporlamıştır. Ullah (2021) %58, Al-Qallaf ve Ridha (2019) %52,7 ve Bajpai ve Verma (2021) ise %33 oranında raporlamıştır. Bu bulgular arasında önemli farklılıklar görülmektedir. Genel olarak, zamanla çalışma saatleri bilgisinin daha erişilebilir hale geldiği görülmektedir. Ancak henüz bilgi sunmayan kütüphanelerin varlığı, bu konuda kullanıcının yeterince önemsenmediği izlenimi yaratmaktadır. Türk Dil Kurumu'na göre çalışma saati kavramı, "belirlenmiş, planlanmış çalışma zamanı; iş saati" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024c). Kütüphanelerin kullanıcıları için açık olduğu saatlerin bilinmesi, etkili bir hizmet sunumu açısından oldukça önemlidir. Kullanıcıların, kütüphane hizmetlerinden yararlanabilmesi için gerekli bilgilere erişimin sağlanması, kütüphane yönetiminin öncelikli hedeflerinden biri olmalıdır. Kütüphane web sitelerinde mevcut çalışma sürecinde, çalışma saatleri bilgisinin ana sayfada değil de duyurular veya ilgisiz başlıkların altında sunulduğu görülmüştür. Bu durum, kullanıcıların zaman kaybetmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle, çalışma saatlerinin ana sayfada kolayca erişilebilen bir konumda olmasını sağlamak önem arz etmektedir.

Fotoğraf/Galeri: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %28,9'u, vakıf üniversitelerinin ise %21,8'i fotoğraf/galeri sunduğu tespit edilmiştir. Önceki ulusal çalışmada (Kurulgan ve Bayram, 2006) %72 olan oran, mevcut çalışmada %26,2'ye gerilemiştir. Bu durum, geçmişte önem verilerek sunulan fotoğraf/galeri ölçütü alternatiflerin ortaya çıkmasıyla kullanıcıların ilgisini çekmediği şeklinde ifade edilebilir. Örneğin, sanal gerçeklik sunularak kullanıcının fiziki ortamda gezinmesine

olanak tanınması fotoğraf/galeri ihtiyacını ortadan kaldırdığı söylenebilir. Ancak, sanal tur %2,9 oranla kütüphane web sitelerinde yer vermesi tezatlık oluşturmaktadır. Sosyal medya araçlarında sürekli olarak paylaşılan görseller ihtimal olarak değerlendirilse dahi web site ortamında yer alması açısından dikkate değer görülmelidir. Ziyaretçilerin, kurum imajını şekillendiren önemli faktörlerden biri, web sitesinde yer alan görsellerdir (Kurulgan ve Bayram, 2006, s.152). Uluslararası literatürde ise Bajpai ve Verma'nın (2021) çalışmasında fotoğraf/galeri ölçütü kütüphane web sitelerinin %33'ünde yer almıştır. Bu oran, ulusal çalışmalardaki oranlarla karşılaştırıldığında, uluslararası düzeyde daha yüksek bir görsel içerik sunumu olduğunu göstermektedir. Görseller, kullanıcıların kütüphane ile ilgili algılarını ve deneyimlerini büyük ölçüde etkilemektedir. Üniversite kütüphane binalarının içinde yer alan bölümler, çalışma alanları, grup çalışma odaları, engelsiz kütüphane, kütüphane etkinlikleri, eğitimler ve seminerler gibi görüntülerin fotoğraf/galeri içerisinde kullanıcıya sunulmasında yarar vardır. Bu şekilde, kütüphane kullanıcıların ilgisini çekmek, kütüphanenin nasıl kullanılacağına dair bilgilendirmek ve üniversite kütüphane web sitesinde görsel içerikle anlamalarına yardımcı olmak açısından önem taşımaktadır. Bu şekilde, kullanıcıların tercih edebileceği kütüphane kullanım alanları sunularak mekân kaygılarının ortadan kaldırılması açısından önem verilmelidir. Etkili bir görsel sunum, kullanıcı deneyimini zenginleştirerek kütüphaneye olan ilgisini çekmesine yardımcı olabilir.

Sanal tur: Kullanıcıların üniversite kütüphanesine uğramadan gezinme fırsatı bularak olumlu veya olumsuz fikir edinmelerini sağlamak açısından sanal tur oldukça önemlidir. Sanal gerçeklik yöntemi ile yapılan sanal tur programları arasında, görsel olarak en yaygın olanları, 360 derece geniş açılı sanal turlardır (Derman, 2012, s.1). Türk Dil Kurumu'na göre sanal gerçeklik tanımı şu şekildedir (TDK, 2024d):

“Yapay zekâ kullanılarak 360 derece görüş imkânı sağlayan sanal bir küre içerisinde gerçek ortamların taklitlerinin verilmesiyle oluşturulan, gerçek olmayan ortamların gerçekmiş gibi deneyimlenebildiği, karmaşık sorunları çözme, bilgi aktarımı, eğlence vb. amaçlarla kullanılan üç boyutlu ortam”.

Yatay ve düşey yönde hareket etme imkânı sağlayan bu sanal turlar, kullanıcıya gezinme esnasında gerçeklik duygusu kazandırır. Sanal turda, hareketli görüntüler ve nesnelerin yanı sıra, kullanıcıya yön veren yazı ve medya unsurlarının dâhil edilmesi, görsel zenginliği artırarak gezilen yer ile ilgili bilgi ve fikir sahibi olmaya yardımcı olur (Derman, 2012, s.1). Bu özellik, kullanıcıların kütüphane ortamını sanal olarak deneyimlemeleri, fiziksel olarak kütüphaneye gelmeden önce mekân hakkında bilgi edinmelerine olanak tanır. Aynı zamanda, kullanıcıların kütüphane hakkında daha fazla bilgi edinmelerine ve hizmetlere erişimi kolaylaştırmaya yardımcı olabilir.

Mevcut çalışmada dördü (%3,1) devlet, ikisi (%2,6) vakıf üniversitesi olmak üzere toplam altı (%2,9) üniversitenin kütüphane web sitesinde sanal tur yer almıştır. Sanal tur, Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında %58, Al-Qallaf ve Ridha'nın (2019) çalışmasında %10 olarak raporlanmıştır. Mevcut çalışmanın bulguları ile uluslararası çalışmaların bulguları karşılaştırıldığında sanal tur hizmeti sunulmasında Türkiye'deki üniversitelerin kütüphane web sitelerinin geride kaldıkları görülmektedir.

Üyelik: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %94,5'inin, vakıf üniversitelerinin ise %88,5'inin kütüphane web sitelerinde üyelik bilgisine yer verildiği saptanmıştır. Mevcut veri toplama sürecinde, üniversitelerin kütüphane web sitelerinde üyelik bilgisinin sunulmasının yanı sıra, üyelik formları, rehber/kılavuz ve üyeliğe yönlendiren bağlantıların da bulunduğu gözlemlenmiştir. Üyelik bilgileri ve süreçleriyle ilgili detaylı ve kolay erişilebilen bilgiler, kullanıcıların kütüphane hizmetlerinden daha etkin bir şekilde yararlanmasına olanak sağlayabilir. Uluslararası literatürde ise Rafiq ve diğerleri (2021) %90 ile yüksek bir oran raporlarken, Bajpai ve Verma (2021) ise %67 gibi daha düşük bir oran raporlamıştır. Üniversite kütüphane kullanıcılarının üyelik süreçlerini kolayca anlayabilmesi ve kütüphaneden daha fazla yararlanabilmesi için web sitelerinde üyelik bilgilerinin yer alması hususu başta vakıf üniversiteleri olmak üzere devlet üniversiteleri tarafından da tarafından gözden geçirilmelidir.

Kullanım rehberleri/eğitseller: Mevcut çalışmada, kullanım rehberlerine/eğitsellerine devlet üniversitelerinde %58,6 ve vakıf üniversitelerinde %37,2 olmak üzere toplam %50,2 oranında kütüphane web sitelerinde yer verdiği ortaya çıkmıştır. Devlet

üniversitelerinde kullanım rehberlerinin/eğitsellerin daha yaygın olduğu ortaya çıkmaktadır. Uluslararası literatürde, Rafiq ve diğerleri (2021) bu oranı %78 olarak raporlarken, Ullah (2021) %11 raporlamıştır. Kullanım rehberleri/eğitseller, kullanıcıyı zaman kaybetmeksizin doğru bilgiye ulaşmasında rehberlik görevi görmesi bakımından üzerinde önemle durulması gerekmektedir. Bu nedenle, kütüphane yöneticileri, kullanıcının ihtiyacını karşılayacak şekilde kütüphane rehberlerinin/eğitsellerinin hazırlanmasında gerekli özen gösterilerek üniversite kütüphane web sitesinde yer vermesi önemlidir. Kullanıcılar, kullanım rehberleri/eğitseller aracılığıyla kütüphane hizmetlerinden daha etkin bir şekilde yararlanmalarına olanak sağlayabilir.

Sergiler: Mevcut çalışmada, yalnızca altı üniversitenin (%2,9) web sitesinde sergi ölçütüne yer verdiği ortaya çıkmıştır. Bu oran, devlet üniversitelerinde %1,6 iken, vakıf üniversitelerinde %5,1'dir. Bu sonuçlar, sergiler ölçütünün hem devlet hem de vakıf üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde yer verilmesinin sınırlı olarak tercih edildiğini göstermektedir. Al-Qallaf ve Ridha'nın (2019) çalışmasında %3,6 oranıyla benzer bir durum gözlemlenmektedir. Öte yandan, Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında %92 ile yüksek bir oranda sergiler ölçütünün üniversite kütüphane web sitesinde sunulduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular, üniversite kütüphane web sitelerinde sergiler ölçütünün sunumunda önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Al-Qallaf ve Ridha (2019) ile mevcut çalışma bulguları bu alandaki eksiklikleri vurgularken, Rafiq ve diğerlerinin (2021) bulgularından yola çıkarak web sitelerinde sunulmasının önemli olduğu ve pratikte uygulanabilirliğini göstermektedir. Kütüphaneler, özgün kültürel etkinlikler düzenleyerek sergi içeriklerini tanıtmaya fırsatı bulmaktadır. Sergiler, kullanıcıların ilgisini çekmek ve kütüphane hizmetlerinin çeşitlenmesinde ön plana çıkarak kütüphane kullanımını arttırılmasında etkili olabilir. Mevcut veri toplama sürecinde üniversitelerin kütüphane web sitelerinin sergiler ölçütü başlık olarak sunulmasının yanı sıra, duyurular başlığı altında veya ana sayfada yer alarak bu hizmete dikkat çekildiği gözlemlenmiştir. Bu durum içeriğinin karmaşık hale gelmesine ve zaman kaybına yol açabilir. Sergiler başlığı altında kolay ve hızlı erişim sunarak, kullanıcı deneyiminin iyileştirilmesinde zemin hazırlanabilir.

Kütüphane bülteni: Mevcut çalışmada, kütüphane bülteni %3,1 oranıyla dört devlet üniversitesinde sunulurken, bu oranın dokuz vakıf üniversitesi ile %11,5'e yükseldiği tespit edilmiştir. Bu bulgular, vakıf üniversitelerinin kütüphane bültenlerini sunma konusunda devlet üniversitelerinin önüne geçtiğini göstermektedir. Ancak, her iki üniversite türü için de kütüphane bültenlerinin web sitelerinde sunulma oranı toplamda %6,3 gibi düşük bir seviyede kalmıştır. Uluslararası literatürde, Ullah'ın (2021) çalışmasında kütüphane bültenine hiç yer verilmediği görülmüştür. Aharony'nin (2012) çalışmasında ise, 2000 yılında %16,12 olan kütüphane bülteni sunma oranının 2010 yılında %12,90'a düşmesi kullanıcı tarafından talep görülmeyi gösterir. Öte yandan, Rafiq ve diğerleri (2021) çalışmasında %94 ile kütüphane bülteni sunumunda yüksek bir oran dikkat çekmekte ve kullanıcılarla etkili bir iletişim kurmada yararlı olabileceklerini göstermektedir. Kullanıcılar, kütüphane bülteninin düzenli olarak yayımlanmasını ve kütüphane ile ilgili genel bilgiler, etkinlikler ve köşe yazılarının yer aldığı içeriklerin sunulmasını bekleyebilir. Bu tür içeriklerin yaygınlaşması, kullanıcıların kütüphane faaliyetlerine katılımını artırabilir ve kütüphane hizmetlerine olan ilgiyi güçlendirebilir.

Üniversite yayınları: Mevcut çalışma, devlet üniversitelerinin %39,1'inin, vakıf üniversitelerinin ise %30,8'inin kütüphane web sitesinde üniversite yayınlarına yer verdiği görülmektedir. Devlet üniversitelerinin yayınlarını kullanıcıya sunumunda daha aktif olduğu görülmektedir. Toplamda %35,9 oranıyla her iki tür üniversite yayınlarını kütüphane web sitelerinde sunmayı tercih etmiştir. Bazı üniversite kütüphane web siteleri bültenler başlığı altında bu içeriklere yer verirken, bazıları ise üniversite yayınları başlığı altında bu bilgileri sunmuştur. Bu ayrım, kullanıcıların üniversite yayınlarına daha kolay erişimini sağlamayı amaçlamaktadır. Kütüphane web sitesi yöneticileri, kullanıcıların üniversite yayınlarına erişmek istediklerinde, fiziki olarak kütüphaneden yararlanma alışkanlıklarına benzer şekilde, bu bilgilerin kütüphane web sitesinde de kolayca erişilebilir olduğu algısını oluşturmayı amaçlamış olabilir. Bu nedenle, üniversite yayınlarının görünürlüğünün artırılması, kullanıcı deneyimini olumlu yönde etkilemesinde katkı sunabilir.

Kütüphane planı: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinde kütüphane planının web sitelerinde yer alma oranı %11,7 iken, vakıf üniversitelerinde %10,3 olarak benzer

orandadır. Genel oran ise %11,2'dir. Bajpai ve Verma'nın (2021) çalışmasında raporlanan %11'lik oran mevcut çalışma bulgularıyla benzerdir. Özellikle, fiziksel ve dijital kaynaklardan yararlanabilmesini sağlayacak bir kütüphane planının varlığı, kütüphanenin yeni kullanıcılarına hızlı ve kolay erişim sunmasında katkı sunabilir. Bu nedenle kütüphane planının web sitelerinde sunulmasında yarar vardır.

Rapor: Mevcut çalışmada, devlet üniversiteleri %68 ve vakıf üniversiteleri %3,8 oranında kütüphane web sitesinde raporlara yer vermiştir. Genel oran ise %43,7'dir. Devlet üniversitelerinin yüksek oranı, kullanıcının bilgilendirmesinde şeffaf olduğunu göstermektedir. Vakıf üniversitelerinin ise bu sonuçları göz önünde bulundurarak iyileştirmeler yapması anlamlı olabilir. Uluslararası literatürde raporları ele alan Bajpai ve Verma'nın (2021) çalışmasında ise %55 oranına ulaşılmıştır. Her iki çalışmada raporların sunumunda önemli eksiklerin olduğu görülmektedir. Mevcut veri toplama sürecinde raporlar başlığı altında kütüphane kullanım raporları, hizmet değerlendirme raporları, yıllık faaliyet raporları, stratejik raporlar, öz değerlendirme raporları, kurum içi değerlendirme raporları, finansal raporlar, eğitim raporları, etkinlik raporları ve dijital kaynakların kullanım raporları yer almaktadır. Bu raporlar, kullanıcıların olumlu veya olumsuz değerlendirme yapmalarına yardımcı olmaktadır. Bu tür raporlar, kullanıcıların kütüphanenin performansını ve gelişimini takip etmelerine olanak tanır. Raporların üniversite kütüphane web sitelerinde yer alması, eğitim kurumlarının kullanıcılara karşı sorumluluklarını yerine getirmeleri açısından önemlidir. Kullanıcılar için sağladığı bilgi ve şeffaflık, kütüphane hizmetlerine olan güvenin artmasında da etkili olabilir.

Devam eden projeler: Mevcut çalışmada, devam eden projelerin sunulma oranı devlet üniversitelerinde %9,4 iken, vakıf üniversitelerinde %7,7'dir. Uluslararası literatürde, Aharony'nin (2012) on yıl aralıklarla incelediği çalışmasında 2000'de %9,67 oranında devam eden projelere yer verirken, bu oran 2010'da yükselerek %80,64'e ulaşmıştır. Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında ise %98 gibi yüksek bir oranla devam eden projelere yer verildiği dikkat çekmektedir. Mevcut çalışma, Aharony (2012) ile Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmalarıyla karşılaştırıldığında, devam eden projeler hakkında bilgi sunumunun sınırlı kaldığı söylenebilir. Devam eden projeler hakkında bilgi sunmak, kullanıcının ilgisini çekme açısından önemlidir. Ayrıca, devam eden

projelerin görünürlüğünün artırılması, kütüphanelerin kullanıcı etkileşimini de güçlendirmesinde etkili olabilir.

4.5. Kütüphane ile ilgili teknik hizmetler

Çalışma bulgularına göre kütüphaneler arası ödünç verme, materyal yenileme, kütüphane irtibat bilgileri, kütüphane para cezası ölçütleri hem devlet hem de vakıf üniversitelerinin kütüphaneleri tarafından web sitelerinde yüksek oranlarda sunulan başlıca teknik hizmetlerdir. Belge sağlama hizmetleri, e-referans hizmetleri ve kullanıcı odaklı edinim/satın alma ölçütleri devlet üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde daha yüksek oranda sunulmaktadır. Çalışma masası/oda rezervasyonu, ders rezervleri ve araştırma danışmanlık hizmetinin her iki üniversite türünde düşük oranda sunulsa da vakıf üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde daha yüksek oranda sunulmaktadır. Öğrenci ve öğretim üyeleri için kütüphane hizmetleri ölçütü her iki üniversite türünde düşük sıklıkta yer aldığı, mezunlar için kütüphane hizmetlerinde vakıf üniversitelerinin önce çıktığı ve dış kullanıcılar için kütüphane hizmetlerinde her iki üniversitenin de benzer oranlar olsa da devlet üniversitelerinin daha sık bilgi sunduğu ortaya çıkmaktadır.

Kütüphaneciye sor: Ulusal literatürde yer alan Kurulgan ve Bayram'ın (2006) çalışmasında “Bize danışabilirsiniz (Ask a librarian)” ölçütüne devlet üniversiteleri %9 ve vakıf üniversiteleri %2 olmak üzere toplamda %9 oranında kütüphane web sitelerinde yer verildiği saptanmıştır. Mevcut çalışmada ise devlet üniversitelerinde %36 ve vakıf üniversitelerinde %26 olmak üzere toplam %30,1 oranına yükselmiştir. Ancak, her iki üniversite türünde de bu hizmetin halen yetersiz kaldığı söylenebilir. Uluslararası literatürde ise Ullah'ın çalışmasında (2021) kütüphane web sitelerinin hiçbirinin kütüphaneciye sor hizmetini sunmadığı ortaya çıkmıştır. Öte yandan Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında %94 oranı raporlanmıştır. Geleneksel danışma kütüphane hizmeti, Web 2.0 aracılığıyla “Kütüphaneciye sor” uygulaması ile web ortamına entegre edilmiştir. Kütüphaneciler, çevrimiçi temel danışma hizmetini sunarak kullanıcıların sorularını sohbet üzerinden yanıtlamaktadır (Bayraktar ve Bayraktar, 2017, s.3456). Dünyanın birçok noktasındaki bilgi merkezleri, danışma hizmetlerini web ortamında sağlamaktadır (Bayraktar ve Bayraktar, 2017, s.3456). Bu

çerçevede, kullanıcı deneyimini iyileştirmekle birlikte memnuniyetini artırmada da katkı sunabilen “kütüphaneciye sor” hizmeti yaygınlaştırılmalıdır.

Kütüphanelerarası ödünç verme: Kütüphanelerarası ödünç verme, kullanıcı taleplerine yönelik, kütüphane koleksiyonunda olmayan bilgi kaynaklarını ulusal ya da uluslararası bilgi merkezleri aracılığıyla ödünç alınması, fotokopi hizmeti ya da dijital ortamda sunulması kütüphanelerarası iş birliği hizmetlerindendir (Alkış ve Yılmaz, 2008, s.2). Bilgi merkezlerinin tek başına tüm bilgi kaynaklarını bir araya getirmesi mümkün değildir (Tonta, 1997, s.1). Kütüphanelerarası iş birliği, ortak çıkarlara sahip kütüphanelerin, basılı ve elektronik kaynaklara erişimi iyileştirmek, kullanıcı memnuniyetini artırmak ve daha etkili, hızlı ve ekonomik hizmetler sunmak amacıyla ortak hedefler doğrultusunda bir araya gelerek oluşturduğu bir dayanışma modelidir (Yörü, 2012, s.155-156). Mevcut çalışmada toplamda %89,3 oranında üniversitelerin kütüphane web sitelerinde kütüphanelerarası ödünç verme hizmetine ilişkin bilgi sunduğu ortaya çıkmıştır. Bu oran devlet üniversitelerinde %92,2 iken, vakıf üniversitelerinde %84,6’dır. Her iki üniversite türü için de bu hizmet önemli olmasına rağmen, vakıf üniversitelerinde bu hizmetin artırılması yönünde çaba göstermesi kullanıcı açısından önemlidir. Uluslararası literatürde kütüphanelerarası ödünç verme ölçütünü Rafiq ve diğerleri (2021) %94, Bajpai ve Verma (2021) %55, Al-Qallaf ve Ridha (2019) ise %42,7 olarak raporlamıştır. Bu bulgular, kütüphanelerarası ödünç verme hizmetinin sağlanmasında ulusal ve uluslararası düzeyde önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. Rafiq ve diğerlerinin (2021) bulguları, bu hizmetin sağlanmasında yüksek standartlara sahip olduğunu gösterirken, diğer çalışmaların düşük oranları bazı kütüphanelerin bu hizmeti yeterince etkin bir şekilde sunmadığını göstermektedir. Bu nedenle, kullanıcıların ihtiyaç duydukları bilgi kaynaklarına daha iyi yanıt verebilmek için kütüphanelerarası ödünç verme hizmetinin tüm kütüphaneler tarafında verilmesi anlamlı olabilir.

Ders rezervleri: Mevcut çalışmada, vakıf üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde ders rezervleri sunma oranı %39,7 iken, devlet üniversitelerinde %27,3’tür. Bu oranlar, vakıf üniversitelerinin ders rezervleri hizmeti sunmada daha aktif olduğunu göstermektedir. Genel olarak bakıldığında ise %32’lik bir oranla ders rezervlerinin sunulması yetersizdir. Bu sonuç, her iki üniversite türünün de ders rezervleri hizmetini

yaygınlaştırması yönünde çalışmalarda bulunması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Ulusal ve uluslararası literatürde ders rezervleri ölçütü araştırma kapsamına almamıştır. Bu durum, ders rezervlerinin kütüphane hizmetleri içinde yeterince önemsenmeyerek, kullanıcı ihtiyaçlarının göz ardı edildiğini ortaya koymaktadır. Bilkent üniversitesi kütüphane web sitesinde rezerv hizmetini şu şekilde tanımlamaktadır. “Öğretim üyelerimizin belirlediği, dersler için gerekli basılı materyallerin geçici olarak rezerve edilmesini sağlar. Bu materyaller, kısa süreli kullanımlar için kütüphanenin ödünç verme bankosunda hizmete sunulmaktadır” (Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, 2024). Kullanıcılar, kütüphane web sitesi üzerinden dersle ilgili kaynak listesine, ödünç verme kurallarına, gecikme cezalarına ve talep formu gibi bilgilere ders rezervleri bölümünden erişildiği gözlemlenmiştir. Bu kaynakların kütüphane koleksiyonunda yer alması, öğrencilerin ekonomik kaygılarını gidermenin yanı sıra öğrencilerin derslerinde ihtiyaç duydukları kaynaklara daha kolay erişim sağlamalarına yardımcı olacaktır.

Çalışma oda/masa rezervasyonu: Mevcut çalışmada, vakıf üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde çalışma odası/masası rezervasyonu sunma oranı %46,2 iken, devlet üniversitelerinde %18’dir. Toplam %28,6 oranı ile bu hizmetin yetersiz kaldığı dikkat çekmektedir.

Öğrenci, öğretim üyeleri ve mezunlar için kütüphane hizmeti: Mevcut çalışmada, öğrenciler için kütüphane hizmeti devlet üniversitelerinde %3,1 ve vakıf üniversitelerinde %5,1; öğretim üyeleri için kütüphane hizmeti devlet üniversitelerinde %2,3 ve vakıf üniversitelerinde %3,8; mezunlar için kütüphane hizmeti devlet üniversitelerinde %0,1 ve vakıf üniversitelerinde %12,8 oranında sunmuştur. Bu bulgular, her iki üniversite türünde de öğrenci, öğretim üyeleri ve mezunlar için sunulan hizmetlerin ayrı bir başlık altında sunmayı tercih etmediklerini göstermektedir. Rafiq ve diğerlerinin (2021) bulguları, öğrenciler için %92, öğretim üyeleri için %90 ve mezunlar için %72 oranında bilgi sunulduğunu göstermektedir. Mevcut çalışmada ise öğrenciler için %3,9, öğretim üyeleri için %2,9 ve mezunlar için %5,3 oranları uluslararası çalışmalarda ortaya konulan oranların gerisinde kaldığını vurgulamaktadır.

Dış kullanıcılar için kütüphane hizmeti: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %64,8 ve vakıf üniversitelerinin %53,8 oranında dış kullanıcılar için kütüphane hizmeti bilgisine yer verdiği ortaya çıkmıştır. Yalnızca dış kullanıcıların veya misafir olarak nitelendirilen kullanıcıların yararlanabileceği fiziksel alanlar, araştırma olanakları ve kütüphane materyalleri gibi bilgilerin belirli bir başlık altında toplanması, üniversite kütüphane web sitelerini ziyaret eden kullanıcıların hangi hizmetlerden yararlanabileceklerini net bir şekilde göstermektedir. Bu ölçüt ulusal ve uluslararası çalışmalarda ele alınmamıştır.

Kütüphane irtibat hizmetleri: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %93'ünün, vakıf üniversitelerinin ise %78 oranında web sitelerinde irtibat bilgisi sunduğu saptanmıştır. Veri toplanma sürecinde, kütüphane birimlerinden sorumlu personellerin dâhili numarası ve e-posta bilgilerinin olup olmadığı değerlendirmeye alınmıştır. Öğrenciler, öğretim üyeleri, mezunlar ve dış kullanıcılar, kütüphane ile iletişim kurmak amacıyla web sitelerini ziyaret etmektedir. İletişim bilgilerinin eksik olduğu kütüphane web siteleri aksaklıklara yol açmakla birlikte kullanıcıların, kütüphane ile etkili bir şekilde iletişim kurmalarını zorlaştırmaktadır. Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında kütüphane irtibat hizmetlerine yer verme %74 olarak raporlanmıştır. Mevcut çalışmada bu oran %86,4'tür.

Materyal yenileme: Materyal süre yenileme hizmetini kütüphaneye gitmeden web sitesi üzerinden gerçekleştirmek, öğrenciler, öğretim üyeleri ve araştırmacılar için büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Bu durum, kullanıcıların zaman kaybetmeden hızlı bir şekilde ihtiyaçlarını karşılamasına olanak tanınması bakımından web sitelerinde yer alması önemlidir. Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %88,3'ünün, vakıf üniversitelerinin ise %84,6'sının materyal yenilemeye ilişkin bilgi sunduğu saptanmıştır. Genel oran ise %86,9 olarak saptanmıştır. Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında bu oran %98 olarak raporlanmıştır.

Kütüphane para cezası: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %82'sinde, vakıf üniversitelerinin ise %79,5'inde kütüphanelerin web sitesinde para cezasına ilişkin bilgi sunulduğu saptanmıştır. Genel oran ise %81,1'dir. Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında ise oran %90 olarak raporlanmıştır. Her ne kadar ulusal ve uluslararası

çalışmalarda kütüphane para cezası bilgilerini verme oranı yüksek olsa da bazı kütüphane web sitelerinde bu bilgilerin eksikliği görölmektedir. Üniversite kütüphane web sitelerinde, kütüphaneler tarafından ödünç verilen materyallerin gecikmesi durumunda uygulanacak yaptırımlara ilişkin bilgi sunmak, öğrencilerin, öğretim üyelerinin ve araştırmacıların kütüphane materyallerini zamanında iade etmelerini alışkanlık haline getirerek olası sorunların önüne geçmesinde etkili olabilir.

Araştırma danışmanlık hizmeti: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %3,9'unda, vakıf üniversitelerinin ise %9'unda araştırma danışmanlık hizmetine ilişkin bilgi sunulduğu ortaya çıkmıştır. Rafiq ve diğerklerinin (2021) çalışmasında bu oran %94 olarak raporlanmıştır.

E-referans hizmetleri: Kütüphanecilikte referans hizmeti, bilgi uzmanlarının kuruma özgü bir şekilde, doğrudan etkileşim sağladığı ve kullanıcı odaklı talimat bildirme, rehberlik, analiz etme, görüş bildirme ve yanıt alma faaliyetleri olarak tanımlanır (Kubat, 2021, s.3). Öğrenciler, öğretim üyeleri ve araştırmacılar, kütüphane tanıtımı, hizmetler ve kaynakların kullanımı ile ilgili bilgi ihtiyaçlarına yönelik her türlü soruyu e-posta veya telefon aracılığıyla elektronik ortamda danışma amacıyla kütüphane web sitelerinde bulabilmeyi amaçlamaktadır. Mevcut çalışmada, devlet üniversiteleri %62,5 ve vakıf üniversiteleri %48,7 oranında e-referans hizmetine ilişkin bilgiyi kütüphane web sitelerinde kullanıcıya sunmaktadır. Genel oran ise %57,3 olarak saptanmıştır. Uluslararası literatürde bu oranı, Rafiq ve diğerkleri (2021) %52, Bajpai ve Verma (2021) ise %44 olarak raporlamıştır.

Kullanıcı odaklı edinim/satın alma: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin kullanıcı odaklı edinim veya satın alma süreçlerine ilişkin bilgiyi web sitelerinde %73,4 oranında sunduğu, vakıf üniversitelerinde ise bu oranın %59 olduğu ortaya çıkmıştır. Genel oran ise %68'dir. Uluslararası literatürde Rafiq ve diğerklerinin (2021) raporladığı %12 oranının mevcut çalışma bulgularının oldukça altında kaldığı dikkat çekmektedir. Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde, kullanıcı odaklı edinim veya satın alma süreçlerinin iyileştirmeye ihtiyacı olabilir. Kütüphanelerin satın alma birimlerinin kullanıcı taleplerini işleme alarak hızlı bir şekilde sonuçlandırması kullanıcı memnuniyetinin artırılmasını destekleyebilir.

Belge sağlama hizmeti: Belge sağlama hizmeti, kütüphanelerin kullanıcıların bilgi ve belge ihtiyaçlarını yalnızca kendi koleksiyonlarıyla sınırlı kalmadan, dış kaynaklardan temin eden etkili bir hizmettir (Kurulgan ve Bayram, 2006, s.159). Kütüphanelerin kullanıcı ihtiyaçlarını daha etkin bir şekilde karşılanması için belge sağlama hizmetlerini geliştirmeleri yönünde çalışmalar yürütülmesi önem arz etmektedir. Kurulgan ve Bayram'ın (2006) çalışmasında devlet üniversitelerinde %14 ve vakıf üniversitelerinin %4 olmak üzere toplamda %57 oranında web sitelerinde belge sağlama hizmetine ilişkin bilgi sunulduğu saptanmıştır. Mevcut çalışmada ise devlet üniversiteleri %82 ve vakıf üniversitelerinde %53,8 oranında yer verilerek belge sağlama hizmetine ilişkin bilgi sunma toplamda %71,4'e yükselmiştir. Uluslararası literatürde ise belge sağlama hizmetine ilişkin bilgi verme oranları değişiklik göstermektedir. Bu oranı Bajpai ve Verma (2021) %55, Al-Qallaf ve Ridha (2019) ise %29,1 olarak raporlamıştır. Öte yandan, Rafiq ve diğerlerin (2021) %74 olarak raporlamıştır.

4.6. Bilgi edinme araçları

Üniversite kütüphane web siteleri, kütüphane içerik ve hizmetlerinin kullanıcılara ulaşmasını sağlamak için bilgi edinme araçlarını kullanmaktadır. Bulgulara göre sırasıyla Facebook, Twitter, Instagram, Youtube her iki üniversite türünde de benzer oranlarla tercih edilse de küçük bir farkla devlet üniversiteler öne çıkmaktadır. Benzer şekilde, uzaktan iletişim araçları olan Zoom, Webex, GoToMeeting devlet üniversitelerinde daha sık tercih edilmektedir. Blog, Linkedin, Pinterest, Flickr, Podcast, Forsquare, Canvas, Myweb, RSS, e-posta uyarı hizmetleri, GoogleMeet her iki üniversite türünde yaygın kullanılmamaktadır. Bilgi edinme araçları kütüphaneler için bir zorunluluk olmamakla birlikte kullanıcı ihtiyaçlarının karşılanmasında çeşitliliğin olması önemlidir. Bu araçlar, içerik ve hizmetlerin pazarlanması, kütüphane ile ilgili duyuru ve haberlerin paylaşılması, bilgi okuryazarlığı programlarının uygulanması ve geri bildirimlerin alınması için kullanılmaktadır (Rafiq ve diğerleri, 2021, s.17).

WhatsApp: Mevcut çalışmada, ikisi devlet biri vakıf olmak üzere toplam üç (%1,5) üniversitenin kütüphane web sitesinde WhatsApp ölçütünün sunulduğu ortaya çıkmıştır. Bazı kütüphane web sitelerinde WhatsApp logosuna yer verdiği ancak bağlantının boş olduğu saptanmıştır. Rafiq ve diğerleri (2021) çalışmasında bu oranın %2 olduğu görülmüştür. Hem ulusal hem de uluslararası literatürde WhatsApp kullanımının tercih edilmediği ortaya çıkmaktadır. WhatsApp, 180'den fazla ülkede 2 milyardan fazla insan arkadaş ve ailesi ile istediği an, her yerde iletişim kurmasını sağlamaktadır (WhatsApp, 2024). Bu geniş kullanıcı kitlesi göz önünde bulundurularak, kütüphane hizmet ve içeriklerinin WhatsApp gibi popüler iletişim araçlarında yer alması, kullanıcı deneyimine olumlu etki edebilir. Özellikle mobil cihazlar aracılığıyla, WhatsApp'ın ücretsiz iletişim hizmetini her an her yerden sunması kütüphane içerik ve hizmetlerinin kullanımının yaygınlaşmasında katkı sağlayabilir.

Facebook, Twitter, Instagram, Youtube: Üniversitelerin kütüphane web sitelerinde yaygın görülen sosyal medya araçları Facebook (devlet: %48,4; vakıf: %37,2), Twitter (devlet: %43; vakıf: %38,5), Instagram (devlet: %42,2; vakıf: %43,6) ve Youtube (devlet: %21; vakıf: %20,5) olmuştur. Genel oranlarda ise Facebook'un %44,2, Twitter'ın %41,3, Instagram'ın %57,3, Youtube'un %20,9 olduğu görülmektedir. Uluslararası literatürdeki, Aharony (2012) çalışmasında ise 2010 yılında Facebook'un %45,16 ve Twitter'ın %38,70 olduğu raporlanmıştır. Teknolojinin geliştiği ve iletişim kanallarının daha çok yaygınlaştığı dönemde yapılmış olan Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında ise Facebook, Twitter, Instagram ve Youtube araçlarının tüm üniversite kütüphane web sitelerinde %100 oranında eksiksiz tercih edildiği dikkat çekmektedir. Geniş kullanıcı kitlesine sahip bu platformlar aracılığıyla güncel duyurular, haberler ve etkinlikler düzenli olarak paylaşılabilmektedir. Ayrıca, kütüphane içerik ve hizmetlerinin tanıtımı, eğitim videoları ve canlı yayınlar aracılığıyla etkileşim kurma fırsatını da sunmaktadır. Mevcut oranlar, bu fırsattan ülkemizde henüz tam olarak yararlanmadığını göstermektedir. Kullanıcıların, anlık mesajlaşma özellikleri sayesinde merak ettikleri sorulara hızlı bir şekilde yanıt alabilmelerini ve paylaşılan içeriklerin yorum bölümünü kullanarak geri bildirimde bulunmalarını sağlayan avantajlar da önemlidir. Günümüzde gençlerin en çok tercih ettiği sosyal medya aracı olarak bilinen Instagram, kullanıcıların anlık resim veya

video paylaşımına olanak tanıyan bir platformdur. Kullanıcıların çeşitli filtre ve efektlerle içeriklerini düzenleyip anında paylaşımlarını sağlayan bir mobil uygulamadır (Sabuncuoğlu ve Gülay, 2016, s.108). Facebook, sosyal medya araçlarından biri olarak oluşturulan hesaplar yoluyla, bir konuya ait veri tabanına veya veri tabanlarına ilişkin bilgileri ve yenilikleri konuya ilgisi olanlara duyurmak için etkili olabilir. Facebook hesabı, kütüphaneye ait olabileceği gibi, aynı zamanda kütüphaneye ilişkin belirli bir konuya da hizmet edebilir. (Işık, 2013, s.112). Youtube, orijinal içerik oluşturulmasını mümkün kılan ve düşük maliyetle videoların güçlü bir ortamda sunulmasına olanak tanıyan bir platformdur. Ayrıca, akademik kütüphanelerin tanıtımında yaygınlaşan en popüler araçlardan biri olmuştur (Ergün, 2022, s.4). Kütüphaneler, kütüphane hizmetlerinin kullanımı, veri tabanı eğitimleri, araştırma yöntemleri ve akademik yazım teknikleri gibi konularda 7/24 erişilebilen videolarla etkili bir şekilde bilgi paylaşımı yapabilmektedir.

Blog, LinkedIn, Flickr, Podcast, Forsquare, Pinterest: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinde Flickr, Podcast, Forsquare hizmetlerine hiç yer vermediği, blog ve Pinterest'e %0,8, LinkedIn'e %3,9 oranında yer verilmiştir. Vakıf üniversitelerinde ise bloga %5,1, LinkedIn'e %10,3, Flickr'e %7,7, Podcast'e %2,6, Forsquare'e %3,8, Pinterest'e %2,6 oranında yer verilmiştir. Ancak, bu araçların her iki üniversite türünde de kütüphane hizmetlerinde etkin bir şekilde kullanılmadığını ortaya çıkmaktadır. Uluslararası literatürde, Aharony (2012) çalışmasında 2010 yılında blog hizmeti %12,90, Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında ise %84 olarak raporlanmıştır. Ayrıca, Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında LinkedIn aracı %100 olarak raporlanmıştır.

E-posta uyarı hizmetleri: E-posta uyarı hizmeti kullanıcıların takip etmek istedikleri yeni eklenen koleksiyonlar, veri tabanları ve e-kaynaklar hakkında ilgi alanlarına yönelik güncel kaynaklar hakkında bilgilendirme e-posta hizmeti sunmaktadır. Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinde e-posta uyarı hizmetlerinin kullanım oranı %0,8 iken, vakıf üniversitelerinde %1,3'tür. Bu durum, e-posta uyarı hizmetlerinin her iki üniversite türünde de kullanımının sınırlı olduğu göstermektedir. Genel olarak, e-posta uyarı hizmetlerinin toplam kullanım oranı ise %1'dir. Uluslararası literatürde ise, Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında üniversite kütüphane web sitelerinin

%26'sının e-posta uyarı hizmeti sunduğu saptanmıştır. Ulusal ve uluslararası çalışmanın bulguları, e-posta uyarı hizmetlerinin kullanımının sınırlı olduğunu göstermektedir.

RSS: Güncel haberlerin bir sunucu aracılığıyla kullanıcılara iletilmesi olarak ifade edilebilir. RSS, haber siteleri, blog ve podcast araçlarıyla yaygın kullanılan, yeni içeriklerin eklenmesiyle takibini kolaylaştıran XML dosya türüdür (Bayraktar ve Bayraktar, 2017, s.3456). RSS, internetten kullanıcıların takip ettiği içerikler güncellendiğinde, bu içerik kaynak sağlayıcılar aracılığıyla haberdar olunmasını sağlayan bir dosya türüdür (Sözuer ve Pınar, 2016, s.23). Bilgi merkezi yeni eklenen yayınlar, duyurular ve istatistikler gibi birçok bilgiyi kullanıcılara RSS aracılığıyla kolayca ulaştırmaktadır. Ayrıca, kütüphane ile ilgili duyurular da RSS aracılığıyla paylaşılabilir (Bayraktar ve Bayraktar, 2017, s.3456). Kütüphanelerin RSS gibi araçları daha etkin bir şekilde kullanmaları, kullanıcıların güncel bilgilere erişimini kolaylaştıracak ve kütüphane hizmetlerinin etkinliğini artırabilir. Mevcut çalışmada, RSS hizmeti devlet üniversitelerinde %3,1 ve vakıf üniversitelerinde %2,6 olmak üzere toplamda %2,9 oranında kütüphane web sitelerinde sunulmaktadır. Uluslararası literatürde, Aharony'nin (2012) çalışmasında, bu oran %54,83 olarak raporlanmıştır. Ullah'ın(2021) çalışmasında ise hiçbir üniversitenin kütüphane web sitesinde RSS hizmeti sunulmadığı, Rafiq ve diğerleri (2021) çalışmasında ise %90 oranında sunulduğu ortaya çıkmıştır.

Webex, Zoom, GoToMeeting, GoogleMeet, Microsoft Teams, Canvas: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinde Webex %42,2, Zoom %55,5, GoToMeeting %38,3, GoogleMeet %4,7, Microsoft Teams %3,1 ve Canvas %0,8 oranında kütüphane web sitelerinde kullanıldığı görülmektedir. Vakıf üniversitelerinde ise Webex %21,8, Zoom %37,2, GoToMeeting %19,2, GoogleMeet %5,1, Microsoft Teams %10,3, Canvas %0 oranında kullanılmaktadır. Uzaktan iletişim araçları arasında her iki üniversite türünde en yaygın kullanılan araçlar Webex, Zoom ve GoToMeeting'dir. Uluslararası literatürde yalnızca Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında sırasıyla Zoom %78, Microsoft Teams %64, Canvas %60, GoToMeeting %30 ve GoogleMeet %20 olarak raporlanmıştır. Bu araçların seçiminde ilgili kurumların bütçeleri ve ihtiyaçları rol oynayabilir.

Myweb: Mevcut çalışmada, yalnızca vakıf üniversitelerinin %1,3 kütüphane web sitesinde Myweb aracını kullanıcıya sunmuştur. Kullanıcıya kendi web sitesini tasarlama imkânı sunan bu platformun Türkiye’de yaygın olmadığı ve kütüphane sorumluları tarafından desteklenmediğini ortaya çıkmaktadır.

4.7. Eğitim ve öğretim bilgileri

İki üniversite türünün kütüphane web sitelerinde çalıştaylar, seminerler, bilgi okuryazarlığı eğitimi, referans araçları eğitimi ve intihal kılavuzu gibi hizmetler sunulduğu; ancak devlet üniversitelerinin, eğitim-öğretim bilgilerini öne çıkarmalarıyla bu konuda önemli bir fark yarattığı görülmektedir. Konu rehberleri ise her iki üniversite türünde oldukça düşük olduğu ancak vakıf üniversitelerinde bu hizmetin sunulmasında öne çıkmıştır.

Eğitimler ve çalıştaylar, seminerler/web seminerleri, bilgi okuryazarlığı, referans araçları eğitimi: Kullanıcı eğitimi, bilgiye erişim performansının üst düzeyde sağlanmasına yönelik kullanıcıya gerekli bilgi ve becerilerinin kazandırılmasını hedeflemektedir (Çapar ve Gürdal, 2001, s. 409). Eğitimin yer ve zaman sınırlamalarından bağımsız ele alınması, bireylere bilgi ve becerisi sağlamasıyla, toplumsal ihtiyacının karşılanması yanı sıra, rekabetçi ortamında öne çıkma ve karşılaşılan tehditleri avantaja çevrilmesine katkı sağlamalıdır (Polat, 2021, s.256). Yürütülen bu faaliyetlerin amacı, kullanıcıların bilgi kaynaklarına ve hizmetlerine dikkat çekilerek, etkin ve faydalı bir şekilde bağlı olduğu eğitim kurumlarına hizmet sunmak, toplumsal gelişimi destekleme, bilgi merkezlerinin iş yükünü azaltmaktır (Polat, 2021, s.255). Günümüz şartlarına uygun içerikler, yöntemler ve araçlarla sağlanan kullanıcı eğitimi, bilgi merkezlerinin tüm idari yapıları içinde kabul görmesi gereken önemli hizmetlerdendir (Polat, 2021, s.256). Kütüphane kaynaklarının ve hizmetlerinin tanıtılmasında, kullanıcıların etkin bir kütüphane kullanıcısı olmasında, kullanıcı eğitimi programları önemli bir rol oynamaktadır (Işık, 2013, s.101). Üniversite kütüphaneleri, kütüphaneyi kullanan fiziki ortamdaki kullanıcıların yanı sıra uzaktan erişim imkânlarından faydalanan kullanıcılara da elektronik bilgi kaynaklarını, kütüphanenin imkân ve hizmetlerinin tümünden etkin bir biçimde fayda

sağlayan, web tabanlı kullanıcı eğitimi bu süreçleri düzenleme ve planlanma görevi üstlenir (Işık, 2013, s.112). Bilgi okuryazarlığı programları ve kullanıcı eğitimlerinin temel amacı, kullanıcıların bilgi kaynaklarından verimli bir şekilde yararlanmasını sağlayan hizmetleri sunmasıdır (Polat, 2021, s.232). Eğitimin erken yaşta verilmesi, davranışların alışkanlığa dönüşmesi daha kolaylaştıracaktır (Uçak ve Birinci, 2008, s.198). Ayrıca, öğrencilerin üniversite eğitimi süresince edindiği bilgi hızla eskiyerek güncelliğini kaybedeceği için her öğrenci üniversitedeki eğitimi süresince bilgi okuryazarlığına ilişkin bilgi ve beceri kazanarak mezuniyetini tamamlamalıdır (Odabaş, 2016, s.807). Referans hizmetleri, genellikle akademik araştırma, kaynak kullanımı ve yazım süreçleri eğitimlerinin üzerinde yoğunlaşmaktadır (Kubat, 2021, s.5). Hizmetin ana ilkesi, kullanıcının bilgi gereksinimini gidermek, bilgiyi bulma ve uygulama becerisi kazanmak ve rehberlik hizmeti sunmaktır (Uçak, 2004, s.408). Eğitim programları kullanıcının bilgi gereksinimini iyi belirleyerek, eğitim programlarına nelerin ekleneceği ve eğitimin nasıl yapılacağı düşünerek düzenlenebilir (Uçak, 2004, s.413).

Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinde eğitimler ve çalıştaylar %75, seminerler/web seminerleri %71,9, bilgi okuryazarlığı %56,3 ve referans araçları eğitimi %72,7 oranında kütüphanelerin web sitelerinde yer aldığı ortaya çıkmıştır. Vakıf üniversitelerinde ise eğitimler ve çalıştaylar %51,3, seminerler/web seminerleri %44,9, bilgi okuryazarlığı %32,1 ve referans araçları eğitimi %44,9 oranlarında yer almıştır. Bulgular, devlet üniversitelerinin bu tür etkinliklere daha fazla yer vererek öne çıktığını ortaya koymaktadır. Genel oranlar ise şu şekildedir: eğitimler/çalıştaylar %66, seminerler/web seminerleri %61,7, bilgi okuryazarlığı %47,1 ve referans araçları eğitimi %62. Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında ise eğitimler/çalıştaylar %92, seminerler/web seminerleri %90, bilgi okuryazarlığı %80 ve referans araçları eğitimi %86 oranında saptanmıştır. Öte yandan, bilgi okuryazarlığı ölçütüne odaklanan Ullah'ın (2021) çalışmasında bu oran %11, Al-Qallaf ve Ridha (2019) çalışmasında ise %39,1 olarak kaydedilmiştir.

Konu rehberleri/kullanıcılar için araştırma: Mevcut çalışmada, konu rehberlerinin devlet üniversitelerinde %3,1, vakıf üniversitelerinde ise %7,7 oranında yer alması (toplamda %4,9), bu alanda önemli bir eksiklik olduğunu göstermektedir. Vakıf

üniversitelerinin konu rehberlerini kullanıcıya sunma konusunda kısmen öne çıktığı görüldü de genel oranın %4,9 olması yetersizlik olarak değerlendirilebilir. Uluslararası literatürde, Ullah'ın (2021) çalışmasındaki %7'lik oran, mevcut çalışmayla benzer düzeydedir. Buna karşılık, Al-Qallaf ve Ridha'nın (2019) çalışmasında bu oran %50'ye, Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında ise %84'e ulaşarak belirgin bir üstünlük sergilemektedir.

Kullanıcılar, kütüphanecilikte uygulanan temel esaslarla birlikte kütüphanecilerden doğrudan amaca yönelik bilgiyi alma eğilimi taşır. Kütüphanecilik kullanıcıların gereksinimini karşılama yönünde yapı oluşturmalarıyla kullanıcılar özel bilgi taleplerine yanıt alırken alanında yetkin bir bilgi uzmanına gereksinim duyulmaktadır (Bayraktar ve Bayraktar, 2017, s.3456). Kullanıcı, araştırma sürecinde ihtiyacı olan bilgiyi arama ve derlenmesinde konu rehberleri yardımcı olmaktadır. Çalışma kapsamında, üniversitelerin kütüphane web sitelerinde konu rehberlerinin kılavuz şeklinde sunulduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, konu uzmanı kütüphanecilerin de yüz yüze, e-posta ve telefon aracılığıyla öğrencilere, öğretim görevlilerine ve araştırmacılara rehberlik hizmeti verdiği gözlemlenmiştir. Buna ek olarak, bazı kütüphane web sitelerinde konu rehberi sekmesi bulunduğu ancak içeriğinde var olan kütüphane kaynaklarına yönlendirme yapıldığı ve özel bir ayrışmanın olmadığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle, kütüphane web sitelerinde konu rehberleri iyi kategorize edilmeli ve içeriğin tutarlı olması yönünde düzenlemeler yapılmalıdır. Aksi takdirde kullanıcıların konu rehberlerine erişimi zorlaşabilir ve zaman kaybına yol açarak amacına ulaşamayabilir.

İntihal kılavuzu: Türk Dil Kurumu intihali “başkalarının yazılarından bölümler, dizeler alıp kendisininmiş gibi gösterme veya başkalarının konularını benimseyip değişik bir biçimde anlatma; aşırma” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2024e). Bilimsel araştırmalar doğası gereği sürekli ve önceden yapılmış çalışmalardan haberdar olmayı gerektirir. Bilimsel çalışmalar önceden yapılan her çalışmanın üstüne eklenerek gelişme sağlanır. Yapılan bu araştırmaların yayın içerisinde aktarımında ve belirtilmesinde, belirli kurallar çerçevesinde olmalıdır (Uçak ve Birinci, 2008, s.188). Bilgi üretimi sürecinde etik kurallara ve değerlere uygun hareket etmek, akademik araştırma sürecinde sorun oluşturacak türdeki davranışları görmek ve bu sorunlara

ilişkin çözüm yollarını geliştirebilmek bakımından önemlidir (Akkaya ve Yıldırım, 2017, ss.82-83). Bilimsel araştırma yapma ve sonuçları yayımlamada kasıtlı veya kasıtsız yapılan hatalar yalnızca çalışmanın güvenilirliğine zarar vermekle kalmayıp bilim dalına da zarar verir (Uçak ve Birinci, 2008, s.188). Öğrenci, öğretim üyeleri ve araştırmacılar akademik çalışmalarında etik davranmaya ve bilginin intihale girmeden nasıl aktarılacağı ile ilgili politika ve kuralları açıklayan bir rehber ihtiyacı duyulmaktadır. Bu nedenle, üniversitelerin kütüphane web sitelerinde intihal kılavuzunun yer alması oldukça önemlidir. Çalışma kapsamında, kütüphane web sitelerinde intihal ölçütü başlık olarak yer almakla birlikte veri tabanları ölçütünün altında yer aldığı gözlemlenmiştir. Araştırmacıların, sürekli olarak ihtiyaç duyduğu intihal kılavuzunun kütüphane web sitesinde görünür olması, kolayca ulaşabilmesi açısından uygun başlıkta yer almasında özen gösterilmelidir.

Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde intihal kılavuzuna (%75,8) vakıf üniversitelerinden (%50) daha sık yer verdiği saptanmıştır. Genel oran ise %66'da kalmıştır. Uluslararası literatürde, Al-Qallaf ve Ridha (2019) çalışmasında intihal kılavuzuna %16,4 ile çok düşük bir oran raporlarken, Rafiq ve diğerleri (2021) bu oranı %96 olarak raporlamıştır.

4.8. Kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu

E-dergi, e-kitap, e-tezler, e-veri tabanları: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinde e-dergi %99,2, e-kitap %99,2, e-tezler %95,3 ve e-veri tabanları %98,4 oranında kütüphane web sitelerinde sunulmuştur. Vakıf üniversitelerinde ise e-dergi %96,2, e-kitap %96,2, e-tezler %88,55 ve e-veri tabanları %96,2 oranlarında yer almaktadır. Genel toplam ise e-dergi %98,1, e-kitap %98,1, e-tezler %92,7 ve e-veri tabanları %97,6 olarak saptanmıştır. Al ve Bahşıoğlu'nun (2000) çalışmasında e-dergi/e-veri tabanları tek bir ölçüt altında toplanmış ve üniversitelerin kütüphane web sayfasında %78 oranında yer aldığı saptanmıştır. Kurulgan ve Bayram'ın (2006) çalışmasında ise e-veri tabanları ele alınmış ve bu ölçüte kütüphane web sitelerinde %95 oranında yer verildiği saptanmıştır. Uluslararası literatürde ise Aharony (2012) on yıl aralıklarla yaptığı çalışmasında 2000 yılında e-dergi ölçütünü %54,83, e-kitap ölçütünü %3,21 ve e-veri tabanları ölçütünü %90,32 olarak saptamıştır. 2010 yılında ise e-dergi

ölçütünün %96,77, e-kitap ölçütünün ise %74,19'a yükseldiğini, e-veri tabanları oranında değişiklik olmadığını saptamıştır. Ullah'ın (2021) çalışmasında ise e-dergi ölçütü %29, e-kitap ölçütü ise %24 oranında saptanmıştır. Bajpai ve Verma (2021) çalışmasında e-dergi %89, e-kitap %55, e-tezler %33 ve e-veri tabanları %78 oranında saptanmıştır. Al-Qallaf ve Ridha'nın (2019) çalışmasında e-veri tabanları %72,7 oranında yer almıştır. Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında ise e-dergi %100, e-kitap %100, e-tezler %96 ve e-veri tabanları %100 oranında saptanmıştır.

Çalışma kapsamında e-dergiler, e-kitaplar, e-tezler, e-veri tabanları yaygın olmasına rağmen, kütüphanelerdeki erişim ve içerik sunumunda iyileştirilmesi gereken noktalar bulunmaktadır. Kimi kütüphane web sitelerinde dijital kaynak koleksiyonuna az yer verdiği, kimisinde ise daha çok yer verdiği görülmüştür. Koleksiyona e-dergiler, e-kitaplar, e-tezler, e-veri tabanları başlığı oluşturularak erişime sunan kütüphane web sitelerinin yanında, yalnızca e-veri tabanları başlığı altında e-dergi, e-kitap ve e-tez koleksiyonu hakkında bilgi sunulmuştur. Dağınık şekilde sunulan birçok koleksiyon (e-dergi, e-tez, sözlük, ansiklopedi gibi) arasında arama yapmak, kullanıcıyı araştırma sürecinde yorabilir. Oysa araştırmacı aradığı bilgiyi tek bir menüde hızlı ve kolayca erişmek ister. Kütüphane web sitelerinde bu ölçütlerin ilgili başlıklarda görünürlüğün sağlanması kütüphane web sitelerini daha kullanılabilir hale getirebilir.

Diğer başvuru kaynakları (sözlük, ansiklopedi, vd.): Mevcut çalışmada, üniversite kütüphane web sitelerinde "diğer başvuru kaynaklarına" yer verme oranı devlet üniversitelerinde %72,7, vakıf üniversitelerinde ise %37,2 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular, devlet üniversitelerinin diğer başvuru kaynaklarını sağlamada vakıf üniversitelerinin önüne geçtiğini göstermektedir. Ancak genel oranın %59,2 olması, bu hizmetin kütüphane web sitelerinde halen yetersiz düzeyde sunulduğunu ortaya koymaktadır. Uluslararası literatürde, Aharony'nin (2012) çalışmasında bu oranın 2000 yılında %83,60 iken 2010'da %93,54'e yükseldiği ve önemli bir gelişim kaydedildiği belirtilmiştir. Diğer çalışmalarda ise oranlar Al-Qallaf ve Ridha (2019) için %44,5, Ullah (2021) için %9, Bajpai ve Verma (2021) için %67 ve Rafiq ve diğerleri (2021) için %98 olarak bildirilmiştir.

Çevrimiçi katalog (OPAC): Kütüphanelerin temel görevlerinden biri, koleksiyonlarını kullanıcıların erişimine sunmaktır. Bu görev, gelişmiş katalog sistemleri aracılığıyla sağlanır (Al ve Bahşıoğlu, 2000, s. 316). Kütüphane katalogları, kullanıcıların aradıkları kaynağın kütüphanede bulunup bulunmadığını, bulunuyorsa hangi koleksiyonda yer aldığını, formatını ve ödünç alma durumunu öğrenmelerine olanak tanır (Çukadar ve Çelik, 2003, ss. 38-39). Yeni nesil çevrimiçi katalog ise kullanıcı ihtiyaçlarını öngörebilen, etkileşimi artıran ve üst veri toplama özellikleriyle bilgi kaynaklarının keşfini kolaylaştıran bir yapı sunar. Bu sistemler, kullanıcı katılımını artırması ve kütüphane kataloglarının işlevselliğini geliştirmesi nedeniyle yaygınlaşmaktadır (Özel ve Çakmak, 2011, ss. 32-33).

Mevcut çalışmada, çevrimiçi katalog hizmetinin devlet üniversitelerinde %99,2, vakıf üniversitelerinde ise %91 oranında sunulduğu ve genel ortalamanın %96,1 olduğu tespit edilmiştir. Bu oran, önceki ulusal çalışmalarda Al ve Bahşıoğlu (2000) tarafından %59, Kurulgan ve Bayram (2006) tarafından %95 olarak bildirilmişken, mevcut çalışmada %96,1'e yükselerek artış eğilimi göstermektedir. Uluslararası literatürde ise Aharony (2012) çalışmasında bu hizmetin 2000 yılında hiç sunulmamasına karşın, 2010'da %90,32'ye yükseldiği görülmüştür. Diğer çalışmalarda oranlar Rafiq ve diğerleri (2021) için %94, Al-Qallaf ve Ridha (2019) için %86,4 ve Bajpai ve Verma (2021) için %78 olarak raporlanmıştır.

Kurumsal açık arşiv: Kurumsal açık arşivler, öğretim elemanları ve araştırmacıların bilimsel yayınlarının (dergi makaleleri, konferans bildirileri vb.) elektronik kopyalarının e-arşivlere yüklenerek açık erişime açılmasıyla oluşmaktadır (Afzali ve Tonta, 2010, s. 156). Üniversitelerin kurumsal bilgi kaynakları ile ulusal araştırmalara ait diğer verilerin keşfedilebilirliğinin artırılması kritik önem taşımaktadır (Odabaş, 2016, ss. 805-806). Kurumsal açık arşivlerin yaygınlaşması, kullanıcıların araştırmalarına katkı sağlamasının yanı sıra kurumların akademik prestijini de önemli ölçüde artırma potansiyeline sahiptir.

Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde %94,5, vakıf üniversitelerinde ise %85,9 oranında kurumsal açık arşiv hizmeti sunulduğu tespit edilmiştir. Devlet üniversitelerinin bu hizmeti yüksek oranda sağlayarak öne çıktığı

görülmektedir. Uluslararası literatürde ise bu konuda farklılıklar dikkat çekmektedir: Ullah (2021) çalışmasında %11, Bajpai ve Verma (2021) çalışmasında %55 gibi düşük oranlar kaydedilirken, Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında %96 ile en yüksek orana ulaşılmıştır.

Video dersler: Salgınlar, doğal afetler veya savaşlar gibi toplumsal krizler, eğitim süreçlerinde dijital dönüşümü zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, bilgi teknolojileri aracılığıyla eş zamanlı veya farklı zamanlarda erişilebilen dijital ders kaynakları önem kazanmıştır (Polat ve Binici, 2021, s. 92). Kütüphane web sitelerinde ders materyallerinin yalnızca yazılı kaynaklarla (kitap, makale vb.) sınırlı kalması yerine, video formatında hazırlanarak sunulması hem erişilebilirliği artıracak hem de daha geniş bir kitleye ulaşılmasını sağlayacaktır. Ayrıca, video derslerin sürekli güncellenebilir ve 7/24 erişilebilir olması, kullanıcıların akademik başarısını destekleyecek kritik bir avantajdır. Mevcut çalışmada, incelenen üniversite kütüphane web sitelerinde ders içerikli videoların bulunmadığı tespit edilmiştir. Uluslararası literatürde ise Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışması, bu ölçütü %72 oranında karşılayarak video derslerin yaygınlığını ortaya koymaktadır. Bu durum, ulusal düzeyde benzer içeriklerin geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

4.9. Katma değerli hizmet

Katma değerli hizmetler kütüphane web sitelerinin olmazsa olmaz parçası olmamakla birlikte kütüphanelerin hizmetlerinin kullanıcıya duyurulmasında etkisi yüksektir. Bu nedenle, kütüphane web sitelerinde çeşitlendirerek kullanıcının bilgiye birçok yerden ulaşmasını kolaylaştırması önemlidir. Kütüphane web sitelerinde her iki üniversite türünde duyurular, yeni eklenen e-kaynaklar, bize ulaşın hizmetlerinin yüksek oranda sunulduğu ortaya çıkmaktadır. Katma değerli hizmetlerin tümünü en çok karşılayan web sitelerinin, devlet üniversitelerinin olduğu dikkat çekmektedir. Ölçütler sırasıyla daha detaylı aşağıda tartışılmaktadır.

Haberler: Mevcut çalışmada, kütüphane web sitelerinde haberlerin devlet üniversitelerinde %50, vakıf üniversitelerinde ise %24,4 oranında yer aldığı tespit edilmiştir. Ancak her iki üniversite türünde de bu oranların genel olarak düşük olduğu

görülmektedir. Ulusal literatürde, Kurulgan ve Bayram (2006) haber ve duyuruları tek bir ölçüt altında değerlendirmiş, ayrı bir başlıkta incelememiştir. Uluslararası literatürde ise Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında bu ölçütün %96 gibi yüksek bir oranda sunulduğu görülmektedir.

Duyurular: Mevcut çalışmada, duyuruların devlet üniversitelerinde %94,5, vakıf üniversitelerinde ise %66,7 oranında kütüphane web sitelerinde yer aldığı tespit edilmiştir. Devlet üniversitelerinin duyuru içeriklerini kullanıcılara sunmada daha aktif olduğu görülmektedir. Önceki ulusal çalışmalarda, Al ve Bahşıoğlu (2000) yeni yayınlar/duyurular, Kurulgan ve Bayram (2006) ise haberler/duyurular ölçütü altında içerik analizi yapmıştır. Ancak bu çalışmalarda farklı başlıklar kullanıldığı için mevcut çalışma ile doğrudan karşılaştırma yapılamamaktadır.

Etkinlik takvimi: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %57, vakıf üniversitelerinin ise %21 oranında kütüphane web sitelerinde etkinlik takvimi paylaştığı tespit edilmiştir. Devlet üniversitelerinin bu hizmeti sunmada öne çıktığı görülmektedir. Uluslararası literatürde ise Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışmasında, etkinlik takviminin üniversite kütüphane web sitelerinde %92 oranında yer aldığı belirlenmiştir.

Yeni eklenen e-kaynaklar: Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde yeni eklenen e-kaynaklar açısından %82,8 oranla vakıf üniversitelerini (%62,8) geride bıraktığı tespit edilmiştir. Genel oran ise %75,2 olarak belirlenmiştir. Uluslararası literatürde ise Rafiq ve diğerlerinin (2021) çalışması, yeni eklenen e-kaynaklara yalnızca %56 oranında yer vererek mevcut çalışmanın gerisinde kalmaktadır.

Mobil kütüphane uygulaması: Mobil kütüphane uygulamaları, kullanıcıların bilgiye erişimini kolaylaştıran, yer ve zaman sınırlamalarını ortadan kaldıran ve kütüphane hizmetlerini mobil platformlara taşıyan yenilikçi çözümlerdendir (Koç, 2022, s.83). Kullanıcıların kütüphane içinde mobil aygıtları etkin bir şekilde kullanabilmesi için tasarlanan fiziksel mekâna dayalı hizmetler, mobil kütüphane uygulamaları aracılığıyla daha fazla erişim imkânı sunmaktadır. (Odabaş, 2009, s.4). Akıllı telefon,

tablet, e-kitap uygulamaları gibi mobil araçlar aracılığıyla bilgi edinme aşamasında değerini artıran bu gelişmelerle akademik kütüphanelerin sundukları hizmetleri bu çerçevede yeniden ele alınmasını zorunlu kılmaktadır (Koç, 2022, s.82).

Mobil web sitesi: Türkiye’de, akıllı telefon ve mobil cihaz sürekli olarak artış göstermektedir (Gürdal ve diğerleri, 2012, s.3). Yaşanan gelişmeler, kütüphane web sitesi tasarımında mobil uyumlu bir web site oluşturmanın gerekliliğini de ortaya koymaktadır (Gürdal ve diğerleri, 2012, ss.3-4). Öte yandan mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %47,7’si ve vakıf üniversitelerinin %50’si mobil uyumlu web sitelerine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Uluslararası literatürde, Ullah (2021) çalışmasında hiçbir kütüphane web sitesinin mobil cihazlara uyumlu olmadığı ortaya çıkmıştır.

Sıkça sorulan sorular (SSS): Kütüphane hizmetleri ile ilgili sıkça merak edilen bilgilerin hızlı ve kolay erişim sağlanacak şekilde kütüphane web sitelerinde yer alması önemlidir. SSS sayfasının varlığı, kütüphane personelinin tekrarlayan sorularla ilgilenmek yerine diğer önemli işlerine odaklanmasını sağlayarak iş yükünün azalmasına yardımcı olmaktadır. Mevcut çalışmada, devlet üniversitelerinin %53,1, vakıf üniversitelerinin ise %53,8 oranında SSS sayfalarına yer verdiği tespit edilmiştir. Ulusal literatürde, Al ve Bahşıoğlu’nun (2000) çalışmasında yardım ve SSS sayfalarının birlikte analiz edilmesi nedeniyle doğrudan bir karşılaştırma yapılamamaktadır. Uluslararası literatürde ise Ullah (2021) çalışmasında SSS sayfalarının yalnızca %9 oranında yer aldığı belirtilmiştir.

Geribildirim: Kurulgan ve Bayram’ın (2006) çalışmasına göre devlet üniversitelerin kütüphane web sitelerinde %49 oranla geribildirim imkânı tespit edilmesine karşın mevcut çalışmada bu oran %42,2’ye düşmüştür. Vakıf üniversitelerinin kütüphane web siteleri ise %25 oranında geribildirime yer verirken, mevcut çalışmada bu oran %23,’e düşmüştür. Mevcut çalışmanın bulguları, önceki çalışmaya göre yükselmesi beklenirken düştüğü dikkat çekmektedir. Devlet üniversiteleri önceki ve mevcut çalışmada geribildirim sunmada daha yüksek sonuçlar vermiştir. Uluslararası literatürde ise geri bildirimleri Ullah (2021) %2, Bajpai ve Verma (2021) %11 olarak

raporlamıştır. Al-Qallaf ve Ridha (2019) çalışmasında ise %48,2 ile diğer çalışmalara göre yüksek oran raporlamıştır.

Bize ulaşın: Mevcut çalışmada, üniversite kütüphanelerinin web sitelerinde telefon, e-posta, faks ve adres bilgilerinin yer alıp almadığı incelenmiştir. Bulgulara göre, devlet üniversitelerinin %89,8'i, vakıf üniversitelerinin ise %79,5'i bize ulaşın bilgisini sunmuştur. Genel oranın %85,9 kalması iletişim bilgilerini sunmayan veya eksik sunan kütüphane web sitelerinin varlığına dikkat çekmektedir.

Canlı sohbet: Kullanıcılar kütüphaneye gitmeden canlı sohbet aracılığıyla kütüphanecileriyle iletişim kurabilir (Işık, 2013, s. 112). Mevcut çalışmanın sonuçları göre, devlet üniversitelerinin %3,9'u ve vakıf üniversitelerinin %6,4'ü kütüphane web sitelerinde canlı sohbet hizmeti sunmaktadır. Genel oran ise %4,9 olarak oldukça düşük bir seviyede tespit edilmiştir. Uluslararası literatürde, Al-Qallaf ve Ridha (2019) çalışmasında bu hizmetin %12,7 oranında sunulduğu belirlenmiştir. Çalışma kapsamında, kütüphane web sitelerinde canlı sohbet başlığı sunulan hizmetin telefon görüşmesine, WhatsApp veya e-posta aracına yönlendirdiği gözlemlenmiştir.

4.10. Ölçüt bulunurluğu

Analizler, devlet üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde dokuz ana ölçüt altında yer alan alt ölçütlerin sayısının vakıf üniversitelerine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede fazla olduğunu göstermiştir. Özellikle, web sitelerinin görünüm ve tasarımı, web siteleri içinde dolaşım, kütüphaneye ilgili genel bilgiler, eğitim ve öğretim bilgileri, kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu ve katma değerli hizmet ana ölçütleri altında, devlet üniversiteleri daha fazla alt ölçüte yer vermiştir. Ancak, web site içeriği, kütüphaneye ilgili teknik hizmetler ve bilgi edinme araçları ana ölçütleri bakımından üniversite türleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Üniversitelerin kuruluş yılı ile kütüphane web sitelerinde ölçütlere yer verme bakımından yapılan analizler, kuruluş yılı arttıkça ölçüt sayısının azaldığını ortaya koymuştur. Bu durum, üniversitenin yaşı ile ölçütlerin karşılanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir negatif korelasyon olduğunu göstermektedir. Örneğin,

web siteleri içinde dolaşım, kütüphaneye ilgili genel bilgiler, kütüphaneye ilgili teknik hizmetler ve bilgi edinme araçları gibi ana ölçütler ile üniversitenin kuruluş yılı arasında anlamlı bir negatif korelasyon saptanmıştır.

5. SONUÇ

Bu araştırma, Türkiye’deki 128’i devlet ve 78’i vakıf olmak üzere toplam 206 üniversite kütüphanesinin web sitelerini, dokuz ana başlık altında toplam 89 ölçüt kullanarak içerik ve hizmetler bakımından karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada betimsel içerik analizi kullanılmış ve hipotezleri test etmek için toplanan verilere X^2 , Mann-Whitney U testi ve Spearman korelasyon analizi gibi istatistiksel testler uygulanmıştır.

Araştırma bulguları, her iki üniversite türünün kütüphane web sitelerinin içerik ve hizmet çeşitliliğinde belirgin farklılıklar olduğu ve her birinin güçlü yönleri olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede yapılan X^2 testlerinin sonucunda “Devlet ve vakıf üniversitesi kütüphane web siteleri arasında dokuz ana başlık altında değerlendirilen ölçütlerin varlık durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezi kabul edilmiştir. Devlet üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde; web sitelerinin içeriği (son güncelleme bilgisi, telif hakkı bilgisi), web siteleri içinde dolaşım (site içi arama, site haritası, sayfalar arası yönlendirme işareti), kütüphane ile ilgili genel bilgiler (misyon ve vizyon, bölümler ile ilgili bilgiler, hizmetler, politika ve kurallar, personel bilgisi, üyelik, fotoğraf/galeri, kullanım rehberleri/eğitseller, üniversite yayınları, raporlar), kütüphane ile ilgili teknik hizmetler (kütüphaneler arası ödünç verme, e-referans hizmetleri, belge sağlama hizmetleri, kullanıcı odaklı edinim/satın alma, dış kullanıcılar için kütüphane hizmeti), bilgi edinme araçları (Facebook, Twitter, Webex, Zoom, GoToMeeting), eğitim ve öğretim bilgileri (eğitimler ve çalıştaylar, seminerler/web seminerleri, bilgi okuryazarlığı programları, referans araçları eğitimi, intihal kılavuzu), katma değerli hizmetlere (haberler, duyurular, etkinlik takvimi, yeni eklenen e-kaynaklar, mobil kütüphane uygulaması, geri bildirim, bize ulaşın) vakıf üniversitelerinden daha sık yer vererek, kullanıcı ihtiyaçlarına yönelik daha fazla içerik ve hizmet sunmaktadır.

Vakıf üniversitelerinin kütüphane web siteleri ise kütüphane ile ilgili genel bilgiler (koleksiyon, sanal tur, sergiler, kütüphane bülteni), kütüphane ile ilgili teknik hizmetler (kütüphaneciye sor, araştırma danışmanlık hizmeti, ders rezervleri, çalışma oda/masa rezervasyonu, mezunlar için kütüphane hizmeti), bilgi edinme araçları

(Instagram) ve farklı dil olanağı gibi alanlarda öne çıkmıştır. Blog ve LinkedIn, vakıf üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde daha yüksek oranda yer bulmuştur. Buna karşın, Flickr, Podcast, Forsquare, Myweb devlet üniversitelerinde kullanımı olmadığı görülse de vakıf üniversitelerinde sınırlı sayıda olsa da kullanımının olduğu görülmektedir. Bu eğilimler, vakıf üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde genel içerik ve hizmetlerini devlet üniversitelerine göre daha fazla geliştirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle kullanıcı odaklı yaklaşımlarla hizmetlere ilişkin bilgilerin artırılması oldukça önemlidir.

Öte yandan, kütüphane web sitelerinin görünüm ve tasarımına ilişkin bulgular (grafik görünümü, metin sürümü, grafik ve metin görünümü, üniversite ana sayfasının kütüphane web sitesine bağlantısı, kütüphane ana sayfasının üniversite web sitesine bağlantısı) ile kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonuna dair bulgular (dergi/e-dergi, e-kitaplar, e-tezler, e-veri tabanları, çevrimiçi katalog (OPAC), kurumsal açık arşiv ve video dersler) devlet ve vakıf üniversiteleri arasında benzerlikler olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kütüphane planı, çalışma saatleri, devam eden projeler, materyal yenileme, kütüphane para cezası, öğrenciler ve öğretim üyeleri için kütüphane hizmetleri, konu rehberleri, mobil web sitesi, sıkça sorulan sorular, canlı sohbet, Instagram ve YouTube gibi araçların kullanım oranları da iki üniversite türü için benzerlik göstermektedir.

Her iki üniversite türündeki web sitelerindeki hizmet ve içerik çeşitliliğinin yetersiz kaldığı noktalar ortaya çıkmıştır. Özellikle sanal tur, kütüphane bülteni, sergiler, öğrenci, öğretim üyeleri ve mezunlar için kütüphane hizmeti, kütüphane planı ve irtibat bilgileri gibi alanlarda eksiklikler tespit edilmiştir. Devlet üniversiteleri bazı ölçütlerde vakıf üniversitelerine göre daha iyi performans gösterse de her iki üniversite türünde de iyileştirmesi gereken noktalar bulunmaktadır. Ayrıca, yeni eklenen e-kaynaklar, mobil uygulamalar ve mobil uyumlu web siteleri gibi alanlarda da önemli eksiklikler ortaya çıkmıştır.

Araştırmada devlet ile vakıf üniversitelerinin kütüphane web sitelerinde yer verilen ölçüt sayıları da karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular, devlet üniversitelerinin web sitelerinde, vakıf üniversitelerine göre istatistiksel olarak daha fazla ölçüte yer

verildiğini ortaya koymuştur. Bu nedenle “Devlet ve vakıf üniversitesi kütüphane web siteleri arasında dokuz ana başlık altında değerlendirilen ölçütlerin varlık durumu ortalamaları veya ortancaları arasında anlamlı bir fark vardır” hipotezi kabul edilmiştir. Bu bulgu dokuz ana ölçüt altında değerlendirildiğinde, web sitelerinin görünüm ve tasarımı, web siteleri içinde dolaşım, kütüphaneyle ilgili genel bilgiler, eğitim ve öğretim bilgileri, kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu ile katma değerli hizmet ölçütlerine devlet üniversitesi kütüphane web sitelerinde vakıf üniversitelerinden istatistiksel olarak daha fazla yer vermiştir. Öte yandan, web site içeriği, kütüphaneyle ilgili teknik hizmetler ile bilgi edinme araçları ölçütlerinde üniversite türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Araştırma bulguları, üniversitenin kuruluş yılı arttıkça, kütüphane web sitelerinde yer alan birçok ana ölçütün azalmasıyla anlamlı negatif korelasyon gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle “Üniversite kuruluş yılı ile karşılanan ölçüt sayısı arasında negatif bir korelasyon ilişki vardır” araştırma hipotezi kabul edilmiştir. Öte yandan etki büyüklüğü (%17,47) sınırlı kalmıştır. Korelasyon bulguları dokuz ana ölçüt üzerinden ele alındığında, web siteleri içinde dolaşım, kütüphaneyle ilgili genel bilgiler, kütüphaneyle ilgili teknik hizmetler, bilgi edinme araçları, eğitim ve öğretim bilgileri, kütüphane ve bilgi kaynakları koleksiyonu ile katma değerli hizmet ölçütleri ile üniversite kuruluş yılı arasında anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Bu ilişkilerde de etki büyüklüğü (%4,12 ile %14,21 arası) sınırlı kalmıştır.

Bu araştırma, Türkiye’deki üniversite kütüphanesi web sitelerinin sundukları içerik ve hizmetler bakımından güçlü ve zayıf yönleri belirlemiştir. Bu çalışma ile üniversite kütüphanelerinin kullanıcılarına dahi iyi hizmet verebilmesi için iyileştirme alanları belirlemiştir. Üniversite kütüphanelerinin web sitelerini tasarlayanlar bu araştırma bulgularından faydalananarak her iki üniversite türü için tasarım ve içerik unsurlarını belirleyerek, kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılama potansiyeline sahip zengin içerikli web siteleri oluşturabilir. Öte yandan web hizmetleri ve teknolojileri hızla gelişmektedir. Güncel içerik ve hizmetlerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi için bu çalışmanın gelecekte belirli aralıklarla tekrar edilmesinde yarar vardır.

KAYNAKÇA

- Afzali, M. ve Tonta, Y. (2010). Türkiye’de kurumsal arşivlerin web analizi. Kurbanoglu, S., Tonta, Y., Al U., Erdogan, P. L. ve Ucak N. Ö. (Ed.), *Bilgi Yönetiminde Teknolojik Yakınsama ve Sosyal Ağlar: 2. Uluslararası Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu, 22-24 Eylül 2010, Ankara, Türkiye. Bildiriler içinde* (s. 155-163). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. Erişim adresi: <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/tonta-afzali-BY2010l.pdf>
- Aharony, N. (2012). An analysis of American academic libraries’ websites: 2000–2010. The *Electronic Library*, 30(6), 764-776. [doi:10.1108/02640471211282091](https://doi.org/10.1108/02640471211282091)
- Akbaytürk Çanak, T., Çelik, S., Çetinkaya, İ., Çukadar, S., Güneş, G., Gürdal, G., Holt, İ., Kaya, E., ve Kaygusuz, A. (2015). 2023’e doğru Türkiye’de üniversite kütüphaneleri: Mevcut durum, sorunlar, standartlar ve çözüm önerileri. Yükseköğretim Kurulu. Erişim adresi: <https://gcris.iyte.edu.tr/bitstream/11147/4316/1/%c3%9cniversite%20K%c3%bct%c3%bcphaneleri%20Raporu.pdf>
- Akın, Ş. (2015). *Kütüphane web sayfalarının öğrenciler tarafından kullanılabilirliğinin değerlendirilmesi: Sakarya Üniversitesi kütüphanesi uygulama çalışması*. (Tez No:393744) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.
- Akkaya, M. A. (2013). Türkiye’de yeni bin yılda kurulan devlet üniversitelerinin kütüphaneleri hakkında niceliksel bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(4), 601-618. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/811361>
- Akkaya, M. A. ve Yıldırım, Z. (2017). Akademik bilgi üretimi ve etik. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 78-93. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/355319>
- Al, U. ve Bahşıoğlu, H. K. (2000). Türkiye’deki üniversite kütüphanelerine ait web sitelerinin içerik açısından değerlendirilmesi. *Bilgi Dünyası*, 1(2), 307-329. Erişim adresi: <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/423/419>

- Al, U. (2002). Üniversite kütüphanelerinde bilgi hizmetlerinin internet aracılığıyla pazarlanması. *Bilgi Dünyası*, 3(1), 1-11. Erişim adresi: <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/521/518>
- Alat, B. (2018). Türkiye’de il belediye web sitelerinin işlevselliği üzerine bir araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(1), 93-114. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/416236>
- Alkış, H. ve Yılmaz, B. (2008). Kütüphanelerarası ödünç verme hizmeti: Bilkent Üniversitesi kütüphanesi örneği. Balkan Ülkeleri Kütüphaneler Arası Bilgi ve Belge Yönetimi ve İşbirliği, Edirne. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/46047384_Kutuphanelerarası_Odunc_Verme_Hizmeti_Bilkent_Universitesi_Kutuphanesi_Ornegi
- Al-Qallaf, C. L. ve Ridha, A. (2019). A comprehensive analysis of academic library websites: design, navigation, content, services, and web 2.0 tools. *International Information & Library Review*, 51(2), 93-106. [doi:10.1080/10572317.2018.1467166](https://doi.org/10.1080/10572317.2018.1467166)
- Aras, B. B. (2019, 15 Eylül). Üniversite Kütüphanelerinde Politika Oluşturma İhtiyacı ve İstanbul'daki Vakıf Üniversitesi Kütüphanelerinde Durum. [Bildiri sunumu]. Tarık Akan Toplantıları II "Bilgi ve Bilgi Yönetimi Alanında Kurum Kültürü ve Politikası", İstanbul. Şişli Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Evi. Erişim adresi: <https://gcris.mef.edu.tr/bitstream/20.500.11779/1136/1/bahar.pdf>
- Arıkan, R. (2004). *Araştırma teknikleri ve rapor hazırlama*. Ankara: Asil Yayın
- Arıkan, R. (2011). *Araştırma yöntem ve teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, Ö. (2020). Bir yükseköğretim kurumu web sitesinin ziyaretçi verisi analizi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(2), 299-309. doi:[10.5961/jhes.2020.391](https://doi.org/10.5961/jhes.2020.391)
- Bajpai, K. ve Verma, S. (2021). Content analysis of library websites of CSIR-Institutions of Uttar Pradesh and Delhi, India. *Library Progress (International)*, 41(2), 337-346. [doi:10.5958/2320-317X.2021.00037.4](https://doi.org/10.5958/2320-317X.2021.00037.4)
- Bakmaz, E. Y. ve Görkemli, H. N. (2018). Derneklerin web sitelerinin kurum kimliği yönünden incelenmesi: Mardin örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (40), 199-210. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbed/issue/61827/925164>

- Baskın, Z. P. (2022). Üniversite web sitelerinin tasarımı ve kullanılabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (29), 97-114. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2515530>
- Bayraktar, S. (2019). Türk hava yolları web sayfasının görsel-içerik çözümlemesi. *Uluslararası Turizm Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 2(2), 276-284. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/619132>
- Bayraktar, Ş. ve Bayraktar, S. (2017). Bilgi merkezlerinde kullanıcı odaklı web siteleri: MAKÜ merkez kütüphanesi incelemesi. *II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu 18-19-20 Mayıs 2017, Alanya* içinde (ss.3477-3502). Antalya: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/338146613>
- Bayter, M., ve Yıldırım, K. (2023). Dijital kütüphaneler ve sosyal medyanın sentezi: Bilgi paylaşımında yenilikçi güç. *Library Archive and Museum Research Journal*, 4(2), 185-200. [doi:10.29228/lamre.51553](https://doi.org/10.29228/lamre.51553)
- Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi (2024). Rezerv ve e-rezerv hizmetleri. Erişim adresi: <https://library.bilkent.edu.tr/tr/erezerv-servis/>
- Brahma, K. ve Verma, M. K. (2022). Web content analysis of National Libraries' websites in Asia: An evaluation. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*, 20(1), 427-448. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/357621497_Web_Content_Analysis_of_National_Libraries'_Websites_in_Asia_An_Evaluation
- Cengiz, E. (2016). Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri web sitesinin kullanılabilirliğinin eğitimle desteklenmesi ve değerlendirilmesi: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü öğrencileri üzerine bir çalışma. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(1), 84-95. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48657/618830>
- Clausen, H. (1999). Evaluation of library web sites: The Danish case. *The Electronic Library*, 17(2), 83-87 doi:[10.1108/02640479910329527](https://doi.org/10.1108/02640479910329527)
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). Parameters of content analysis. *TED Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38. doi:[10.15390/EB.2014.3412](https://doi.org/10.15390/EB.2014.3412)
- Çankırı, S. (2012). *Bilgi erişimde kullanıcı odaklı çözüm: Bilgi mimarisi*. (Tez No :351579) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.

- Çapar, B. ve Gürdal, O. (2001). Kütüphanecilik bölümü öğrencilerinin okuryazarlık durumu üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 15(4), 407-418. Erişim adresi: <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/851/844>
- Çelik, A. ve Uçak, N. Ö. (1993). Üniversite kütüphaneleri üzerine. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(2), 115-121. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/598094>
- Çukadar, S. ve Çelik, S. (2003). İnternete dayalı uzaktan öğretim ve üniversite kütüphaneleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 4(1), 31-42. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2151757>
- Dağıtmaç, M. (2015). *Sosyal medya tercihlerinde kullanıcıyı etkileyen faktörler*. (Tez No:397504) [Doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. YÖK Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.
- Delen, E. ve Abdüsselam M. S. (2015). Eğitim fakültesi web sitelerinin işlevselliklerinin incelenmesi: Sorunlar ve öneriler. *Sakarya University Journal Of Education*, 5(2), 158-173. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/192361>
- Demirtel, Ö. G., Yıldırım, B. F., ve Can, Ş. F. (2023). Kültürel miras taşıyıcısı olarak dijital kütüphaneler: Dede Korkut Kitabı'nın Dresden dijital nüshası. *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 333-350. [doi: 10.16985/mtad.1180851](https://doi.org/10.16985/mtad.1180851)
- Derman, E. (2012). *360 derece panoramik sanal tur uygulaması (Dumlupınar Üniversitesi örneği)*. (Tez No:313188) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi]. YÖK Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.
- Devi, K. ve Verma, M. K. (2018). Content analysis based evaluation of library websites: A case study. *Annals of libraries and Information studies*, 65(4), 239-251. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/330754331_Content_Analysis_based_Evaluation_of_Library_Websites_A_Case_Study
- Duğan, Ö. ve Aydın, B. O. (2023). Akredite olan üniversitelerin kütüphane web sayfalarının kurumsal kimlik açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 5(9), 489-518. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3143852>

- Ergün, C. (2022). Üniversite kütüphanelerinin YouTube videolarının tanıtım ve pazarlama yönünden analizi. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, (17), 1-31. doi: [10.26650/bba.2022.17.1115631](https://doi.org/10.26650/bba.2022.17.1115631)
- Ersen, S. T. (2004). Üniversite kütüphaneleri web sitelerinin değerlendirilmesi: Hacettepe Üniversitesi kütüphaneleri örneği. (Tez No: 143852) [Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.
- Göçoğlu, V., Babaoğlu, C. ve Öktem, M. K. (2017). Dijital kütüphanelerin üniversite akademik performansına etkisi. Kamu yönetimi disiplini bağlamında bir inceleme. *Yasama Dergisi*, (36), 93-120. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yasamadergisi/issue/54463/741332>
- Gül, S. S. ve Nizam, Ö. K. (2021). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 181-198. doi: 10.30794/pausbed.803182
- Gürdal, G., Yanaz, H. ve Şentürk, E. (2012). Kullanıcı merkezli kütüphane web siteleri: İYTE Örneği. *Akademik Bilişim'12-XIV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, (ss. 15-20). Uşak: Uşak Üniversitesi. Erişim adresi: <https://www.academia.edu/3004754/>
- Gürses, E. A. (2006). Kütüphane web sitelerinde kullanılabilirlik ve kullanılabilirlik ilkelerine dayalı tasarım. (Tez No: 173263) [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Kataloğu veri tabanından erişildi.
- Henkoğlu, H. Ş. (2021). Türkiye'deki üniversite kütüphane web sitelerinin web içeriği erişilebilirlik kılavuzu kapsamında değerlendirilmesi. *Bilgi Dünyası*, 22(2), 251-288. doi: [10.15612/BD.2021.619](https://doi.org/10.15612/BD.2021.619)
- Henkoğlu, H. Ş. ve Demirkol, D. (2018). Web sitesi kullanılabilirliğinin ölçülmesi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi kütüphanesi web sitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 19(2), 113-143. doi: [10.15612/BD.2018.665](https://doi.org/10.15612/BD.2018.665)
- Hepkül, A. (2002). Bir sosyal bilim araştırma yöntemi olarak içerik analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 1-12. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anadoluibfd/issue/48381/612689>
- Işık, D. (2013). Üniversite kütüphanelerinde Web 2.0 teknolojilerinin kullanımı ve web tabanlı kullanıcı eğitimi için öneriler. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(1), 100-116.

- Keleş, E. (2017). Ankara'daki üniversite kütüphanelerinin Twitter hesap analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 31(3), 374-393. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/805118>
- Kılıç, E. ve Güngör, Z. (2006). Kütüphane web sitelerinin kullanılabilirliği: Bir uygulama çalışması. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 21(4), 781-789. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gazimmfd/issue/6670/88869>
- Kılıç, S., ve Çakaröz, K. M. (2021). Web sitesi tasarım özelliklerinin web site performansı üzerindeki etki düzeylerinin incelenmesine dair deneysel bir çalışma. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 98-112. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1967009>
- Koç, H. İ. (2015). Üniversitelerde web sitelerinin kurumsal iletişim amaçlı kullanımı: Devlet ve vakıf üniversitelerinin web siteleri üzerine karşılaştırmalı bir analiz. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(2), 57-83. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/e-gifder/issue/7478/98547>
- Koç, O. (2022). Akademik kütüphanelerde mobil teknolojinin kütüphane hizmetleri açısından değerlendirilmesi. *Library Archive and Museum Research Journal*, 3(2), 81-92. doi.org/10.29228/lamre.63384
- Koçak, A. ve Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21-28. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/177956>
- Kubat, G. (2021). Akademik kütüphanelerde referans hizmetlerinde dil ve anlam; Türkiye örneği. *Tarık Akan Toplantıları III - Bilgi ve Belge Yönetimi Alanında Dil ve Anlam Uluslararası Çevrimiçi Sempozyumu, 14-15 Eylül 2021- Kastamonu Üniversitesi, İstanbul içinde*, (ss. 1-13). Erişim adresi: <https://aperta.ulakbim.gov.tr/record/252059>
- Kurulgan, M. ve Bayram, F. (2006). Üniversite kütüphaneleri web sitelerinin biçim ve içerik analizi: Türkiye'deki uygulamaya ilişkin bir araştırma. *Türk kütüphaneciliği*, 20(2), 141-172. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/815149>
- MobiReady, (2021). *MobiReady: Test your website for mobile readiness*. Erişim adresi: <https://testingwebsites.co.uk/testing-tool/mobiready>

- Mohammed, A., Garba, A. ve Umar, H. (2016). University library websites in Nigeria: An analysis of content. *World Digital Libraries-An International Journal*, 9(2), 121-130. doi: [10.18329/09757597/2016/9209](https://doi.org/10.18329/09757597/2016/9209)
- Odabaş, H. (2009). Mobil öğrenmeden mobil kütüphaneye. A. Yıldızeli, A. Arıkan, T. Çakmak (Ed.), *Bilgi Çağında Varoluş: "Fırsatlar ve Tehditler" Sempozyumu, ÜNAK 2009, 01-02 Ekim 2009- Yeditepe Üniversitesi, İstanbul* içinde (ss. 51-57). Erişim adresi: <https://odabashuseyin.wordpress.com/wp-content/uploads/2011/04/mobil-c3b6c49frenmeden-mobil-kc3b6c3bcphaneye.pdf>
- Odabaş, H. (2016). Gelecekte kütüphaneler ve üniversite kütüphanelerinde yenilikçi yaklaşımlar. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 797-811. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/265483>
- Odabaş, H. ve Odabaş, Z. Y. (2009). Web tabanlı yükseköğretim programları için kütüphane hizmetleri ve uygulamaları. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(42), 83-103. Erişim adresi: <https://odabashuseyin.wordpress.com/wp-content/uploads/2011/04/web-tabanlc4b1-yc3b6c49fretim-programlarc4b1-ic3a7in-gelic59ftirilen-kc3b6c3bcphane-hizmetleri-ve-uygulamalarc4b11.pdf>
- Özel, N. ve Çakmak, T. (2011). Çevrimiçi kütüphane kataloglarına yönelik kullanıcı beklentileri: Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri örneği. *Bilgi Dünyası*, 12(1), 30-45. Erişim adresi: <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/220/216>
- Öztürk, E., Şener, G. ve Süher, H. K. (2016). Sosyal medya çağında ürün yerleştirme: Instagram ve insta bloggerlar üzerine bir içerik analizi. *Global Media Journal TR Edition*, 6(12), 355-386. Erişim adresi: https://globalmediajournaltr.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/sayilar/2016_bahar/15_eda_ozturk_gul_sener_h._kemal_suher.pdf
- Pallant, J. (2017). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS*. Open University Press.
- Polat, C. (2021). Bilgi merkezlerinde yönetim ve kullanıcı hizmetleri: Kullanıcı eğitimi. *Bilgi merkezlerinde yönetim içinde* (ss. 229-262). İstanbul: Hiperyayın. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/publication/356387574>

- Polat, C. ve Odabaş, H. (2012). Türkiye'de üniversite kütüphaneleri: Standartlar ve yönetici görüşleri doğrultusunda niceliksel bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 43-62. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/32233>
- Polat, C., ve Binici, K. (2021). Çankırı Karatekin Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü acil durum uzaktan öğretim canlı dersleri üzerine bir değerlendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 9(1), 90-118. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1570219>
- Rafiq, S., Ashiq, M., UR Rehman, S. ve Yousaf, F. (2021). A content analysis of the websites of the world's top 50 universities in medicine. *Science&Technology Libraries*, 40(3), 1-22. doi: 10.1080/0194262X.2021.1889446
- Sabuncuoğlu, A., ve Gülay, G. (2016). Sosyal medyada görsel paylaşımından reklamcılığa: Instagram reklamlarının genç kullanıcılar üzerine etkisine dair bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*. 7(15), 107-131. Erişim adresi: <https://www.academia.edu/21996770>
- Sözüer, A. ve Pınar, İ. (2016). Teknoloji-organizasyon-çevre modeli perspektifinden kütüphane 2.0. *Türk Kütüphaneciliği*. 30(1), 20-32. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48657/618821>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2015). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Tekin, Y. (2009). Üniversite kütüphaneleri web sitelerinin göstergibilimsel açıdan görsel-içerik çözümlemeleri. A. Yıldızeli, A. Arıkan, T. Çakmak (Ed.), *Bilgi Çağında Varoluş: "Fırsatlar ve Tehditler" Sempozyumu, ÜNAK 2009, 01-02 Ekim 2009 - Yeditepe Üniversitesi, İstanbul içinde* (ss. 227-242). Erişim adresi: bit.ly/43iOLKg
- Tonta, Y. (1997). Kütüphanelerarası iş birliği ve bilgi kaynaklarının etkin kullanımı. *Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıl'a Armağan*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü.
- Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. *Türk kütüphaneciliği*, 23(4), 742-768. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/814257>
- Türk Dil Kurumu (2024a). *Misyon*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/?ara=misyon>

- Türk Dil Kurumu (2024b). *Vizyon*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/?ara=vizyon>
- Türk Dil Kurumu (2024c). *Çalışma saati*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/?ara=%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma%20saati> ,
- Türk Dil Kurumu (2024d). *Sanal gerçeklik*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/?ara=sanal%20ger%C3%A7eklik>
- Türk Dil Kurumu (2024e). *İntihal*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/?ara=intihal>
- Uçak, N. Ö. ve Birinci, H. G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk kütüphaneciliği*, 22(2), 187-204. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/815082>
- Uçak, N. ve Çakmak T. (2009). Web sayfası kullanılabilirliğinin ölçülmesi. Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü web sayfası örneği. *Türk kütüphaneciliği*, 23(2), 278-298. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/815015>
- Uçak. N. (2004). Değişen bilgi ortamının danışma hizmetine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 18(4), 407-417. Erişim adresi: <https://bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/1870-3739-1-PB.pdf>
- Ullah, M. (2021). Content analysis of medical college library websites in Pakistan indicates necessary improvements. *Health Information & Libraries Journal*, 38(3), 1-10. doi: [10.1111/hir.12386](https://doi.org/10.1111/hir.12386)
- Ültay, E., Akyurt, H. ve Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188-201. doi: [10.21733/ibad.871703](https://doi.org/10.21733/ibad.871703)
- WhatsApp (2024). *WhatsApp hakkında*. Erişim adresi: <https://www.whatsapp.com/about>
- Yılmaz, B. (2004). *Türkiye’de eğitim politikası ve kütüphane*. Ankara: Türk Kütüphanecileri Derneği Ankara Şubesi. Erişim adresi: [https://bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/bilimveutopya12\(139\)49-51.pdf](https://bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/bilimveutopya12(139)49-51.pdf)
- Yörü, H. A. (2012). Türkiye’de kütüphanelerarası iş birliğinin kısa tarihçesi ve günümüz uygulamaları. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(1), 154-168. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/811863>

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2023, Ekim). *Türlerine göre mevcut üniversite sayısı*. Erişim adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Yükseköğretim Kurulu. (2023, Ekim). *Üniversitelerimiz*. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz>

